

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าในหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดในการบริหารสถานศึกษาเอกชน
  - 1.1 นโยบายสำนักงานนักบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)
  - 1.2 ความหมายและความสำคัญของสถานศึกษาเอกชน
  - 1.3 ความหมายและความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา
  - 1.4 บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน
  - 1.5 การจัดการศึกษาเอกชน
2. หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ
  - 2.1 ความหมายของการตัดสินใจ
  - 2.2 ความสำคัญของการตัดสินใจ
  - 2.3 ประเภทของการตัดสินใจ
  - 2.4 กระบวนการตัดสินใจ
  - 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ปกครอง
3. การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน
  - 3.1 ด้านบริการ
  - 3.2 ด้านอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม
  - 3.3 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
  - 3.4 ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา
  - 3.5 ด้านชื่อเสียงของโรงเรียน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดในการบริหารสถานศึกษาเอกชน

1. นโยบายสำนักงานนักบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)
  - 1.1 จะดำเนินนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาเอกชนให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเน้นการบริหารและการจัด

การศึกษาเอกชนให้มีความเป็นอิสระเป็นนิติบุคคลและมีคุณภาพ สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภท โดยรัฐต้องให้การสนับสนุนอุดหนุน สิทธิประโยชน์ และด้านวิชาการให้ สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้

1.2 จะดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในเรื่อง

1.2.1 การสร้างความเข้าใจให้บุคลากรทางการศึกษาเอกชน เข้าใจสาระและแนวปฏิบัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะมาตรา 43 ถึงมาตรา 46

1.2.2 การจัดระบบการวัดผลและประเมินผลในการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยของโรงเรียนเอกชน ทั้งโรงเรียนนานาชาติ โรงเรียนมัธยมจากทั่วประเทศ โรงเรียนอาชีวศึกษาและนักเรียนที่จบก่อนปีการศึกษา 2541 เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนเอกชนได้สิทธิประโยชน์ในการวัดและประเมินผล และการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเช่นเดียวกับโรงเรียนของรัฐ

1.2.3 การดูแลความปลอดภัยของโรงเรียนที่จัดการศึกษานอกระบบ โดยเฉพาะโรงเรียนกวดวิชาเพื่อให้มีจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนไม่แออัดแน่น และมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุและจัดได้อย่างมีคุณภาพ

1.3 จะพัฒนาการศึกษาเอกชนให้มีมาตรฐานคุณภาพและได้รับสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกันกับการศึกษาที่จัดโดยรัฐ โดยสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจะร่วมมือกับสถานศึกษาเอกชนในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการในการประเมินตนเองของสถานศึกษา และให้การสนับสนุนการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพจนได้รับการประเมินคุณภาพจากการประเมินภายนอก

1.4. เน้นการพัฒนาครูและผู้บริหารการศึกษาเอกชน ให้มีใบประกอบวิชาชีพครู ใบประกอบวิชาชีพผู้บริหาร และความมั่นคงในการประกอบวิชาชีพ ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมโดยสนับสนุนให้ครูและผู้บริหารมีทัศนคติในการทำงานเพื่อมุ่งเน้นที่คุณภาพของผู้เรียน และคำนึงถึงการให้บริการที่ดีที่สุดแก่ผู้เรียน

จากคำจำกัดความข้างต้น พบว่าการศึกษาเอกชนเป็นกิจกรรมที่มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ผู้จัดกิจกรรมเป็นเอกชนหรือบุคคล หรือคณะบุคคล และในกรณีที่เป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ก็ต้องดำเนินการในฐานะของภาคเอกชน ผู้จัดกิจกรรมดังกล่าว มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันได้แก่ ผู้จัดการ เจ้าของหรือผู้รับใบอนุญาต

2. ทรัพยากรที่ใช้การจัดการศึกษาได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์ และเงินทุน จะต้องมาจากภาคเอกชนเป็นหลัก

3. วัตถุประสงค์ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์อันจำกัดสำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่มเฉพาะเหล่านี้ มิได้จัดให้บุคคลทั่วไป

4. ผู้เรียน โดยปกติจะเป็นบุคคลที่มีพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจในระดับเดียวกันในการนี้หากมีจำนวนผู้เรียนรวมกันทุกผลัดมากกว่า 7 คนขึ้นไป สถานที่นั้นก็จะได้ชื่อว่าเป็นสถานศึกษาเอกชน ตามกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน

2. ความหมายและความสำคัญของสถานศึกษาเอกชน

2.1 ความหมายของสถานศึกษาเอกชน

จรรยาพร ธรณินทร์ (2543, หน้า 1-2) ให้ความหมายของโรงเรียนเอกชนว่า หมายถึง สถานศึกษาที่มีความคล่องตัวและรวดเร็วในการตัดสินใจ เป็นการบริหารเชิงธุรกิจ จึงต้องบริหารอย่างมีประสิทธิภาพให้คุ้มค่าการลงทุน เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและมีคุณภาพที่น่าพอใจ

จำรัส นองมาก (2544, หน้า 16) กล่าวว่า โรงเรียนเอกชน หมายถึง สถานศึกษาที่บุคคลจัดการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีแก่นักเรียนทุกผลัดรวมกันตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป แนวคิดในการบริหารโรงเรียนและสถานศึกษาเอกชนให้เป็นที่ปรารถนาของผู้ปกครอง โรงเรียนเอกชนจะต้องพร้อมด้วยปัจจัยหลายด้าน และจะต้องมีกระบวนการบริหารที่ดีเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การสร้างประสบการณ์ความรู้ควบคู่คุณธรรม การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนองต่อความต้องการของนักเรียนและสังคม

พรรณแพญแข อุดลย์พันธ์ (2545, หน้า 25) กล่าวว่า สถานศึกษาเอกชนหรือโรงเรียนเอกชน หมายถึง ธุรกิจที่ให้บริการความรู้ทางด้านวิชาการ ประสบการณ์และทักษะในสาขาวิชาต่างๆ ในทุกระดับชั้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้บริการทางด้านการศึกษาและแสวงหากำไร

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 32) ให้ความหมายของโรงเรียนเอกชนว่า หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน โดยกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน อันที่จะพัฒนาสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน หรือประชาชนให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ ตลอดจนค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่พึงงามตามที่สังคมต้องการและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2550, หน้า 1) กล่าวว่า สถานศึกษาเอกชน หมายถึง สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในระบบหรือโรงเรียนนอกระบบ ที่มีใช้เป็นการศึกษานอกระบบของเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

สุพรรณนิการ์ บุญเกื้อ (2551, หน้า 12) กล่าวสรุปไว้ว่า โรงเรียนเอกชน หมายถึง โรงเรียนที่บริหารด้วยเชิงธุรกิจ ซึ่งจะต้องพร้อมด้วยปัจจัยหลายด้าน มีการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพให้คุ้มค่าการลงทุน มีคุณภาพที่น่าพอใจ มีกระบวนการบริหารที่ดีเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การสร้างประสบการณ์ความรู้ควบคู่คุณธรรม การเปิดโอกาสให้

นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนองต่อความต้องการของนักเรียนและสังคม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2554, ย่อหน้า 1) กล่าวว่า สถานศึกษา หมายถึง หน่วยงานตามกฎหมายที่มีหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นของภาครัฐหรือภาคเอกชน เช่น โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือ หน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ

สรุปได้ว่า สถานศึกษาเอกชน หมายถึง สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในระบบหรือโรงเรียนนอกระบบ ที่มีไซเป็นสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมบุรี เขต 1

2.2 ความสำคัญของสถานศึกษาเอกชน

กรมวิชาการ (2540, หน้า 4) กล่าวว่า สถานศึกษามีความสำคัญคือ เป็นที่ให้การศึกษแก่คนในชุมชน เป็นแหล่งรวมวิทยากรต่าง ๆ ของชุมชน เป็นศูนย์รวมความร่วมมือของชุมชน และให้บริการแก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ

สถาบันราชภัฏเทพสตรี (2546, หน้า 3) กล่าวว่า สถานศึกษาเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา ที่มุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสุข โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 74) กล่าวว่า ปัจจุบันสถานศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มาตรา 35 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34(2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล การเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาดังกล่าวนอกจากสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการแล้ว ยังมีลักษณะนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายมหาชนและกฎหมายเอกชน ด้วยเหตุนี้สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลจะต้องมีสิทธิและหน้าที่ และมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าว ทั้งการบริหารงาน วิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป นอกจากนั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 65, 66, และ 70 ยังกำหนดให้สถานศึกษาเป็นบุคคล มีสิทธิหน้าที่ ตามที่กำหนดหรือมีสิทธิหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งโดยสภาพเป็นไปเฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น สถานศึกษานิติบุคคลสามารถเป็นเจ้าของมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้ จำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินได้ เป็นลูกหนี้ และเป็นโจทก์ จำเลยได้ด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546, หน้า 35) กล่าวว่า สถานศึกษานิติบุคคลย่อมมีสิทธิหน้าที่หรืออำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง ที่กำหนดไว้ในกฎหมายคือเป็นส่วนราชการที่มีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ สถานศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษารับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาโดยตรงเช่นเดียวกับสถานศึกษาไม่เป็นนิติบุคคล ส่วนอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมในฐานะนิติบุคคล กำหนดไว้ในมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ที่กำหนดให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลมีอำนาจในการปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาที่เป็นราชพัสดุ ตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริหารสถานศึกษาและเก็บค่าธรรมเนียม สถานศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์และภารกิจของสถานศึกษา สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว นอกจากจะมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้ถือปฏิบัติแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินงานหรือบริหารงานทั้งงานบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school – based management) และหลักการบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (good governance) ที่ยึดทั้งหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า เป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์ และนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีอิสระ มีความเข้มแข็งในการบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ ดังนั้นสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ มีการรวบรวม และจัดระบบข้อมูล วางแผนและดำเนินการตามแผน ศึกษากฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ใช้การบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม มีการจัดระบบบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้อง เนื่องจากสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลมีสถานภาพที่เป็นทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่อยู่ภายใต้กฎหมายมากกว่าสถานศึกษาที่ไม่เป็นนิติบุคคล ดังนั้นในการบริหารงานผู้อำนวยการสถานศึกษา ในฐานะผู้แทนนิติบุคคล จึงควรระวังเพราะอาจถูกฟ้องร้องกรณีไม่ปฏิบัติตามงานให้เป็นไปตามกฎหมายแล้วทำให้ผู้อื่นเสียหาย ต้องระมัดระวังในการกระทำนิติกรรมสัญญา ต้องรับผิดชอบฐานละเมิด โดยเฉพาะการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา หรือสื่อ สิ่งประดิษฐ์ที่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในการบริหารงานการเงินและทรัพย์สิน ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องมีระบบตรวจสอบและรายงานที่ถูกต้องเป็นปัจจุบันมีการควบคุมรักษาทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้เสมอ รวมทั้งระมัดระวังการใช้ประโยชน์จากเงินรายได้ที่เกิดจากทรัพย์สิน

สรุปได้ว่า สถานศึกษามีความสำคัญคือ เป็นที่ให้การศึกษาแก่คนในชุมชน เป็นแหล่งรวมวิทยาการต่างๆ ของชุมชน เป็นศูนย์รวมความร่วมมือของชุมชน และให้บริการแก่ชุมชนในด้านต่างๆ

3. ความหมายและความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา

3.1 ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

อำไพ ตีรณธนากุล (2544, หน้า 12) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ดำเนินการสถานศึกษา หรือผู้ที่รักษาการในตำแหน่งผู้ดำเนินการสถานศึกษาที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

ธีระ รุญเจริญ (2545, หน้า 146) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครู อาจารย์และใช้ความรู้ความสามารถดำเนินงานของโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จ

พนม พงษ์ไพบูลย์, และคนอื่นๆ (2546, หน้า 165) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัย ชั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา ทั้งของรัฐ และเอกชน

ธีระ รุญเจริญ (2546, หน้า 1) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารมืออาชีพในการนำโรงเรียนให้บรรลุความสำเร็จตามภารกิจ และบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนโดยอาศัยความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่เอื้อโดยเฉพาะ และอาศัยกระบวนการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและทุกฝ่าย ทุกสถาบัน ทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องภายนอกสถานที่

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548, หน้า 4) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัยชั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ทั้งของภาครัฐและเอกชน

วิทยา ประชากุล (2548, หน้า 12) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาตั้งแต่การศึกษาปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่า ปริญญา โดยการนำสถานศึกษาให้บรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ขององค์กร ต้องอาศัยความรู้ความสามารถและคุณลักษณะเฉพาะใช้กระบวนการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและองค์กรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

ปราณี ธีรทอง (2550, หน้า 12) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ใช้ศิลปะและวิธีการต่างๆในการปฏิบัติงานด้วยความสามารถโดยเป็นผู้นำทางวิชาการและประสานงานกับผู้ร่วมงานในการจัดการศึกษาให้องค์กรประสบผลสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นที่ยอมรับทั้งในองค์กรภายในและภายนอกสถานศึกษา

เดวิส, และฟิลเลย์ (Davis, & Filley, 1973, p. 11) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งในการบริหารและเป็นผู้จัดกระบวนการบริหาร โดยหน้าที่ของการเป็นผู้นำ

กรีนนี่ (Greene, 1992, pp.16-18) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้มีบทบาทที่ต่างกันออกไปไม่ว่าจะอยู่ในสำนักงาน หน่วยงาน หรือในโรงเรียนจะเปลี่ยนบทบาทไปตามสถานการณ์ สำหรับผู้บริหารโรงเรียนต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ต้องคอยควบคุมดูแลและบริหารงานภายในโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยใช้ความสามารถส่วนบุคคลบริหารงานที่จะสร้างบรรยากาศการทำงานให้ทุกคนยอมรับศรัทธาและส่งผลให้ผู้ร่วมงานมีความมุ่งมั่นทำงานอย่างเต็มศักยภาพ

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ข้าราชการครูที่ทำหน้าที่การปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ที่มีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะในการบริหารการจัดการศึกษาอันเป็นพื้นฐานแก่คนส่วนใหญ่ เพื่อนำพาบุคลากรในสถานศึกษาให้พร้อมที่จะดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและการดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา

จรรยา พุฒคำ (2545, หน้า 15) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในการบริหารและจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายของชาติตามนโยบายของรัฐบาลที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา รวมทั้งนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและกรมสามัญศึกษา ซึ่งมีนโยบายด้านการบริหารการศึกษามุ่งพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาโดยจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักการและจุดหมายของหลักสูตรในระดับการศึกษาที่รับผิดชอบโดยให้สนองต่อความต้องการของบุคคลท้องถิ่น ชุมชน และประเทศชาติ ลักษณะดังกล่าวจะส่งผลให้งานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

ธีระ รุญเจริญ, ปราชญา กล้าผจญ, และสัมมา รธนินธ์ (2545, หน้า 1) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร โดยเฉพาะในองค์กรภาคเอกชนนั้นเห็นได้ชัดเจนว่าความอยู่รอดขององค์กรขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ ดังนั้นภาคเอกชนไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเงิน การธนาคาร การบริหารธุรกิจ การค้า การอุตสาหกรรม รวมทั้งการศึกษาเอกชนตั้งแต่อนุบาลถึงอุดมศึกษาจึงต้องสรรหาผู้บริหารที่มีฝีมือหรือมีความสามารถสูงเพื่อความสำเร็จในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

วิชัย จันทวงศ์ (2547, หน้า 43) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำ ในด้านพฤติกรรมและเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมของบุคลากรในสถานศึกษา การแสดงออกของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของครูและนักเรียนด้วยถ้าผู้บริหารรู้จักนำความมีภาวะผู้นำมาใช้ในการทำงานและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นในเรื่องต่างๆ จะก่อให้เกิดความศรัทธาความสามัคคีร่วมใจร่วมใจในการทำงานซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุตามจุดประสงค์

กระทรวงศึกษาธิการ (2548, หน้า 25) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและนำนโยบายของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติรวมทั้งกำหนดและติดตามผลการปฏิบัติงานการปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา เป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบต่อการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งของภาครัฐและเอกชน ซึ่งมีหน้าที่ต้องดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานในสถานศึกษา

วิทยา ประชากร (2548, หน้า 25) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารการศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดเพราะการดำเนินการจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ต้องเกิดความเลื่อมใสศรัทธาจากผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไปที่จะร่วมมือในการทำงานและพัฒนาองค์กรให้สู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548, หน้า 8) ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ข้อ (11) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติงานตามมาตรฐาน ดังนี้ เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพ การบริหารการศึกษาตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากร ผู้เรียนและชุมชนมุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ และพัฒนาแผนงานขององค์กรให้สามารถปฏิบัติงานได้เกิดผลจริง พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ปฏิบัติตนได้เป็นแบบอย่างที่ดีร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ อย่างสร้างสรรค์ แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาเป็นผู้นำ และสร้างผู้นำสร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

ทองดี เมืองเจริญ (2549, หน้า 12) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นผู้ที่จะทำให้ภารกิจในสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ นอกจากจะนำองค์กรไปสู่จุดหมายปลายทางแล้วยังต้องนำพาคนให้มีความสุขในการทำงานจนบรรลุด้วยความสำเร็จ นอกจากมีความรู้ความสามารถแล้วจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารด้วย

ไอมัน, สก็อต, และคอนเนอร์ (Haiman, Scott, & Connor, 1985, p.422) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการทำงานและคุณสมบัติร่วมกันตามที่หน่วยงานต้องการจึงจะบริหารงานให้เกิดผลดี ความสามารถในการทำงานของผู้บริหาร นอกจากจะก่อให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใสจากผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไปแล้วยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายตามวัตถุประสงค์

คอนเจอร์ (Conger, 1989, p.79) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะทำหน้าที่ของผู้นำทางการศึกษาในการวางแผนนโยบายในเรื่องโปรแกรมทางการศึกษาและกระบวนการสอน บุคลากร นักเรียน ครูอาจารย์ การเงินและงานธุรการต่างๆ

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นผู้ที่บริหารสถานศึกษาและเป็นผู้นำในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ของสถานศึกษา มุ่งพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เกิดผลจริง และบรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นผู้ที่จะ

ทำให้ภารกิจในสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ นอกจากจะนำองค์การไปสู่จุดหมายปลายทางแล้วยังต้องนำพาคนให้มีความสุขในการทำงานจนบรรลุด้วยความสำเร็จ นอกจากมีความรู้ความสามารถแล้วจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารด้วย

4. บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดบทบาทผู้บริหารให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลง มีดังนี้

- 1) แบบศูนย์อำนาจ เป็นการบริหารแบบกระจายอำนาจ ตามมาตรา 9, 37, 38 และ 39
- 2) แบบ “เข้ามาคนเดียว” (one man show) เป็นการบริหารที่มีส่วนร่วมตามมาตรา 38 และ 39
- 3) แบบเผด็จการ เป็นการบริหารแบบองค์คณะบุคคล ตามมาตรา 32 และ 40
- 4) การศึกษาโดยรัฐ เป็นการจัดการศึกษาโดยท้องถิ่นคืนอำนาจให้ประชาชน และเพื่อความหลากหลายในการจัดการศึกษา ตามมาตรา 9 และ 12
- 5) แบบรอรับนโยบายจากเบื้องบน เป็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามมาตรา 39
- 6) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยเก็บค่าใช้จ่ายเป็นการจัดการศึกษา 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ตามมาตรา 10
- 7) การให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเฉพาะการศึกษาในระบบ เป็นการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาทั้ง 3 ระบบ เพื่อเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนตามมาตรา 8, 15, 23 และ 25
- 8) การจัดการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับคนปกติเป็นการจัดการศึกษาโดยให้ทุกคนได้รับโอกาสอย่างเสมอภาคทั้งคนปกติและคนพิการ ตามมาตรา 10
- 9) การบริหารแบบเน้นความรู้ เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นความรู้คู่คุณธรรม ตามมาตรา 6
- 10) การจัดการศึกษาโดยไม่มีประกันคุณภาพ เป็นการจัดการศึกษาโดยเน้นการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ตามมาตรา 9, 47, และ 49
- 11) การที่ครูและผู้บริหารโรงเรียนไม่มีใบประกอบวิชาชีพ เป็นการต้องมีใบประกอบวิชาชีพ ตามมาตรา 53
- 12) การบริหารแบบต้องรองบประมาณจากรัฐฝ่ายเดียว เป็นการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษา ตามหมวด 8 มาตรา 9 และ 25
- 13) การจัดการศึกษาแบบมีครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการจัดการศึกษาโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ตามมาตรา 2

อุทัย บุญประเสริฐ (2543, หน้า 38 – 40) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ที่เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรดังนี้

- 1) ต้องศึกษา ทำความเข้าใจหลักสูตรของโรงเรียนที่โรงเรียนใช้ และให้ทราบเกี่ยวกับสาระสำคัญของหลักสูตรอย่างแน่ชัดในเรื่องหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง แนวการดำเนินงานมวลประสบการณ์ เวลาเรียน การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างเอกสารหลักสูตรชนิดต่าง ๆ เพื่อจะได้แนะนำช่วยเหลือครูให้ได้ใช้ปฏิบัติตามหลักสูตรได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
- 2) ต้องเป็นผู้นำในการนำหลักสูตรไปใช้ จัดประชุมเพื่อวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ ดูแลการดำเนินการประสานการดำเนินการ ใช้หลักสูตรประชุมผู้เกี่ยวข้องและครูผู้สอน เพื่อการชี้แจงแนะนำ ทบทวนหลักสูตรก่อนเปิดภาคเรียนหรือก่อนลงมือสอน ติดตามผลการปฏิบัติ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้หลักสูตร
- 3) จัดหาหลักสูตรเอกสาร เอกสารประกอบหลักสูตร แนว

การสอน คู่มือครู แผนการสอนให้เพียงพอ และครบถ้วนทุกระดับชั้นเรียนให้พร้อมและเพียงพอที่ครูจะใช้ เช่น แผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม คู่มือประเมินผลและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น 4) เตรียมครูให้พร้อมที่จะใช้หลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่ อบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรและวิธีการใช้หลักสูตรให้สัมฤทธิ์ผลตามที่หลักสูตรกำหนดและช่วยให้ครูพร้อมที่จะมีการเปลี่ยนแปลง 5) ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้ปกครองทราบและเข้าใจ เพื่อจะได้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้การใช้หลักสูตรเกิดผลในตัวเด็กได้ดียิ่งขึ้น 6) จัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและให้จัดทำแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปได้อย่างสะดวกและราบรื่น 7) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกิจกรรมหลักสูตรที่เหมาะสม เช่น การจัดตั้งชุมนุม หรือชมรมวิชาการต่างๆ เช่น ชมรมกีฬา ชมรมยุวกสิกรรมส่งเสริมและประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น 8) จัดการด้านบริการใช้หลักสูตรแก่ครูในโรงเรียนโดยจัดให้มีฝ่ายบริการหลักสูตร เช่น โสตทัศนศึกษา ห้องสมุด การแนะแนวสนับสนุนการใช้หลักสูตร จัดหาวัสดุและสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนสถานที่ที่จะใช้ประกอบการเรียนการสอนเช่น ห้องสมุด ห้องวิชาการต่างๆ สนามกีฬา แปลงเกษตร ฯลฯ ให้เหมาะสม 9) นิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรโดยการเยี่ยมการสอนเป็นครั้งคราวเพื่อจะได้ทราบปัญหาจะได้ให้คำแนะนำให้คำปรึกษาและช่วยเหลือตามที่ครูต้องการเพื่อเป็นการส่งเสริมครูในการใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้องและจัดให้มีการนิเทศ และติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

เอสบี (Eisbee, 1967, p. 385) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามี 4 ประการ ได้แก่ การนิเทศการสอนการบริหารกิจการ และบริการเกี่ยวกับการบริหารงานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การบริหารกิจการเกี่ยวกับการเงิน และมีอุปกรณ์ความสะดวกในการปฏิบัติงานต่างๆ

เดรก และโรว์ (Drake, & Roe, 1986, p. 168) กล่าวว่า หน้าที่ของหัวหน้าสถานศึกษาที่ต้องมีบทบาทของผู้นำ และเพื่อทำให้องค์ประกอบมีอิทธิพลเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน 6 ประการ ดังนี้ 1) ด้านบุคคล คือ นักเรียน ครู คนงาน ภารโรง เจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ชุมชนและสมาคมวิชาชีพ 2) ด้านเวลา ผู้นำต้องใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดโรงเรียน ต้องจัดบรรยากาศให้นักเรียนได้ใช้เวลาอย่างคุ้มค่า 3) ด้านข้อมูลหรือสนเทศ หัวหน้าสถานศึกษาต้องใช้ข้อมูลแก่คณะบุคคลทั้งหลายภาวะที่สำคัญที่สุดจะให้อะไร กับใคร จึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด 4) ด้านโปรแกรมและวัสดุอุปกรณ์หน้าที่สำคัญของหัวหน้าสถานศึกษาคือจะทำอย่างไรจึงจะจับคู่โปรแกรมกับวัสดุอุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางการศึกษา 5) ด้านเงิน เงินอาจเป็นส่วนให้โปรแกรมทางการศึกษาดีขึ้นซึ่งหัวหน้าสถานศึกษาควรจะทราบว่า เงินภายในวงเงินจำกัดเพื่อให้สามารถดำเนินการได้ทุกอย่างพร้อมกันได้ หัวหน้าสถานศึกษาควรจะจัดลำดับการดำเนินกิจกรรมอย่างไร 6) ด้านสถานที่ หัวหน้าสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการใช้สถานที่ ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางการศึกษา

กอร์ตัน (Gorton, 1996, p.71) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 6 ประการ คือ 1) เป็นผู้จัดการได้แก่ การคาดหวังว่าผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้จัดทำ จัดทำโครงการบริหาร โดยกำหนดหน้าที่ตำแหน่งงานต่าง ๆ ประสานงานทรัพยากรที่เป็นมนุษย์และที่มีใช้มนุษย์เข้าด้วยกันเพื่อให้เป้าหมายของหน่วยงานบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ 2) เป็นผู้นำทางการศึกษา 3) เป็นผู้วิพากษ์และรักษาวิสัยทัศน์ บทบาทของครูใหญ่ในเรื่องระเบียบวินัยนับว่าเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารโรงเรียนในสายตาของผู้ปกครองและนักเรียน 4) มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนได้ 2 ประการ คือ การสร้างขวัญให้แก่บุคลากรในโรงเรียน และสภาพในโรงเรียนจะเต็มไปด้วยการอยู่ร่วมกันอย่างมนุษย์ 5) เป็นผู้ริเริ่ม ให้มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงแผนงานหรือกำหนดเกี่ยวกับการศึกษาของโรงเรียน เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด 6) เป็นคนกลางที่จะขจัดหรือประสานงานในเรื่องขัดแย้งต่าง ๆ ผู้บริหารโรงเรียนต้องกล้าเผชิญปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ผู้บริหารจะต้องยึดมั่นในความเป็นกลาง รักษาความเที่ยงตรง การแสดงบทบาทหน้าที่ของผู้นำ เป็นการแสดงให้เห็นพฤติกรรมของผู้นำซึ่งเป็นที่คาดหวังของผู้ตามและเป็นที่ต้องการของกลุ่ม ซึ่งขึ้นอยู่กับเป้าหมายและวัฒนธรรม ที่ปฏิบัติอยู่ในสังคมนั้น ๆ

สเปก (Speck, 1999, unpagged) กล่าวว่า หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อการสร้างสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (learning organization) ด้วยว่ามีหน้าที่สร้างสรรค์กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม การอำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล การพัฒนาวิชาชีพ การบริหารงบประมาณ การนำเทคโนโลยีมาใช้ และการบริหารการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

เคนเนทส์, และเจน (Kenneth, & Jane, 2000, p.103) ได้กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาททางการบริหารสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) ด้านบุคคล ได้แก่ บทบาทด้านการเป็นหัวหน้าองค์กรและเป็นผู้นำ ของหมู่คณะ 2) ด้านข้อมูลสารสนเทศ ได้แก่ บทบาทในการเป็นศูนย์กลางขององค์กร อันประกอบด้วยข่าวสารที่เป็นปัจจุบันและเป็นรูปธรรมมากที่สุด 3) การตัดสินใจ ได้แก่ บทบาทในการเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ เป็นผู้จัดการกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เป็นผู้จัดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ภายในองค์กร

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องมีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวพันกับการเสริมสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นในสถานศึกษาเป็นการเสริมสร้างควมมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา การเสริมสร้างความเป็นองค์กรวิชาชีพ การเสริมสร้างการเป็น ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง การเสริมสร้างกระบวนการบริหารหลักสูตรและการสอนที่มีประสิทธิภาพและการเสริมสร้างการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เต็มศักยภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

4. การจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน

4.1 ความหมายของโรงเรียนเอกชน

จาร์ส นองมาก (2544, หน้า 16) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนเอกชน หมายถึงสถานศึกษาหรือสถานที่ที่บุคคลจัดการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีแก่นักเรียนทุกผลัดรวมกันตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไปแนวคิดในการบริหารโรงเรียนและสถานศึกษาเอกชนให้เป็นที่ปรารถนาของผู้ปกครองโรงเรียนเอกชนจะต้องพร้อมด้วยปัจจัยหลายด้าน และจะต้องมีกระบวนการบริหารที่ดีเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การสร้างประสบการณ์ความรู้ควบคู่คุณธรรม การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนองต่อความต้องการของนักเรียนและสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 32) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนเอกชน หมายถึงการดำเนินกิจกรรมต่างๆภายในโรงเรียน โดยกลุ่มบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน อันที่จะพัฒนาสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน หรือประชาชนให้มีความรู้ความสามารถตลอดจนค่านิยมคุณธรรมจริยธรรม และเจตคติที่ดีงามตามที่สังคมต้องการและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2548, หน้า 43) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนเอกชนและลักษณะของโรงเรียนเอกชน ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พุทธศักราช 2515 ว่าโรงเรียนเอกชนคือ สถานศึกษาหรือสถานที่บุคคลจัดการให้การศึกษาในระดับต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีแก่นักเรียนทุกผลัดรวมกันเกินเจ็ดคนขึ้นไป โดยผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนอาจเป็นบุคคลทั่วไปหรือนิติบุคคล (บริษัทจำกัดหรือห้างหุ้นส่วน มูลนิธิ สมาคม หรือสหกรณ์) ก็ได้ แต่ทั้งนี้ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนเอกชนจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พุทธศักราช 2525

พรรณเพ็ญแข อุดลย์พันธ์ (2548, หน้า 25) กล่าวว่า โรงเรียนเอกชน หมายถึง ธุรกิจที่ให้บริการความรู้ทางด้านวิชาการ ประสบการณ์และทักษะในสาขาวิชาต่างๆ ในทุกระดับชั้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้บริการทางด้านการศึกษาและแสวงหากำไร

กล่าวโดยสรุปโรงเรียนเอกชน หมายถึง สถานที่ที่ดำเนินการโดยเอกชนโดยมุ่งหวังเพื่อให้บริการด้านการศึกษาและผลกำไรทางธุรกิจ ลงทุนจัดตั้งเพื่อให้การศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นการบริหารเชิงธุรกิจ จึงต้องบริหารอย่างมีประสิทธิภาพให้คุ้มค่าการลงทุน จะต้องพร้อมด้วยปัจจัยหลายด้าน และมีกระบวนการบริหารที่ดีเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การสร้างประสบการณ์ความรู้ควบคู่คุณธรรม การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนองต่อความต้องการของนักเรียนและสังคม

4.2 พัฒนาการโรงเรียนเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 13-16) ได้กล่าวถึง พัฒนาการโรงเรียนเอกชนตั้งแต่เริ่มแรกถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 5 ระยะเวลาคือ

ระยะแรก คือช่วงเวลาก่อน พ.ศ. 2461 ก่อนจะมีพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ ในระยะนี้รัฐบาลให้โรงเรียนเอกชนทั้งหลายดำเนินการอย่างอิสระไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวแม้ว่าเอกชนจะ ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231) ต่อมาในสมัย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2394-2411) จึงมีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นมาอย่างเป็น รูปแบบ โดยหมอสอนศาสนาชาวอเมริกัน ใน พ.ศ. 2395 โรงเรียนนี้ภายหลังมีชื่อว่า “กรุงเทพ คริสเตียนวิทยาลัย”

การที่รัฐไม่ได้ดำเนินการควบคุมโรงเรียนเอกชนในระยะแรกนั้น กล่าวได้ว่าเป็น ผลจากสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศในเวลานั้น ที่ชาติตะวันตกกำลังขยายอำนาจทาง การเมือง การดำเนินนโยบายทั้งหลายต้องกระทำอย่างระมัดระวัง ดังนั้นสิ่งที่รัฐดำเนินการจึงเป็น เพียงตั้งโรงเรียนของรัฐในปลายรัชกาลที่ 5 มีโรงเรียนจีนเกิดขึ้นสอนทางด้านภาษาและ อุดมการณ์ทางการเมือง ระบอบสาธารณรัฐประชาธิปไตย จนก่อให้เกิดปัญหา “กบฏ ร.ศ. 103” ขึ้นมา ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นแหล่งสร้างสมและเพิ่มพูนปัญหาทางการเมือง และทำให้นโยบายการ เปลี่ยนคนจีนให้เป็นคนไทยของรัชกาลที่ 6 ทำได้ยากขึ้นด้วย เพื่อแก้ปัญหาในเวลานั้น จึง ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ใน พ.ศ. 2461

ระยะที่ 2 เป็นระยะที่รัฐเริ่มเข้าไปควบคุมการศึกษาเอกชน (พ.ศ.2461 และพ.ศ. 2479) สาเหตุสำคัญยังคงเกี่ยวกับโรงเรียนจีน ในระยะนี้มีการเปลี่ยนแปลงหลายด้านที่ส่งผล กระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อการจัดการศึกษาเอกชน คือการประกาศใช้พระราชบัญญัติ ประถมศึกษา (พ.ศ.2464) ซึ่งบังคับให้กุลบุตรกุลธิดาเข้ารับการศึกษอย่างน้อย 4 ปี ภาวะตกต่ำ ภายในประเทศการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎรและนโยบายขยายการศึกษาให้เร็ว ยิ่งขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่าโรงเรียนเอกชนของฝ่ายคริสตจักรไม่มีปัญหาแต่อย่างใด แม้ว่าอำนาจ ทางการเมืองของยุโรปเริ่มเข้ามามีบทบาทภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ในระยะเวลา 19 ปี ของ ระยะที่ 2 นี้ จำนวนโรงเรียนราษฎร์ได้เพิ่มขึ้นเป็น 1,230 โรงเรียน นักเรียน 100,809 คน ในปี พ.ศ. 2480 หรือเป็น 10 เท่าเมื่อเทียบกับ พ.ศ. 2461

ระยะที่ 3 เป็นระยะเฟื่องฟูของการศึกษาเอกชน (พ.ศ.2480-2503) แม้ว่าใน ระยะนี้สงครามโลกครั้งที่ 2 ส่งผลให้โรงเรียนลดไปบ้าง ประมาณร้อยละ 21 ในระหว่าง พ.ศ. 2482-2488 แต่หลังจากนั้นจนกระทั่ง พ.ศ. 2503 เป็นระยะที่โรงเรียนเอกชนขยายตัวอย่างเต็มที่ จำนวนโรงเรียนเพิ่มเป็น 2,587 โรงเรียน นักเรียนเพิ่มเป็น 683,860 คน ซึ่งเท่ากับ 1:9 และ 1:5 เมื่อเทียบกับโรงเรียนและนักเรียนโรงเรียนรัฐ การให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียนเอกชนนี้เริ่มให้ใน พ.ศ. 2480 การรับรอง วิทยฐานะของโรงเรียนเอกชนนโยบายดังกล่าวสัมพันธ์กับการเร่งรัดการ จัดการศึกษาภาคบังคับนอกจากนี้ยังสัมพันธ์กับการเพิ่มของประชากร ความตื่นตัวทางการศึกษา

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รวมทั้งการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามปัญหาจากโรงเรียนจีนยังคงมีอยู่และรุนแรงมากในบางระยะ แม้ว่าจะมีการใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2479 ครั้นถึง พ.ศ. 2492 พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ช่วยชนะบนแผ่นดินใหญ่ และรัฐบาลไทยดำเนินตามนโยบายต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยออกพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ใน พ.ศ. 2495 อีก 2 ปีต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับใหม่ ซึ่งมีการกำหนดเกี่ยวกับผู้ขอตั้งโรงเรียน ผู้จัดการ ครูใหญ่ ต้องมีสัญชาติไทย จึงทำให้โรงเรียนเอกชนลดลงไปมาก

ระยะที่ 4 เป็นระยะหยุดชะงักการขยายตัวของโรงเรียนเอกชน(พ.ศ.2503-2518) รัฐบาลได้ขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 7 ปี ดังนั้นจึงทำให้การศึกษาที่ดำเนินการโดยรัฐขยายตัวออกไปมากขึ้น จนกระทบต่อการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชน จำนวนนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนเอกชนก็ลดลงไประยะหนึ่ง (ประมาณ 3 ปี) แต่ด้วยรัฐไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย เพราะปัญหาทางงบประมาณ การขาดครู อาคารสถานที่ รัฐจึงสนับสนุนให้เอกชนเข้ามาดำเนินการมากขึ้น โรงเรียนเอกชนจึงขยายตัวใหม่ ทั้งนี้เป็นไปตามการเพิ่มประชากรอย่างสูง การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญต่อการศึกษาเอกชนระยะนี้คือ การที่วิทยาลัยครูและมหาวิทยาลัยเพิ่มปริมาณการผลิตครูอย่างมาก ทำให้การขาดแคลนครูหมดไป แต่ปัญหาการตกต่ำของเศรษฐกิจอันเกิดจากน้ำมันขึ้นราคา ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชน จึงทำให้โรงเรียนเอกชนตกต่ำลง ต้องแสวงหาทางใหม่ในการจัดการศึกษา

ระยะที่ 5 เป็นระยะทางที่อยู่ช่วงการแสวงหาแนวทางใหม่(พ.ศ.2518-2535) การประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 และการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ส่งผลอย่างมากต่อการดำเนินการของโรงเรียนเอกชนเพราะมีการควบคุมมาตรฐานการศึกษาอย่างเข้มงวด ยิ่งควบคุมการเก็บค่าเล่าเรียนให้อยู่ในอัตราที่กำหนดเพื่อไม่ให้ได้กำไรเกินพอดี ให้ตั้งหน่วยงานควบคุมระดับใหญ่ขึ้นคือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ร่วมรับภาระ แทน การแบ่งเบาภาระ และจัดการศึกษาในซีกที่จำกัดลง การจัดการศึกษาเอกชนยังได้รับผลกระทบจากภาวะบีบคั้นทางเศรษฐกิจที่น้ำมันขึ้นราคา การถอนฐานทัพอเมริกาออกจากประเทศ การวางแผนครอบครัวอย่างได้ผล ทำให้อัตราการเพิ่มประชากรลดลง การที่มาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลสูงขึ้น เป็นที่ไว้วางใจจากผู้ปกครองมากขึ้น ครูโรงเรียนเอกชนเรียกร้องรายได้และสวัสดิการเพิ่มขึ้น เหตุผลต่างๆทั้งทางตรงและทางอ้อมก่อให้เกิดภาวะ “ถดถอย” คือล้มเลิกกิจการโรงเรียนไป จาก 2,508 โรงเรียนใน พ.ศ. 2519 เหลือ 2,327 โรงเรียน ใน พ.ศ. 2521 หรือเท่ากับร้อยละ 7.2 ในเวลา 2 ปี

4.3 ประเภทของโรงเรียนเอกชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 12) ได้กล่าวว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นหน่วยงานเดียวของรัฐที่ดูแลการจัดการศึกษาเอกชนในระดับต่ำกว่า

ปริญญาตรี ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 มาตรา 15 ได้จำแนกตามลักษณะของโรงเรียนเอกชน เป็น 3 ประเภท ดังนี้

4.3.1 รูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน ได้แก่

1) ประเภทสามัญศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญในระดับการศึกษาต่างๆ ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการคือ ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเปิดสอนทุกระดับชั้นหรือแยกเปิดสอนเป็นระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ก็ได้

2) ประเภทอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีในหลักสูตรต่างๆทั้งที่เป็นหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และตามหลักสูตรที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ

4.3.2 รูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน จัดการศึกษาโดยแบ่งเป็น 7 ประเภทดังนี้

1) ประเภทการศึกษานอกโรงเรียน เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญตามหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนนอกโรงเรียน

2) ประเภทเฉพาะกาล จัดการเรียนการสอนโดยมีกำหนดเวลาการศึกษาเป็นครั้งคราว

3) ประเภทสอนศาสนา จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับศาสนาต่างๆ ได้แก่ โรงเรียนดาดีกา โรงเรียนปอเนาะ โรงเรียนสอนศาสนาซิกข์ โรงเรียนสอนศาสนาคริสต์

4) ประเภทส่งคำสอน จัดการเรียนการสอนโดยส่งคำสอนให้แก่ผู้เรียน

5) ประเภททกววิชา จัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมความรู้ให้แก่ผู้เรียนในวิชาบางวิชา

6) ประเภทศิลปศึกษา จัดการเรียนการสอนทางศิลปะต่างๆ

7) ประเภทอาชีวศึกษา จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาชีพในสาขาวิชาต่างๆในระยะเวลาสั้นๆ

4.3.3 รูปแบบการศึกษาโรงเรียนนโยบายพิเศษ มีดังนี้

1) โรงเรียนนานาชาติ จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรของประเทศต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของชาวต่างประเทศ ที่เข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย

2) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งจัดการศึกษาวิชาศาสนา วิชาสามัญและวิชาชีพแก่ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม

3) โรงเรียนเอกชนเพื่อสอนภาษาจีน จัดการเรียนการสอนประเภทสามัญศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และได้รับอนุญาตให้สอนวิชาภาษาจีนเป็นภาษา นอกหลักสูตร

4) โรงเรียนเอกชนการกุศล เป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการกุศลอย่างแท้จริง จัดการศึกษาสำหรับเด็กยากจน เด็กกำพร้า เด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ เช่นโรงเรียนเอกชนที่สำนักพระราชวังเป็นผู้รับใบอนุญาต โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ โรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

4.4 ความสำคัญของการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน

สมาคมโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (2550, หน้า 25) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน ไว้ดังนี้

4.4.1 ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่รัฐไม่สามารถจัดได้ หรือจัดได้ไม่เพียงพอ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดของรัฐในด้านทรัพยากรทั้งทางด้านงบประมาณและด้านบุคลากร จากการศึกษาพบว่า ระหว่างปี พ.ศ. 2533-2555 โรงเรียนเอกชนจะมีส่วนแบ่งเบาภาระของงบประมาณรัฐในการจัดการศึกษาเป็นมูลค่าสูงถึง 531,728.8 ล้านบาท

4.4.2 กระตุ้นให้เกิดการแข่งขัน และยกระดับการจัดการศึกษา การศึกษาเอกชนเป็นผู้บุกเบิกการศึกษาในระบบของไทยเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการศึกษาของรัฐขึ้นมา เป็นตัวอย่างแก่การจัดการศึกษาของรัฐ โรงเรียนเอกชนหลายแห่งได้รับการยอมรับในเรื่องคุณภาพเป็นเวลายาวนานจนกระทั่งปัจจุบัน

4.5 แนวนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการศึกษาโรงเรียนเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 87-90) ได้สรุปแนวนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการศึกษาโรงเรียนเอกชนมีปรากฏอยู่ในแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ รัฐธรรมนูญ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ คำแถลงนโยบายของรัฐบาล พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนและมติคณะรัฐมนตรี

4.5.1 แนวนโยบายในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศโดยทั่วไปมิได้มีบทบัญญัติที่ระบุแนวนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาเอกชนไว้เป็นการเฉพาะ แต่มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงแนวนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาโดยส่วนรวมไว้ว่า การจัดระบบการศึกษอาบรมเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะสถานศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐจึงอาจกล่าวได้ว่า “สถานศึกษาทั้งปวง” ในบทบัญญัติดังกล่าว ย่อมครอบคลุมถึงสถานศึกษาเอกชน (มหาวิทยาลัย/วิทยาลัย/สถาบัน/โรงเรียน) ว่าอยู่ในการควบคุมดูแลของรัฐ

4.5.2 แนวนโยบายในแผนการศึกษาแห่งชาติ

แผนการศึกษาแห่งชาติ(เดิมใช้ชื่อว่า “โครงการศึกษา” และต่อมาเปลี่ยนเป็น”แผนการศึกษาชาติ” และ “แผนการศึกษาแห่งชาติ” ตามลำดับ) อันเป็นแม่บทในการจัดการศึกษา ซึ่งได้ประกาศใช้มาแล้วจนถึงปัจจุบันรวม 10 ฉบับนั้น ส่วนใหญ่ได้ระบุถึงแนวนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการศึกษาเอกชนไว้เกือบทุกฉบับ กล่าวคือ โครงการศึกษา พ.ศ. 2441 ได้ระบุไว้ว่า รัฐจะเข้าควบคุมดูแลสถานศึกษาเอกชน พร้อมทั้งให้การสนับสนุนทางด้าน

การเงิน ครู และวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และในโครงการศึกษาอีก 2 ฉบับ ได้แสดงถึงการยอมรับความมีอยู่ของสถานศึกษาเอกชน ส่วนโครงการศึกษา พ.ศ. 2546 ไม่ได้ระบุเรื่องการศึกษาเอกชนไว้เป็นการเฉพาะ

ระยะต่อมาเมื่อมีการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยแล้ว รัฐมีแนวนโยบายให้เอกชนเข้ามาช่วยแบ่งเบาภาระ ดังจะเห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2475 และ พ.ศ. 2479 ซึ่งระบุถึงการยอมรับและยินยอมให้เอกชนหรือคณะบุคคลจัดตั้งสถานศึกษาเอกชนได้ทั้งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐและรัฐอาจให้การอุดหนุนตามสมควร ในแผนต่อมาคือ แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 รัฐได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเอกชนมากที่สุด กล่าวคือ รัฐมีแนวนโยบายมุ่งส่งเสริมให้เอกชนและคณะบุคคลจัดตั้งสถานศึกษาเอกชนได้ถึงระดับอุดมศึกษา ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 รัฐได้มีนโยบายเปิดโอกาสให้เอกชนที่มีความสามารถ และมีคุณสมบัติเหมาะสมและมีเจตจำนงที่จะจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาได้โดยแสวงหาผลกำไรตามควร ซึ่งรัฐให้การส่งเสริมให้มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน ทั้งทางด้านการบริหารและการพัฒนาทางวิชาการ รวมทั้งส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาเอกชนทุกระดับและประเภทการจัดการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเอกชนมีมาตรฐานทัดเทียมกับการจัดการศึกษาของรัฐ และในปัจจุบันรัฐได้มีนโยบายส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาทุกระดับเพิ่มขึ้นอิสระและคล่องตัวในการบริหารและการจัดการ สามารถพึ่งตัวเองได้โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ทรัพยากร การอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานและการรับรองมาตรฐาน

4.5.3 แนวนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) และฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) รัฐมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเอกชน เพื่อให้มีมาตรฐานสูงขึ้น โดยการส่งเสริมด้านวิชาการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) และฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) รัฐยังคงให้ความสำคัญกับการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาเอกชน โดยมุ่งในด้านประสิทธิภาพการเรียนการสอน สนับสนุนเอกชนให้มีส่วนร่วมในการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยเน้นการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้มากที่สุด ส่วนการอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษาสนับสนุนให้ขยายการจัดในสาขาวิชาที่มีความพร้อมและมีความถนัดอย่างเต็มที่ ยกเว้นด้านการฝึกหัดครูและคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งรัฐรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว โดยให้สถานศึกษาเอกชนมีความคล่องตัวในการบริหารและการพัฒนาทางวิชาการอย่างกว้างขวางเหมาะสม ภายใต้การควบคุมของรัฐ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2429) รัฐยังคงส่งเสริมการจัดการศึกษาของเอกชนโดยให้เอกชนร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาภายในขอบเขตและสัดส่วนที่รัฐกำหนด ทั้งนี้รัฐมีนโยบายมุ่งขยายปริมาณการรับนักเรียนเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาภายในขอบเขตและสัดส่วนที่รัฐกำหนด ทั้งรัฐและเอกชน

รวมทั้งขยายการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาที่มีความพร้อมเช่นเดียวกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 นอกจากนี้ยังมุ่งปรับปรุงระบบและวิธีการส่งเสริมเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเอกชน ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) รัฐยังคงเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาร่วมจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับก่อนประถมศึกษาและการจัดการอาชีวศึกษา โดยรัฐให้การช่วยเหลือในด้านต่างๆ และในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบันรัฐยังมีนโยบายสนับสนุนการจัดการศึกษาเอกชน โดยเน้นในด้านคุณภาพควบคู่กับการขยายในด้านปริมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาระดับที่นอกเหนือจากการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาที่เป็นความต้องการเฉพาะกลุ่มบุคคล

4.5.4 แนวนโยบายในพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน

พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนได้ประกาศใช้มาแล้วรวม 5 ฉบับคือ พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 พ.ศ. 2479 และพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2520 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน

พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการควบคุมดูแลโรงเรียนเอกชนให้เป็นไปด้วยดี และพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2479 ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ในทำนองเดียวกัน แต่ได้ปรับปรุงรายละเอียดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2479 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมเมื่อปี พ.ศ. 2518 เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในขณะนั้นซึ่งประชาชนกำลังตื่นตัวกับระบอบประชาธิปไตย และมีการเรียกร้องกันอยู่ทั่วไปโดยได้ปรับปรุงการควบคุมโรงเรียนให้รัดกุมและเหมาะสมกับยุคสมัยยิ่งขึ้น จัดให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองการทำงาน จัดให้มีกองทุนสงเคราะห์เพื่อสงเคราะห์และให้สวัสดิการแก่ครูใหญ่ พร้อมกันนี้ได้จัดให้มีคณะกรรมการการศึกษาเอกชนขึ้น เพื่อให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาของโรงเรียนเอกชนแก่รัฐมนตรีด้วย

สำหรับพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ซึ่งประกาศใช้เป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2525 มีการปรับปรุงบทบัญญัติให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศยิ่งขึ้น บทบัญญัติที่สำคัญของพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ การจัดแบ่งโรงเรียนเอกชนออกเป็น 3 ลักษณะ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 (มาตรา 15) การกำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม เช่น ต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิด ต้องมีทรัพย์สินหรือฐานะพอที่จะจัดตั้งดำเนินการของโรงเรียนได้ ต้องมีความรู้และมีความประพฤติเรียบร้อย เป็นต้น (มาตรา 19) นอกจากนี้ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้จัดการว่าต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิด (มาตรา 32) ส่วนครูใหญ่และครูก็ต้องมีสัญชาติไทย (มาตรา 35,40) การกำหนดให้มีคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียนเพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแลการบริหารโรงเรียน (มาตรา 24) การกำหนดให้ใช้ภาษาไทยเป็นสื่อกลางในการสอนทุกวิชา ยกเว้นการสอนวิชาภาษาต่างประเทศ (มาตรา 50) การกำหนดให้มีการกำกับดูแลเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการเรียน และค่าธรรมเนียมอื่น (มาตรา 51) การกำหนดแนวทางในการ

อุดหนุนและส่งเสริมโรงเรียนรวม 5 ประการ คือ จัดส่งครูไปช่วยสอนในโรงเรียน ให้อุปกรณ์การสอน ให้เงินอุดหนุน ให้เข้าทรัพย์สินของกระทรวงศึกษาธิการและอุดหนุนส่งเสริมด้วยประการอื่น (มาตรา 64) ในทำนองเดียวกันได้กำหนดแนวทางในการส่งเสริมช่วยเหลือครูใหญ่และครูรวม 4 ประการ คือ ให้การอบรมทางวิชาการ ให้เงินสงเคราะห์ตามส่วนที่รัฐบาลจัดสรรเข้าไปในกองทุนสงเคราะห์ ให้เงินสมทบเงินเดือนหรือค่าครองชีพและส่งเสริมช่วยเหลือด้วยประการอื่น (มาตรา 65) นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้มีการคุ้มครองการทำงานและการสงเคราะห์ครูใหญ่และครูอีกด้วย (มาตรา 67 และ มาตรา 77) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งแก่ผู้รับใบอนุญาตผู้จัดการ ครูใหญ่และครู อันจะส่งผลให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพยิ่งขึ้น

หลักการแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

1. ความหมายของการตัดสินใจ

นักวิชาการต่างๆ ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจ ไว้ดังนี้

จิตยาพร เสมอใจ, และมัทนียา สมมิ (2546, หน้า 23) กล่าวถึง การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ซึ่งผู้บริโภคมักจะต้องตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ของสินค้าและบริการซึ่งประโยชน์ที่ลูกค้าจะเลือกสินค้าหรือบริการตามข้อมูลของข้อจำกัดสถานการณ์ การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่สำคัญและอยู่ในจิตใจของผู้บริโภค ซึ่งคนเราจะมีรูปแบบและขั้นตอนในการตัดสินใจของสินค้าและบริการทุกประเภทในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ความจริงอาจจะตัดสินใจได้ทันที ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับคุณภาพสินค้า ขนาด สี สันจากการยอมรับของสังคม จิตวิทยาหรือขึ้นอยู่กับเวลา

ทิพย์วัลย์ ศรีจันทร์, และคนอื่นๆ (2546, หน้า 99) กล่าวว่า การตัดสินใจหมายถึง การเลือกทางเลือกมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา

วิรัช สงวนวงศ์วาน (2546, หน้า 49) กล่าวถึง การตัดสินใจหมายถึง การเลือกทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในแนวทางเลือกที่มีอยู่ตั้งแต่สองทางเลือกขึ้นไป

วิทยา ด่านดำรงกุล (2546, หน้า 111) กล่าวว่า การตัดสินใจหมายถึง เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารตอบสนองต่อโอกาสและอุปสรรคที่เผชิญหน้า การวิเคราะห์ทางเลือกต่างๆ พร้อมทั้งทางเลือกในการปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อโอกาสและอุปสรรคนั้นๆ

อรชร มณีสงฆ์, จำเนียร บุญมาก, มานพ ชุ่มอ่อน, และพงศ์เทพ เต็มสงวนวงศ์ (2548, หน้า 58) กล่าวถึง การตัดสินใจ หมายถึง การพิจารณาตกลงซึ่งขาดเลือกทางเลือกที่มีอยู่มากกว่าหนึ่งทางเลือก ในอันที่ให้มีการกระทำในลักษณะเฉพาะใดๆ หรือหมายถึงการตกลงใจเลือกข้อยุติ ข้อขัดแย้ง ข้อถกเถียง เพื่อให้การกระทำไปในทางใดทางหนึ่งที่ได้มีการพิจารณาเลือกหรือตรวจสอบอย่างรอบคอบแล้ว

นิโรจน์ ผาสุกดี (2549, หน้า 23) กล่าวถึง การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดจากหลายทางเลือก ให้ได้ประโยชน์สูงสุดและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

นฤมล เรืองนิติกุล (2551, หน้า 20) กล่าวถึง การตัดสินใจ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริโภคที่ทำการตัดสินใจเลือกจากทางเลือกต่างๆ โดยทางเลือกที่เลือกนั้นถือว่าเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับผู้บริโภค

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2552, ย่อหน้า 4) กล่าวถึง การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการในเลือกที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จากการเลือกที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ซึ่งผู้บริโภคมักจะตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ของสินค้าและบริการอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน โดยที่เลือกสินค้าและบริการตามข้อมูลและข้อจำกัดของสถานการณ์ การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญและอยู่ในจิตใจของผู้บริโภค ซึ่งถ้านักการตลาดสามารถทำความเข้าใจและเข้าถึงจิตใจของผู้บริโภคการวางแผนการกระจายสินค้าและสร้างความยอมรับของผู้บริโภคก็จะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แฮริสัน (Harrison, 1991, p. 25) ให้ความหมายว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการประเมินผลที่เกี่ยวกับทางเลือกหรือตัวเลือกที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย การคาดคะเนผลที่เกิดจากการเลือกปฏิบัติต่างๆ บังคับให้มีผู้ตัดสินใจตัวเลือกทางปฏิบัติที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายมากที่สุด

ฮอย, และมิสเกล (Hoy, & Miskel, 1991, p. 300) ให้ความหมายว่า หากยังมีได้มีการนำการตัดสินใจไปสู่การปฏิบัติ การตัดสินใจนั้นก็จะเป็นเพียงความตั้งใจที่ดีและหากมีการนำไปปฏิบัติก็จะถือว่าเป็นการตัดสินใจ

มูดี (Moody, 1993, p.4) ให้ความหมายว่า การตัดสินใจเป็นการกระทำที่ต้องทำเมื่อไม่มีเวลาที่จะหาข้อเท็จจริงอีกต่อไป ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ เมื่อใดถึงจะตัดสินใจว่าควรหยุดหาข้อเท็จจริง ข้อยุติ จะแปรเปลี่ยนไปตามปัญหาที่ต้องการแก้ไข ซึ่งการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวพันกับการใช้จ่ายและการใช้เวลา

สโดโรว์ (Sdorow, 1993, p. 369) ให้ความหมายว่า การตัดสินใจเป็นวิธีคิดแก้ปัญหาแบบหนึ่ง ซึ่งบุคคลพยายามเลือกตัวเลือกที่ดีที่สุด จากตัวเลือกหลายๆตัว

จอร์, และดีสัน (Gore, & Dyson, 1996, p.77) ให้ความหมายของการตัดสินใจ หมายถึงการเลือกปฏิบัติซึ่งมีอยู่หลายทางเป็นแนวปฏิบัติไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

เชฟแมน, และคานุก (Schiffman, & Kanuk, 1996, p.555) ให้ความหมายว่า การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกกิจกรรมจากสองทางเลือกขึ้นไป

คินิค, และวิลเลียม (Angelo Kinicki, & Brian K. Williams, 1999, p.105) ให้ความหมายว่า การตัดสินใจ คือการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งในหลายๆทางเลือกที่มีอยู่

เลฟล็อก, และไรท์ (Lovelock, & Wright, 1999, p. 54) กล่าวถึง การตัดสินใจ หมายถึง การกระทำของบุคคลในการที่เลือกทางเลือกที่มีอยู่หลายๆ ทางเลือก โดยตรงรวบรวมและประเมินข้อมูลและสิ่งประกอบอื่นๆ ที่สำคัญ โดยทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเลือกเดียวที่

สามารถตอบสนองเป้าหมายตามต้องการ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานกระทั่งนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ

ไซทามล์, และบิทเนอร์ (Zeithaml, & Bitner, 2004, p.12) กล่าวถึงการตัดสินใจ หมายถึง การที่บุคคลใช้กระบวนการทางความคิดในการเลือกระหว่างทางเลือกต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เป็นปัญหา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การตัดสินใจหมายถึง เป็นวิธีการคิดเมื่อบุคคลต้องเกี่ยวข้องกับทางเลือกซึ่งมีอยู่หลายทางเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแก้ปัญหาให้เหมาะสมและตอบสนองเงื่อนไขของความต้องการขณะนั้นอย่างสมบูรณ์ที่สุด

2. ความสำคัญของการตัดสินใจ

พิกัด ชันดีพันธ์ (2541, หน้า 9) กล่าวถึงความสำคัญของการตัดสินใจไว้ว่า เป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ รอบด้านตลอดเวลา ปัญหาบางอย่างจะเป็นปัญหาที่สำคัญ และปัญหาบางอย่างอาจเป็นปัญหาที่ไม่สำคัญ แต่ปัญหาเหล่านั้นต่างต้องการการตัดสินใจทั้งสิ้น

อำนาจ ไชย (2542, หน้า 31) กล่าวถึงความสำคัญของการตัดสินใจไว้ว่า มีความสำคัญอย่างมากที่ทุกคนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม ย่อมนำไปสู่การดำเนินงานที่บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

สถิต กองคำ (2542, หน้า 115-118) กล่าวว่า ความสำคัญของการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาใดๆ ต้องเริ่มต้นด้วยการพิจารณาถึงปัญหาที่แท้จริงเสียก่อนว่าเป็นอย่างไร โดยทำการวิเคราะห์และค้นหารายละเอียดต่างๆของปัญหา ในทางปฏิบัติเป็นเรื่องที่ยากที่สุดที่จะตัดสินใจ

กุลชลี ไชยนั้นตา (2543, หน้า 130) กล่าวว่า ความสำคัญของการตัดสินใจไว้ว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการเปรียบเทียบผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับ จากทางเลือกหลายๆทางโดยที่ผู้ตัดสินใจจะเลือกทางเลือกที่ได้ประโยชน์สูงสุด การตัดสินใจเป็นหน้าที่ที่จำเป็น เพราะทรัพยากรมีจำกัดและมนุษย์มีความต้องการไม่จำกัด จึงจำเป็นต้องมีการตัดสินใจ เพื่อให้ได้รับประโยชน์และความพอใจจากการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อบรรลุเป้าหมาย

ชัชวาล พีชสงษ์ (2543, หน้า 34) ได้กล่าวไว้ว่า การตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญเพราะการดำเนินการที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์ใดๆ มักจะเริ่มต้นด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์และความจำเป็น การตัดสินใจจึงเป็นอีกขั้นหนึ่งที่จะลำดับการเลือกสรรวิธีทางที่เหมาะสมที่สุด โดยเชื่อมั่นว่าจะเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการ

บาร์นาร์ด (Barnard, 1986, p.185) กล่าวว่า ความสำคัญของการตัดสินใจเป็นกระบวนการทางตรรกวิทยาในการพิจารณาวิเคราะห์และคิดทางเลือกต่างๆ โดยอาศัยเหตุผลและความเป็นจริงเกี่ยวกับทางเลือกเหล่านั้น

ไซมอน (Simon, 1987, p.64) กล่าวถึงความสำคัญของการตัดสินใจว่า การตัดสินใจคือหัวใจสำคัญของการเลือกที่เรียนให้บุตรหลาน การตัดสินใจเป็นงานที่กระจายอยู่ทั่วทุกองค์กร ทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจเป็นกระบวนการจัดการอย่างหนึ่ง

สรุปได้ว่า การตัดสินใจเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินการตามสถานการณ์ การตัดสินใจที่ดีต้องแสดงให้เห็นว่าผลของการตัดสินใจนั้นเป็นที่ยอมรับและสามารถแก้ปัญหาได้

3. ประเภทของการตัดสินใจ

วัลลภ กันทรทรัพย์ (2540, หน้า 13-14) ได้แบ่งประเภทของการตัดสินใจไว้เป็น 4 ประเภทคือ 1) การตัดสินใจเกี่ยวกับเป้าหมายหรือจุดประสงค์ของงาน 2) แผนรายปีบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ กระบวนการและกิจกรรมที่ต้องทำเพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ 3) การลงมือปฏิบัติงาน การเลือกวิธีปฏิบัติงานใหญ่ หรืองานย่อยๆ ต่างๆ ตลอดจนการตัดสินใจทำการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย นำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ 4) ผลของการทำงาน หรือผลิตผลที่สำเร็จจากการทำงานในประเด็นที่เกี่ยวกับความน่าพอใจและการดำเนินงานต่อจากนั้น

ศรีสุรางค์ ธีระกุล, และคนอื่นๆ (2541, หน้า 197-198) ได้แบ่งประเภทของการตัดสินใจไว้ 3 ประเภทคือ 1) การตัดสินใจภายในสถานการณ์ที่แน่นอน เป็นการตัดสินใจที่ผู้ตัดสินใจทราบแน่นอนว่าสถานการณ์ใดจะเกิดขึ้นและจะทำการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์นั้น 2) ภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน เป็นการตัดสินใจที่ผู้ตัดสินใจทราบแต่เพียงว่ามีสถานการณ์ใดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่กำลังตัดสินใจที่อาจเกิดขึ้นได้บ้าง โดยไม่ทราบโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดขึ้นของแต่ละสถานการณ์ได้โดยพิจารณาในเชิงจิตพิสัย หรืออาศัยข้อมูลจากการทดลองที่เคยทำมาแล้วหรืออาศัยข้อสันนิษฐานจากตัวอย่าง 3) ภายใต้ความเสี่ยง เป็นการตัดสินใจที่นอกจากผู้ตัดสินใจจะทราบว่ามีความเสี่ยงใดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่กำลังตัดสินใจเกิดขึ้นบ้างแล้วก็ยังทราบถึงความน่าจะเป็นที่จะเกิดขึ้นของแต่ละสถานการณ์ด้วย

ประสงค์ ประณีตพลกรัง, และคนอื่นๆ (2541, หน้า 69) ได้แบ่งประเภทของการตัดสินใจไว้หลายแนวทางขึ้นอยู่กับ 1) ระดับของความสำคัญ คือ การตัดสินใจในประเด็นที่สำคัญเป็นการให้อำนาจแก่ฝ่ายจัดการที่จะทำการตัดสินใจ 2) ความถี่ของการตัดสินใจ การตัดสินใจที่ทำบ่อย จะเป็นเสมือนเครื่องจักรที่ควบคุมการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง โดยทั่วไปผู้ที่ตัดสินใจจะคุ้นเคยกับเรื่องที่ตัดสินใจ การเลือกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ เป็นการตัดสินใจจากโปรแกรม 3) การตัดสินใจที่มีโครงสร้างและการตัดสินใจที่ไม่มีโครงสร้าง การตัดสินใจที่มีโครงสร้างจะเกิดจากวิธีการดำเนินงานที่เฉพาะหรือมีกฎเกณฑ์ ส่วนการตัดสินใจแบบไม่มีโครงสร้าง ผู้ตัดสินใจจะมีอิสระและไม่มีแบบแผน ผู้ตัดสินใจอาจต้องใช้ความคิดเป็นของตนเอง ยกต่อการตัดสินใจ อาจทำให้แจ้งว่าการแก้ปัญหาอย่างไรจึงจะถูกต้องและมักจะตัดสินใจภายใต้แรงกดดันบางอย่าง ซึ่งการตัดสินใจแบบไม่มีโครงสร้างจะต้องใช้ยุทธวิธีในการตัดสินใจ

ณัฐพันธ์ เขจรนนท์, และ ไพบุลย์ เกียรติโกมล (2545, หน้า 130-131) ได้จำแนกประเภทการตัดสินใจเป็น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้ 1) การตัดสินใจแบบมีโครงสร้าง เป็นการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำเป็นกิจวัตร โดยการตัดสินใจประเภทนี้จะมีหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่ถูกกำหนดไว้อย่างแน่นอน ปกติการตัดสินใจในลักษณะนี้มักจะกระทำในระดับปฏิบัติการ 2) แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำ ไม่อาจจะวางแผนไว้ก่อนล่วงหน้าและมักจะเกี่ยวกับปัจจัยหลากหลาย ตลอดจนมีความสัมพันธ์กับอนาคต การตัดสินใจแบบนี้จะต้องวิเคราะห์แนวโน้มจากสิ่งแวดล้อมประกอบ 3) แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นการตัดสินใจที่อยู่ระหว่างการตัดสินใจทั้ง 2 แบบข้างต้น โดยส่วนหนึ่งของปัญหาจะต้องสามารถนำหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการแก้ปัญหาามาประยุกต์ได้ ในขณะที่ส่วนที่เหลือของปัญหาจะต้องอาศัยการประเมินผลและการตัดสินใจจากผู้ที่ทำการตัดสินใจ

ทิพวัลย์ ศรีจันทร์, และคนอื่นๆ (2546, หน้า 111) ได้แบ่งการตัดสินใจไว้เป็น 2 ประเภท คือ 1) การตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์ที่แน่นอน คือการตัดสินใจที่ผู้ตัดสินใจทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตอย่างถูกต้องแน่นอน แต่เลือกทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับสภาวะการณ์นั้น และต้องหาทางเลือกที่ดีที่สุดภายใต้ข้อจำกัดต่างๆของปัญหานั้น 2) ภายใต้สภาวะการณ์ที่ไม่แน่นอน คือการตัดสินใจที่ผู้ตัดสินใจไม่ทราบล่วงหน้าว่าเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคตมากน้อยเพียงใด แต่พอจะมีข้อมูลที่สามารถหาความน่าจะเป็นของเหตุการณ์เหล่านั้นได้ ความน่าจะเป็นดังกล่าวอาจได้จากประสบการณ์ในอดีตหรือข้อมูลทางสถิติ

บุตรี จารุโรจน์ (2549, หน้า 106) ได้แบ่งประเภทการตัดสินใจไว้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) การตัดสินใจที่เป็นระบบ คือ การตัดสินใจที่กระทำเป็นประจำและมีขั้นตอนที่แน่นอน ซึ่งจะมีการกำหนดกฎเกณฑ์หรือวิธีปฏิบัติไว้แน่นอน 2) การตัดสินใจที่ไม่เป็นระบบ คือ การตัดสินใจที่ไม่ได้ทำเป็นประจำ หรือเป็นการตัดสินใจที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ เนื่องเป็นการตัดสินใจที่ไม่ได้เตรียมตัวมาก่อน ทำให้ไม่มีโครงสร้างในการตัดสินใจที่แน่นอนและมีความซับซ้อน

ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2551, หน้า 287) ได้แบ่งการตัดสินใจเป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) การตัดสินใจภายใต้สภาวะแน่นอน ได้แก่ การตัดสินใจที่มีข้อมูลสมบูรณ์แน่นอนเกือบทั้งหมด ทำให้สามารถกำหนดได้ว่า สภาวะการณ์ใดจะเกิดขึ้น และเกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งในสถานการณ์เช่นนี้ผู้ตัดสินใจจะต้องพยายามเลือกทางเลือกที่ให้ผลประโยชน์สูงสุด 2) ภายใต้สภาวะไม่แน่นอน ได้แก่ การตัดสินใจที่ปราศจากข้อมูลประกอบการพิจารณาที่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถทราบผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลให้ไม่สามารถเลือกทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนสูงสุด ผู้ตัดสินใจอาจต้องมีการใช้ดุลยพินิจจะพิจารณาประกอบการตัดสินใจ ดังนั้นเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจจึงขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัยของผู้ตัดสินใจ 3) ภายใต้สภาวะเสี่ยง ได้แก่ การตัดสินใจตามข้อมูลที่มีอยู่บ้าง แต่ไม่สมบูรณ์ โดยข้อมูลที่มีอยู่เป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้นที่ช่วยให้ผู้ตัดสินใจคาดเดาความน่าจะเป็นที่อาจจะเกิดขึ้นได้เท่านั้น แม้ผู้ตัดสินใจอาจ

ทราบถึงผลลัพธ์ของทางเลือกต่างๆ แต่โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ตามทางเลือกนั้นอาจแตกต่างกันออกไป เนื่องจากข้อมูลหรือปัจจัยบางอย่าง ผู้ตัดสินใจไม่ทราบอย่างชัดเจนนั่นเอง

มัวร์เฮด, และกริฟฟิน (Moorhead, & Griffin, 1992, pp. 481-483) ได้แบ่งประเภทการตัดสินใจออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) การตัดสินใจที่มีการวางแผนไว้ คือ การตัดสินใจวินิจฉัยสั่งการที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งจนกระทั่งสามารถตั้งกฎเพื่อการตัดสินใจ นั่นคือข้อความที่บอกผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกที่จะเลือกบนพื้นฐานของสถานการณ์ที่จะต้องตัดสินใจ 2) การตัดสินใจที่ไม่ได้มีการวางแผนไว้ เป็นการตัดสินใจที่ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อย และไม่มีกำหนดกฎของการตัดสินใจวินิจฉัยไว้ก่อน การตัดสินใจประเภทนี้โดยทั่วไปมักจะต้องมีการแก้ปัญหา โดยการแก้ปัญหาเป็นการตัดสินใจซึ่งมีลักษณะพิเศษและต้องการการพัฒนาและประเมินผลทางเลือกโดยมิได้มีกฎ เพื่อการตัดสินใจเป็นเครื่องช่วย การตัดสินใจประเภทนี้ต้องการพิจารณาตัดสินใจ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

คินิค, และ วิลเลียม (Kinicki, & Williams, 1999, pp.105-106) ได้แบ่งประเภทของการตัดสินใจไว้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) การตัดสินใจที่เป็นระบบ คือ การตัดสินใจที่กระทำเป็นประจำและมีขั้นตอนที่แน่นอน ซึ่งจะมีการกำหนดกฎเกณฑ์หรือวิธีปฏิบัติไว้แน่นอน อย่างไรก็ตามการตัดสินใจที่เป็นระบบเป็นเรื่องยากและซับซ้อน แต่ถ้านำองค์ประกอบต่างๆ มาวิเคราะห์อย่างดีแล้ว ก็สามารถนำมาตัดสินใจแบบเป็นระบบได้ 2) ที่ไม่เป็นระบบ คือ การตัดสินใจที่ไม่ได้ทำเป็นประจำ หรือเป็นการตัดสินใจที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ เนื่องเป็นการตัดสินใจที่ไม่ได้เตรียมตัวมาก่อน ทำให้ไม่มีโครงสร้างในการตัดสินใจที่แน่นอนและมีความซับซ้อน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การตัดสินใจสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ การตัดสินใจที่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้าโดยมีการวางแผนอย่างรอบคอบและการตัดสินใจที่ไม่ได้มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า

4. กระบวนการตัดสินใจ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 174-177) ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจ เป็น 5 ขั้นตอน 1) กำหนดและวิเคราะห์ปัญหา ควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหา แล้วจึงวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา เพื่อเตรียมการดำเนินการในขั้นต่อไป 2) ค้นหารวบรวมและกลั่นกรองข่าวสารและข้อมูลต่างๆ ในการตัดสินใจ ใดๆ ก็ตาม ไม่ควรตัดสินใจในเรื่องที่ยังไม่ทราบข้อมูลทั้งหมด เพราะจะทำให้เกิดการผิดพลาดได้ การรวบรวมค้นหาข้อมูลทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การแจกแบบสอบถาม การทำรายงานพิเศษ การบันทึกข้อมูล 3) กำหนดทางเลือก เมื่อได้ทราบปัญหาและข้อมูลต่างๆ อย่างละเอียดก็หาแนวทางเลือกในการตัดสินใจ ซึ่งควรพิจารณาหลักการพื้นฐานก่อน 4) ประเมินทางเลือก ได้เลือกทางเลือกไว้หลายทางตามขั้นตอนที่ 3 แล้ว ทางเลือกแต่ละทางจะมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาที่ต่างกัน แต่จะมีทางเลือกเดียวที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดที่

จะต้องมีเกณฑ์การพิจารณา 5) ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งมีขั้นตอนย่อยสรุปได้ดังนี้ 1) การตีกรอบ หมายถึง การให้นิยามว่า อะไรคือสิ่งที่ต้องตัดสินใจและกำหนดไว้เบื้องต้นว่าเป็นสิ่งที่ทำให้แยกทางเลือกหนึ่งให้สูงกว่าทางเลือกอื่น ๆ ที่มีอยู่ 2) การรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 182-183) ได้เสนอแนวทางในการหาข้อมูลที่มีประสิทธิภาพไว้ 4 ประการ คือ 2.1) การหาข้อเท็จจริง ได้แก่ การพบปัญหา ศึกษาหาสาเหตุของปัญหา กำหนดขอบเขตปัญหา วิเคราะห์ผลกระทบจากปัญหา และพิจารณารูปแบบของปัญหาให้มีความชัดเจน 2.2) การหาข้อมูลจากบุคคล คือ การหาข้อมูลจากผู้เก็บข้อมูลซึ่งมีการกำหนด วิธีการเก็บข้อมูล การเตรียมการเก็บข้อมูล มีการชี้แจงวัตถุประสงค์และการกำหนดระยะเวลาที่เพียงพอ 2.3) การประเมินจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น ข้อมูลทางกฎหมาย ข้อมูลทางสังคมขนบธรรมเนียมประเพณีและสภาพแวดล้อมทางสังคม 2.4) การจัดระบบข้อมูล เป็นการแบ่งเป็นหมวดหมู่โดยการวิเคราะห์อย่างละเอียดและนำเสนอการแบ่งข้อมูลนี้จะเป็นประเภทเอกสารและได้รับจากบุคคลอื่นก็ได้ 3) การหาบทสรุป 4) การเรียนรู้จากข้อมูลป้อนกลับ เป็นระบบเพื่อรับรู้ผลการตัดสินใจในอดีต เพื่อป้องกันการผิดพลาด

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2542, หน้า 230) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจเป็นหลักของการวางแผน การนำกระบวนการไปสู่การตัดสินใจเป็นความคิดเกี่ยวกับ 1) การกำหนดข้อสมมติ 2) การกำหนดทางเลือก 3) การประเมินทางเลือกเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 4) การเลือกทางเลือกหรือการตัดสินใจนั่นเอง

พะยอม วงศ์สารศรี (2542, หน้า 98-99) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจมีการยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าประกอบด้วยขั้นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) การกำหนดปัญหา 2) การกำหนดสิ่งเร้าปัญหา 3) การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล 4) การพัฒนาทางเลือก 5) การเลือกแนวทางที่ดีที่สุด 6) การดำเนินการตัดสินใจ

วิฑูรย์ ตันศิริมงคล (2542, หน้า 4-6) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจที่มีเหตุผลที่ยอมรับกันทั่วโลกมีอยู่ 6 ขั้นตอนด้วยกัน คือ 1) ให้คำจำกัดความประเด็นของปัญหา คือ ต้องเข้าใจประเด็นสำคัญหรือประเด็นหลักของปัญหาอย่างถ่องแท้และสร้างสรรค์ ที่สำคัญที่สุดต้องกล้ายอมรับว่าปัญหาในโลกของความจริงนั้น มีความสลับซับซ้อน และต้องพยายามหลีกเลี่ยงสมมติฐานที่ไม่ถูกต้องและระมัดระวังไม่ให้เกิดความลำเอียง พอใจในทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง โดยเฉพาะ 2) กำหนดเกณฑ์หรือปัจจัยในการตัดสินใจที่เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม ทั้งนี้เพราะว่าทางเลือกนั้นมีอยู่หลายทางด้วยกัน แต่ละทางเลือกก็มีจุดเด่นและจุดด้อยแตกต่างกัน และแต่ละคนก็มีระดับความพึงพอใจที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมไม่เหมือนกัน ดังนั้นเกณฑ์ในการตัดสินใจจะเป็นตัวชี้หน้าว่ามีความพอใจในทางเลือกไหน 3) วิจัยเปรียบเทียบเกณฑ์หรือปัจจัยในการตัดสินใจเนื่องจากคนแต่ละคนมีระดับความพึงพอใจไม่เท่ากัน จึงจำเป็นต้องมีการวิจัยเปรียบเทียบหาลำดับความสำคัญของเกณฑ์หรือปัจจัยต่างๆที่ใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อที่จะได้ทราบถึงความพึงพอใจของแต่ละคนว่าแตกต่างกันอย่างไรโดยใช้เหตุผล ถ้าให้

ความสำคัญโดยปราศจากการเปรียบเทียบแล้ว เหตุผลก็จะไม่เกิด แต่ความลำเอียงจะเข้ามาแทนที่ 4) กำหนดทางเลือก เป็นการระบุถึงแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายในการตัดสินใจ เวลาคือตัวแปรที่สำคัญที่สุดในการกำหนดทางเลือก การตัดสินใจที่ชาญฉลาดจะไม่ใช่เวลามากเกินไปในการแสวงหาทางเลือก 5) วิจัยเปรียบเทียบหรือจัดอันดับทางเลือกต่าง ๆ ภายใต้เกณฑ์ในการตัดสินใจในแต่ละเกณฑ์ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในกระบวนการตัดสินใจ เนื่องจากต้องใช้ความสามารถในการวิจัย คาดการณ์ในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมีความถูกต้องสมบูรณ์และแม่นยำ 6) คำนวณทางเลือกที่ดีที่สุด โดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญเป็นเกณฑ์ หาได้ด้วยการนำเอาลำดับความสำคัญของแต่ละทางเลือกมาคูณกับลำดับความสำคัญของแต่ละเกณฑ์หรือปัจจัยแล้วนำผลคูณนั้นมารวมกัน ซึ่งจะเป็นค่าลำดับความสำคัญรวมทางเลือกที่มีค่าสำคัญรวมสูงสุดหรือน้ำหนักสูงที่สุดควรจะได้รับเลือก

ทิพย์วัลย์ ศรีจันทร์, และคนอื่นๆ (2546, หน้า 101) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้ 1) การหาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่กระบวนการรวบรวมข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นแล้วนำข้อมูลข่าวสารมาทำการวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ ยิ่งได้ข้อมูลมากเท่าไรยิ่งดี เพราะจะทำให้การตัดสินใจถูกต้องไม่ผิดพลาด ซึ่งจะทำได้สามารถกำหนดปัญหาได้อย่างถ่องแท้ 2) คาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งจะต้องกำหนดกฎเกณฑ์ในการตัดสินใจด้วย 3) การพิจารณาแนวทางหรือเปรียบเทียบเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจเพื่อนำไปปฏิบัติและรวมทั้งการคิดค้นหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อแก้ปัญหา รวมทั้งการวิเคราะห์และประเมินค่าสำหรับแนวทางปฏิบัตินั้น ๆ ควรพิจารณาหาทางเลือกไว้หลายๆทาง 4) เลือกทางปฏิบัติทางใดทางหนึ่งจากแนวทางปฏิบัติที่เป็นไปได้หลายๆทางกำหนดทางเลือกโดยเลือกแนวทางที่จะเกิดประโยชน์สูงสุด 5) ตัดสินใจสั่งการให้ปฏิบัติวิธีวิจัยเปรียบเทียบเพื่อจัดลำดับความสำคัญของทางเลือกต่างๆภายใต้เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจแต่ละเกณฑ์ 6) พิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดและวัดผลการปฏิบัติโดยนำไปเปรียบเทียบกับการคาดคะเนที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้น

พจณี รัตนมณี (2547, หน้า 10) กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจของเกอร์เลทว่าเป็นทฤษฎีที่แสดงถึงวงจรกระบวนการตัดสินใจโดยเริ่มจากจุดหมายหรือวัตถุประสงค์และที่ต้องการจะตัดสินใจโดยพิจารณาข้อมูลที่ได้รับและพยายามนำมาประยุกต์ให้สอดคล้องกับการเลือกพิจารณาความเป็นไปได้ของทางเลือก สำหรับการทำนายผลอาจจะมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใดจะขึ้นอยู่กับสิ่งสองประการคือ ข้อมูลที่รวบรวมได้และน้ำหนักในการคาดคะเนอย่างเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

อดุลย์ จาตุรงค์กุล (2547, หน้า 15-16) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจควรมี 9 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นสืบสวนให้ได้ข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ 2) ขั้นพิจารณา โยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่างๆเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องตัดสินใจตลอดจนเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ 3) ขั้นพิจารณาปัญหาที่จะต้องตัดสินใจให้แน่ชัดว่า

จะต้องตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาอะไรหรือวัตถุประสงค์อะไร 4) ชั้นพิจารณาหาทางเลือก 5) ชั้นพิจารณาผลดีและผลเสียที่จะเกิดจากทางเลือกแต่ละทางอย่างละเอียดและเปรียบเทียบกัน 6) ตัดสินใจเลือกทางที่เห็นว่าเป็นผลดีที่สุด 7) ชั้นสั่งการตามที่ได้ตัดสินใจเลือกนั้น 8) วางแผนปฏิบัติเพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติให้บรรลุตามการตัดสินใจนั้น 9) การติดตามผลการปฏิบัติงาน

สุรพล พุฒคำ (2547, หน้า 48) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจตามรูปแบบดั้งเดิมของฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel) มีลำดับขั้นตอนสำคัญดังนี้ 1) ชั้นกำหนดปัญหา 2) ชั้นกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ 3) ชั้นค้นหาทางเลือกที่เป็นไปได้ 4) ชั้นพิจารณาทางเลือกในแต่ละทางเลือก 5) ชั้นประเมินทางเลือกที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ 6) ชั้นเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด 7) ชั้นการตัดสินใจ

พีฟเนอร์ (Piffner, 1980, p.125) ได้แบ่งกระบวนการตัดสินใจออกเป็น 9 ขั้นตอน คือ 1) การยอมรับรู้ถึงปัญหา 2) การรวบรวมข้อมูล 3) การแยกประเภทและวิเคราะห์ข้อมูล 4) การเตรียมนำรายงานของวิธีหลาย ๆ วิธีจะบรรลุเป้าหมาย 5) การระบุถึงวิธีแก้ปัญหา 6) การประเมินผลวิธีแก้ปัญหาเพื่อเลือก 7) การตัดสินใจ 8) การปฏิบัติการให้เป็นไปตามการตัดสินใจ 9) การแสวงหาข้อดีของผลของการปฏิบัติให้เป็นไปตามการตัดสินใจ

ลินด์บลอม (Lindblom, 1988, p. 13) แบ่งกระบวนการตัดสินใจออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) ระบุปัญหาให้ชัดเจน 2) กำหนดจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของจุดมุ่งหมาย 3) พิจารณาวิธีปฏิบัติที่เป็นไปได้เพื่อใช้แก้ปัญหาจุดมุ่งหมายแต่ละข้อ 4) ประเมินผลดีและผลเสียของวิธีปฏิบัติแต่ละวิธี 5) เลือกวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด

ฮิลล์, และคนอื่น ๆ (Hill, et al., 1990, p. 22) กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจว่าประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดปัญหา ด้วยการรวบรวมข้อมูลและสรุปด้วยวิธีการทั้งการศึกษาเอกสาร และสอบถามและพิจารณาข้อเท็จจริงด้วยประการต่างๆ 2) ระบุทางเลือก ด้วยการกำหนดขอบเขตทำความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการทำรายการทางเลือกต่างๆ 3) การประมาณค่าทางเลือก ด้วยการพิจารณาผลระยะสั้นและระยะยาว ระบุความเสี่ยง ระบุค่าตอบแทน เป็นต้น 4) นำเทคนิคต่างๆ เป็นเครื่องมือช่วยตัดสินใจ ด้วยการนำแนวความคิดรูปแบบและเทคนิคต่างๆ เช่น ทฤษฎีเกมส์ แขนงการตัดสินใจ มาช่วยการตัดสินใจ 5) การตัดสินใจด้วยการเลือกที่เหมาะสมที่สุดทางเลือกเดียว 6) การนำการตัดสินใจไปปฏิบัติ ด้วยการกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน การมอบความรับผิดชอบ การจัดสรรทรัพยากร การติดตามและประสานการดำเนินการ

แฮร์ริสัน (Harrison, 1991, p.24) แบ่งกระบวนการตัดสินใจ เป็น 6 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) กำหนดจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาไว้ 2) ค้นหาทางเลือกต่างๆ 3) เปรียบเทียบและประเมินผลทางเลือกในการแก้ปัญหา 4) กระทำการเลือกทางแก้ปัญหา 5) ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด 6) ติดตามและควบคุมผลการตัดสินใจทางเลือกนั้น

พลันเกต, และแอ็ดเนอร์ (Plunkett, & Attner, 1994, p.162) ขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจ มีอยู่หลายแบบ ได้เสนอลำดับขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจเป็น 7 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) การระบุปัญหา เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะการระบุปัญหาได้ถูกต้องหรือไม่ ย่อมมีผลต่อการดำเนินการ ในขั้นต่อไป 2) การระบุข้อจำกัดของปัจจัย เมื่อสามารถระบุปัญหาได้อย่างถูกต้องแล้ว ผู้บริหารควรพิจารณาถึงข้อจำกัดต่างๆ ขององค์กร โดยพิจารณาจากทรัพยากรซึ่งเป็นองค์ประกอบของกระบวนการผลิต ได้แก่ กำลังคน เงินทุน เครื่องจักร สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ รวมทั้งเวลามักเป็นปัจจัยที่พบอยู่เสมอ การรู้ถึงข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ จะช่วยให้ผู้บริหารกำหนดขอบเขตในการพัฒนาทางเลือกให้แคบลงได้ 3) การพัฒนาทางเลือก ขั้นตอนต่อไปผู้บริหารควรทำการพัฒนาทางเลือกต่างๆขึ้นมา ซึ่งทางเลือกเหล่านั้นควรเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาให้น้อยลงหรือให้ประโยชน์สูงสุด 4) การวิเคราะห์ทางเลือก เมื่อผู้บริหารได้ทำการพัฒนาทางเลือกต่างๆโดยจะนำเอาข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกมาเปรียบเทียบกัน อย่างรอบคอบและควรวิเคราะห์ทางเลือก 5) การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด เมื่อผู้บริหารได้ทำการวิเคราะห์และประเมินทางเลือกต่างๆแล้ว ผู้บริหารควรเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกอีกครั้งหนึ่ง เพื่อพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเดียว ทางเลือกที่ดีที่สุดควรมีผลเสียต่อเนื่องในภายหลังให้น้อยที่สุดและให้ผลประโยชน์มากที่สุด แต่บางครั้งผู้บริหารอาจตัดสินใจเลือกทางเลือกแบบประนีประนอมโดยพิจารณาองค์ประกอบที่ดีที่สุดของแต่ละทางเลือกนำมาผสมผสานกัน 6) การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ เมื่อผู้บริหารได้ทางเลือกที่ดีที่สุดแล้ว ก็ควรมีการนำผลการตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 7) การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการตัดสินใจ ได้แก่ การสร้างระบบการควบคุมและการประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ข้อมูลย้อนกลับจะช่วยให้ผู้บริหารแก้ปัญหาหรือทำการตัดสินใจใหม่ได้โดยได้ผลลัพธ์ของการปฏิบัติที่ดีที่สุด

ฮอย, และมิสเกล (Hoy, & Miskel, 2001, p. 317) ได้กล่าวถึงขั้นตอนกระบวนการตัดสินใจไว้ 7 ขั้นตอนดังนี้ 1) วิเคราะห์และจำกัดขอบเขตของปัญหา 2) รวบรวมและวิเคราะห์หาข้อเท็จจริง 3) พัฒนาทางเลือกในการแก้ปัญหา 4) ประเมินผลจากทางเลือกข้อที่ 3 เพื่อเลือกทางที่ช่วยให้แก้ปัญหาได้ 5) เลือกวิธีการที่ดีที่สุด 6) วิเคราะห์ผลที่ได้จากการตัดสินใจ 7) ขั้นตอนการตัดสินใจ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กระบวนการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน อาจจัดได้ว่าอยู่ในกระบวนการของการตัดสินใจที่อาศัยเหตุผลและความเหมาะสมเป็นหลัก เป็นกระบวนการแบบห่วงสัมพันธ์ของกิจกรรมสำคัญที่เชื่อมโยงต่อเนื่องกัน 5 ขั้น คือ กำหนดปัญหา กำหนดทางเลือก วิเคราะห์ทางเลือก ตัดสินใจ และนำไปปฏิบัติ

5. แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ปกครอง

ชนิสร่า ทองขาว (2547, หน้า 23-24) ได้สรุปไว้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ปกครองที่สำคัญที่สุดขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการสมัครเข้าเรียน คือการเลือกสถาบันที่จะสมัคร ซึ่งต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ดังนี้ 1) ปรัชญาการศึกษาของวิทยาลัยต่างๆ จะเป็นเครื่องชี้ถึงนโยบายการดำเนินงานที่ผ่านมาในอดีตและรูปแบบที่จะพัฒนาไปในอนาคต ลักษณะของคณะวิชาและหลักสูตร คณาจารย์ผู้สอน วิธีการสอนและนักการประเมินผลการศึกษาของนิสิต ซึ่งควรจะเลือกสถาบันที่มุ่งเน้นด้านคุณภาพการศึกษามากกว่าการมุ่งหาผลประโยชน์เชิงพาณิชย์ 2) โปรแกรมการศึกษาของสถาบันต่างๆจะมีรายละเอียดของโครงสร้างหลักและสาขาวิชาที่แตกต่างกันจึงควรเปรียบเทียบและพิจารณาว่าโปรแกรมใดเหมาะสมกับตนมากที่สุด 3) คณาจารย์ เนื่องจากคณาจารย์เป็นผู้ให้ข้อมูล ความคิด พิจารณา และวิเคราะห์ปัญหาต่างๆเป็นแบบอย่างแก่นิสิต ซึ่งการพิจารณา และประเมินคุณภาพของคณาจารย์ จะต้องพิจารณาปัจจัยต่างๆ ดังนี้ 3.1) คุณวุฒิและความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา 3.2) ความสามารถในการสอน 3.3) พื้นฐานการศึกษาและประสิทธิภาพการทำงาน 3.4) สัดส่วนของคณาจารย์ต่อจำนวนนิสิต 4) นิสิตร่วมโปรแกรมการศึกษา จะต้องพิจารณาทั้งด้านคุณสมบัติ และจำนวนนิสิต ซึ่งด้านคุณสมบัติ นั้น หากนิสิตในโปรแกรมมีคุณสมบัติแตกต่างกัน เช่น พื้นฐานการศึกษา ประสบการณ์การทำงานก็จะทำให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมโปรแกรมได้อย่างกว้างขวางมากกว่าเพื่อนร่วมโปรแกรมที่มีคุณสมบัติเหมือนกัน ส่วนด้านจำนวนนิสิตร่วมโปรแกรมนั้นไม่ควรจะมีจำนวนมากเกินไปจนทำให้ขาดประสิทธิภาพในการเรียน หรือน้อยเกินไปทำให้ นิสิตขาดความกระตือรือร้นที่จะแข่งขันกันเท่าที่ควร 5) ที่ตั้งของมหาวิทยาลัย จะเน้นด้านความสะดวกของนิสิต ในการเดินทางไปยังสถานที่เรียนตลอดจนความสะดวกในการใช้อุปกรณ์ การศึกษาต่างๆ 6) สถิติการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่ชี้ถึงโอกาสการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละสถานศึกษา และถ้าสถานศึกษาใดมีหน่วยจัดหางานแก่นิสิต และผู้สำเร็จการศึกษาก็จะเป็นปัจจัยที่เพิ่มข้อดีให้แก่สถาบันนั้นด้วย 7) ชื่อเสียงเกียรติคุณ ชื่อเสียงของสถาบันการศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง เพราะหลักประกันอันดีต่อโอกาสการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาในอนาคต 8) ความยากในการได้รับพิจารณาคัดเลือก ซึ่งผู้สมัครจะต้องพิจารณาคู่สมมติของตนเองว่ามีความเหมาะสมที่จะสมัครในสถาบันใด เนื่องจากสถาบันที่มีผู้สมัครจำนวนมากและจำนวนรับเข้าน้อย โอกาสที่จะได้รับการพิจารณาก็น้อยด้วย 9) ระยะเวลาที่ต้องใช้ในการศึกษา การศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพอาจต้องใช้เวลาศึกษาแตกต่างกันตั้งแต่ 3 ปี ถึง 5 ปี 10) ปัจจัยด้านอื่นๆที่ควรใช้ในการพิจารณาเปรียบเทียบสถาบันต่างๆ มีดังนี้ 10.1) ความยากง่ายของแต่ละสาขา 10.2) โอกาสการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษา 10.3) หลักสูตรการเรียนการสอน 10.4) นโยบายการลาในการเรียน 10.5) เวลาโดยเฉลี่ยที่ต้องใช้ในการศึกษา

อำรุง จันทวานิช (2547, หน้า 13-14) ได้สรุปไว้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน มีดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมภายนอกของโรงเรียนดี มีสังคม บรรยากาศ สิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ 2) ครูผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษามีอาชีพ และมีจำนวนเพียงพอ 3) ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนได้มาตรฐาน 4) หลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น 5) สื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัย 6) แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนหลากหลาย 7) งบประมาณมุ่งเน้นผลงาน 8) การจัดการกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด 9) การจัดบรรยากาศเรียนรู้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 10) การบริหารจัดการดี ใช้โรงเรียนเป็นฐาน เน้นการมีส่วนร่วม 11) การประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพ เป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหารโรงเรียน 12) โรงเรียนมีคุณภาพมาตรฐาน มีพัฒนาการทุกด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เรียนต่อและประกอบอาชีพได้ 13) โรงเรียนเป็นที่ชื่นชมของชุมชน และ 14) โรงเรียนเป็นแบบอย่างและให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนและโรงเรียนอื่น

อภิญา พันธุ์สุวรรณ (2548, หน้า 11) ได้สรุปไว้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ปกครอง ว่าพ่อแม่แต่ละคนแต่ละครอบครัวจะมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือการปลูกฝังให้ลูกได้เล่าเรียนที่ดี ได้รับความรู้ อยู่ในสังคมที่ดี มีความรับผิดชอบและมีจริยธรรมที่ดี แต่แนวทางในการเลือกโรงเรียน การเรียนรู้ ทัศนคติ ความชอบ ความเชื่อ สภาพเศรษฐกิจ และความเหมาะสมของพ่อแม่ของแต่ละครอบครัวก็ย่อมแตกต่างกัน ซึ่งมีปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอน การเดินทางมาโรงเรียน มาตรฐานของสถานศึกษา ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง สภาพแวดล้อม ผู้บริหารสถานศึกษา และชื่อเสียงของโรงเรียน

บุษกร กรพิตักษ์ (2548, บทคัดย่อ) ได้สรุปไว้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ปกครองที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน คือ 1) อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 2) ค่าธรรมเนียมการเรียน 3) สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ 4) บุคคล 5) วิชาการ

รัชนิย์ พุนทรัพย์ทวีกิจ (2548, บทคัดย่อ) ได้สรุปไว้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในสถานศึกษา คือ 1) ด้านครูผู้สอน 2) สภาพแวดล้อม 3) การอำนวยความสะดวก 4) การสอน 5) การประชาสัมพันธ์

นิรมล ศตวุฒิ (2551, หน้า 11) ได้สรุปไว้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน คือ 1) ด้านบุคคล 2) การจัดสภาพแวดล้อม 3) การอำนวยความสะดวกและการบริการ 4) หลักสูตร 5) การจัดการเรียนการสอน

อริคม สวัสดิญาณ (2550, หน้า 124-137) ได้สรุปไว้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน มีดังนี้

1. ด้านบริการเป็นการบริการช่วยเหลือแก่นักเรียนเพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับประโยชน์จากการศึกษาของโรงเรียนอย่างเต็มที่ อาจใช้เป็นเครื่องมือสำหรับให้การศึกษแก่นักเรียนไปในตัว เช่น การให้บริการสุขภาพ การจัดการบริการแนะแนว การให้บริการอาคารสถานที่ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. ด้านอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม คือการจัดการอาคารเรียน บริเวณสถานศึกษา และห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา มีการวางแผนผังของสถานศึกษา จัดห้องเรียน อาคารเรียนและบริเวณสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม จัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีการทำเกษตรกรรมผสมผสาน ทั้งนี้เพื่อให้เอื้อและเป็นสื่อในการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาเอื้อและเป็นสื่อในการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

3. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดให้มีการรวบรวมเอกสารหลักสูตรทุกประเภทให้ครูได้ศึกษาเพิ่มเติม มีการจัดแผนการเรียนหลากหลายให้สอดคล้องกับหลักสูตร มีการมอบหมายให้หมวดวิชาจัดทำแผนการสอน มีสมุดประเมินผล จัดให้มีคาบแนะแนวสอนซ่อมเสริมและมีกิจกรรมครบตามหลักสูตร

4. ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา คือบุคลากรในสถานศึกษา และนักเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสิ่งแวดล้อมสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากร และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมและการประเมินผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา

5. ด้านชื่อเสียงของโรงเรียน เป็นการวางกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ เนื่องจากชื่อเสียงองค์กรที่แข็งแกร่ง เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางนั้นย่อมจะช่วยดึงดูดความสนใจจากบุคคลต่างๆ ภายนอกองค์กรได้เป็นอย่างดี

พุกีร์ (Purkey, 1993, p. 427) ได้สรุปไว้ว่า ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน มีดังนี้ 1) ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำทางด้านการศึกษา 2) มีหลักสูตรที่มีจุดมุ่งหมายและได้รับการวางแผนไว้อย่างดี 3) เป้าหมายของโรงเรียนที่ชัดเจนและมีความคาดหวังสูง 4) การทำงานตรงตามเวลา 5) ตระหนักถึงความสำคัญของการบรรลุผลสำเร็จด้านวิชาการ 6) บรรยากาศที่เป็นระเบียบเรียบร้อย 7) มีความสำนึกความเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน 8) การพัฒนาบุคลากร 9) ส่งเสริมสวัสดิการและความมั่นคงกับบุคลากร 10) มีระบบการวางแผนแบบมีส่วนร่วม 11) การบริหารงานแบบกระจายอำนาจ 12) ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม 13) การได้รับสนับสนุนโดยตรง

เอ็ดมันด์ (Edmonds, 1999, p. 28) ได้สรุปไว้ว่า ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน มีดังนี้ 1) ผู้บริหารจะต้องมีภาวะความเป็นผู้นำสูง โดยเฉพาะในด้านการเรียนการสอน 2) เน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานของนักเรียน 3) ตั้งความคาดหวังในความสำเร็จของนักเรียนใน

ระดับสูง 4) มีการประเมินผลนักเรียนอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ 5) มีสภาพแวดล้อมที่เป็นระเบียบเรียบร้อย

สรุปได้ว่า การตัดสินใจเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองนั้นขึ้นอยู่กับหลาย ๆ ปัจจัย เช่น 1) ด้านการบริการ 2) ด้านอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม 3) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และ 5) ด้านชื่อเสียง โดยการนำประสบการณ์ต่าง ๆ มาเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนให้กับบุตรหลานของตน

การตัดสินใจของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียน

1. ด้านการบริการ

1.1 ความหมายของการบริการ

สุวรรณ รุทธานุรักษ์ (2540, หน้า 9) ได้ให้ความหมายของการบริการ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนวางแผนการจัดระบบการใช้เวลาในการปฏิบัติงานให้ได้ประโยชน์สูงสุด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพด้านงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน เช่น การปกครองนักเรียน การบริการสุขภาพอนามัย การจัดหาน้ำดื่ม น้ำใช้ ตลอดจนการบริการด้านอาหารกลางวันให้แก่นักเรียนในโรงเรียน

อัมรา เล็กเริงสินธ์ (2540, หน้า 144-145) ให้ความหมายของการบริการ หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบในการควบคุมดูแลงานกิจการนักเรียน เช่น การควบคุมดูแลงานแนะแนวอาชีพและจัดหางาน งานกิจกรรมนักเรียน งานโครงการพิเศษ งานปกครอง งานสวัสดิการพยาบาลและหอพัก และบริหารงานตามหน้าที่อื่นตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 21) ได้ให้ความหมายของการบริการ หมายถึง เป็นการบริการที่โรงเรียนให้ตามความสามารถที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ ได้แก่ การให้บริการด้านข่าวสารข้อมูล วิชาการ อาชีพ การให้คำแนะนำ คำปรึกษาหารือ การให้บริการอาคารสถานที่หรือวัสดุครุภัณฑ์ การให้บริการด้านสวัสดิการ เพื่อการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เช่น ที่ฝึกผ่อนหย่อนใจ สนามกีฬา สหกรณ์ร้านค้า ธนาคารข้าว ศูนย์การพัฒนาเด็กเล็ก ร้านตัดผม ตู้ยาประจำหมู่บ้าน น้ำสะอาด เป็นต้น

จรัส สังข์ขาว (2542, หน้า 30) ให้ความหมายของการบริการ หมายถึง เป็นงานโรงเรียนต้องพยายามให้เด็กที่อยู่ในวัยเรียนทุกคนมีโอกาสเป็นนักเรียนอย่างเสมอภาคและยุติธรรมเพราะการศึกษาช่วยให้เด็กเติบโตขึ้นมาเป็นพลเมืองที่ดีของชาติช่วยให้บุคลากรมีความรอบรู้และความฉลาดมีไหวพริบ รู้จักแก้ปัญหาต่างๆของตนเอง รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ เพื่อช่วยให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

ธีรภูมิ ประทุมพรัตน์ (2544, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการบริการ หมายถึง การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนปกติขึ้นเพื่อบริการให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอารมณ์ สังคม และจิตใจ ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ดี

เกสร โพธิ์ศรี (2545, หน้า 30) ได้ให้ความหมายของการบริการนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในส่วนที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียนหรือเกี่ยวข้องกับวิชาการที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีเป้าหมายเพื่อความเจริญของโรงเรียนและให้การศึกษาสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

อริคม สวัสดิญาณ (2550, หน้า 124-137) ได้ให้ความหมายของการบริการนักเรียน หมายถึง การให้บริการด้านข่าวสารข้อมูล วิชาการ อาชีพ การให้คำแนะนำ คำปรึกษาหารือ บริการรถรับส่ง อาคารสถานที่หรือวัสดุครุภัณฑ์ บริการด้านสวัสดิการ เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างเสมอภาคและยุติธรรม ช่วยให้นักเรียนรู้จักปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์

มอนเตสเซอร์รี่ (Montessori, 1992, p.1870) แพทย์ชาวอิตาลี ผู้ริเริ่มการจัดสถานที่เรียนให้เหมือนกันและคิดค้นเครื่องเล่นแบบมอนเตสเซอร์รี่ที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย เขาเชื่อว่าเด็กมีความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงควรมีเสรีภาพที่เลือกทำกิจกรรมใดๆตามความพร้อมและความสนใจของตนเอง และรับผิดชอบต่องานของตนเอง ครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะยามที่เด็กต้องการ เน้นสุขภาพอนามัยเป็นเรื่องสำคัญที่ครูจะต้องตรวจตราและศึกษา

สมิธ (Smith, 1995, p. 15) ได้ให้ความหมายของการบริการ หมายถึง งานกิจกรรมนักเรียน ซึ่งจัดบริการให้นักเรียนควรมีจุดประสงค์เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกปลอดภัย และให้มีผลเต็มที่ต่อการเพิ่มพูนความสมบูรณ์และประสบการณ์ชีวิตโดยตรงแก่นักเรียนเป็นอย่างดีและทั่วถึงนอกจากกิจกรรมการเรียนการสอนโรงเรียนควรจัดบริการในด้านต่าง ๆ

มอร์เตนสัน, และชมูลเลอร์ (Mortenson, & Schmuller, 1996, p. 465) กล่าวว่า การบริการ หมายถึง การจัดการศึกษา ที่มุ่งช่วยบุคคลให้พัฒนาความสามารถถึงขีดสูงสุดเต็มที่แล้วแต่ละบุคคล อันเป็นไปตามอุดมการณ์ในระบบประชาธิปไตยและสรุปว่างานแนะแนวเป็นบริการที่เป็นทั้งปรัชญาการดำเนินงานที่เป็นระเบียบแบบแผน

สรุปได้ว่า การบริการ หมายถึง การให้บริการด้านข่าวสารข้อมูล วิชาการ อาชีพ การให้คำแนะนำ คำปรึกษาหารือ บริการรถรับส่ง การให้บริการอาคารสถานที่หรือวัสดุครุภัณฑ์ การให้บริการด้านสวัสดิการ เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างเสมอภาคและยุติธรรม ช่วยให้นักเรียนรู้จักปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์

1.2 ความสำคัญของการบริการ

วราพรรณ สันทัศน์โชค (2540, หน้า 31) กล่าวว่า ความสำคัญของการอำนวยความสะดวกและการบริการ คือการให้บริการที่ดีและมีคุณภาพจากตัวบุคคล ซึ่งต้องอาศัยเทคนิค กลยุทธ์ ทักษะ และความแนบเนียนที่จะทำให้ชนะใจลูกค้า ผู้ที่ติดต่อธุรกิจ หรือบุคคลทั่วไปที่มาใช้บริการจึงถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน การให้การบริการสามารถกระทำได้ทั้งก่อนการติดต่อในระหว่างการติดต่อ หรือภายหลังการติดต่อ โดยได้รับการบริการจากตัวบุคคลทุกระดับในองค์กร รวมทั้งผู้บริการขององค์กรนั้นๆ การบริการที่ดีจะต้องเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้มาติดต่อกับองค์กรธุรกิจ เกิดความเชื่อถือ ศรัทธา และสร้างภาพลักษณ์ ซึ่งจะมีผลในการสั่งซื้อหรือใช้บริการอื่นๆ ในโอกาสหน้าและการทำงาน หรือการให้บริการทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในปัจจุบันและอนาคตจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องเน้นที่คุณภาพในการให้บริการ หรือคุณภาพผลผลิตในภาคเอกชนนั้น หน่วยงานใดไม่สามารถผลิตสินค้า หรือให้บริการได้ทัดเทียมคู่แข่งในราคาที่เหมาะสมย่อมไม่สามารถยืนหยัดอยู่ในธุรกิจได้ สำหรับภาครัฐ หน่วยงานที่ไม่สามารถนำเสนอและส่งมอบบริการที่ทัดเทียมกับหน่วยงานเดียวกันในพื้นที่อื่น หรือหน่วยงานอื่นในพื้นที่เดียวกันย่อมถูกตรวจสอบและร้องเรียนโดยสาธารณะ ดังนั้น การให้บริการที่ดีนั้นต้องเป็นเรื่องที่สำคัญที่หน่วยงานทั้งส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชนจะต้องพยายามปรับปรุงคุณภาพในการให้บริการให้ติดอยู่ตลอดเวลา ณ ค่าประการแรกของการบริหารงานรัฐกิจทั้งหมด คือการปฏิบัติงานด้วยการให้บริการที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 5 ประการคือ 1) การให้บริการอย่างเท่าเทียม โดยยึดหลักที่ว่า คนเราทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน ความเท่าเทียมกันนั้น หมายถึง ประชาชนทุกคนควรมีสิทธิ์เท่าเทียมกันทั้งทางกฎหมายและทางการเมือง การให้บริการของรัฐจะต้องไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ผิว หรือความยากจน ตลอดจนสถานะทางสังคม 2) รวดเร็วทันต่อเวลา จะไม่มีผลงานทางสาธารณใด ๆ ที่เป็นผลงานที่มีประสิทธิภาพ หากไม่ตรงต่อเวลาหรือทันต่อเหตุการณ์ เช่น รถดับเพลิงมาถึงหลังจากไฟไหม้หมดแล้ว การบริการนั้นถือว่าไม่ถูกต้องและไม่น่าพอใจ 3) การให้บริการอย่างเพียงพอ คือ นอกจากให้บริการอย่างเท่าเทียมกันและให้ความรวดเร็วแล้วจะต้องคำนึงถึงจำนวนคนที่เหมาะสม จำนวนความต้องการในสถานที่ที่เพียงพอในเวลาที่เหมาะสมอีกด้วย 4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง การให้บริการตลอดเวลาต้องพร้อมและเตรียมตัวบริการต่อความสนใจของสาธารณชนเสมอ มีการฝึกอบรมอยู่เป็นประจำ เช่น การทำงานของตำรวจจะต้องบริการตลอด 24 ชั่วโมง 5) การให้บริการอย่างก้าวหน้า เป็นการบริการที่มีความเจริญคืบหน้าไปทั้งทางด้านผลงานและคุณภาพเทคโนโลยีที่ทันสมัย

สมิต สัชฌุกร (2548, หน้า 48) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริการ คือ ส่วนหนึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากผู้รับบริการและผู้ให้บริการต้องเป็นบุคคลที่มีใจในการให้บริการ เป็นสำคัญ ซึ่งทุกองค์กรของมหาวิทยาลัยทักษิณไม่สามารถหลีกเลี่ยงการให้บริการได้ ดังนั้น ผู้ให้บริการคือพนักงานผู้ให้บริการทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นให้ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ การ

ต้อนรับบุคคลทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งผู้มาติดต่อทุกประเภท เป็นต้น ต้องเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการให้บริการเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและความประทับใจกับผู้รับบริการทุกคน และท้ายสุด ผู้ให้บริการเป็นกลไกสำคัญที่สุดที่จะต้องพัฒนาบุคลิกภาพและทัศนคติที่ดีโดยเฉพาะการมีจิตสำนึกในการบริการ การพัฒนาองค์กรอย่างสมบูรณ์แบบ

กอร์ดัน (Gorton, 1996, pp. 381-382) กล่าวว่า การบริการ คือการจัดบริการต่างๆ หลากๆ อย่างเกี่ยวกับการบริการแนะแนว โดยเฉพาะการจัดบริการแนะแนวให้กับผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยนับว่ามีความสำคัญมาก เพราะผู้ปกครองเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด เมื่อผู้ปกครองได้รับความรู้หรือประโยชน์จากการได้รับบริการแนะแนวของทางโรงเรียนแล้ว สามารถนำมาใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของตนเองให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงสุด

ฮอย (Hoy, 1999, p. 116) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริการ คือ เป็นการให้บริการแก่นักเรียนเพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับประโยชน์จากการศึกษาของโรงเรียนอย่างเต็มที่ อาจใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษแก่นักเรียนไปในตัว เช่น การให้บริการสุขภาพ การจัดบริการแนะแนว การให้บริการอาคารสถานที่ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริการ คือ เป็นกิจกรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการดำเนินชีวิตของผู้บริโภค และการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการทั้งหลาย ผู้บริโภคทุกวันนี้จำเป็นต้องพึ่งพาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ มากมายในการจัดการวิถีชีวิตประจำวันให้เป็นไปอย่างปกติสุข การแข่งขันทางเศรษฐกิจให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกในตลาดการค้าเสรี ทำให้ผู้ประกอบการต้องหันมาให้ความสำคัญกับการบริการอย่างจริงจัง จึงจะสามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จในที่สุด

1.3 องค์ประกอบของการบริการ

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2543, หน้า 5-6) กล่าวว่า องค์ประกอบของการบริการ ประกอบไปด้วย 1) บริการด้านสุขภาพอนามัย 2) บริการแนะแนว 3) บริการสอนซ่อมเสริม 4) การจัดการดูแลนักเรียน 5) การจัดชั้นเรียนที่เหมาะสมกับความถนัดและความสุขใจของนักเรียน 6) การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ให้รู้จักการมีระเบียบวินัย รู้จักปกครองตนเองตามวิถีทางประชาธิปไตย

วุฒนะ จิมมาลา (2544, หน้า 33) กล่าวว่า องค์ประกอบของการบริการ เป็นงานบริการนักเรียนเป็นงานที่สนับสนุนงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการบูรณาการการเรียนของนักเรียน โดยมีองค์ประกอบครอบคลุมในด้านบริการที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เรื่อง เขตบริการ เกณฑ์การรับนักเรียน การ

แก้ปัญหาให้นักเรียน การบริการสุขภาพ การบริการอาหารกลางวัน และการจัดทุนการศึกษาให้แก่
นักเรียน

เกสร โปธิ์ศรี (2545, หน้า 34) กล่าวว่า องค์ประกอบของการบริการ เป็นงาน
ที่เกี่ยวกับการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆในส่วนที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน
เพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาการสอนในหลักสูตรให้บรรลุผลประกอบด้วย การจัดกิจกรรมที่สร้างเสริม
ประสบการณ์แก่นักเรียน การดำเนินกิจกรรมแนะแนว การบริการอาคารสถานที่ การจัดการสื่อ
อุปกรณ์ การบริการสุขภาพอนามัย และการบริการในด้านสภาพแวดล้อม

อริคม สวัสดิ์ญาณ (2550, หน้า 124-137) กล่าวว่า องค์ประกอบของการ
บริการ ประกอบไปด้วย 1) ให้คำปรึกษาเกี่ยวข้องกับข้อคิดเห็นอันจะช่วยให้เด็กมีความ
เจริญก้าวหน้าไปสู่การมีศักยภาพสูงสุด 2) จัดให้บริการสารสนเทศต่างๆแก่ผู้ปกครอง 3)
ประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในการพัฒนาความมีระเบียบวินัย 4)
ควบคุม ดูแล แนะนำอาชีพให้กับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา 5) ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่อง
พัฒนาการของเด็ก 6) การจัดชั้นเรียนที่เหมาะสมกับความถนัดและความสุขใจของนักเรียน 7)
บริการสอนซ่อมเสริม 8) บริการด้านสุขภาพอนามัย 9) การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่าง
ให้เป็นประโยชน์ และ 10) มีการจัดระเบียบวินัย รู้จักปกครองตนเองตามวิถีทางประชาธิปไตย

มอร์เทนสัน, และชมัลเลอร์ (Mortenson, & Schmuier, 1986, p. 465) ได้
กล่าวว่า การบริการ เป็นการแนะแนวเป็นส่วนสมบูรณ์ส่วนหนึ่งของระบบการจัดการศึกษาที่มุ่ง
ช่วยบุคคลให้พัฒนาความสามารถถึงขีดสูงสุดเต็มที่แล้วของแต่ละบุคคล อันเป็นไปตาม
อุดมการณ์ในระบบประชาธิปไตย และสรุปว่างานแนะแนวเป็นบริการที่เป็นทั้งปรัชญาและการ
ดำเนินงานที่เป็นระเบียบแบบแผน

กอร์ดัน (Gorton, 1993, pp. 381-382) กล่าวว่า การทำงานแนะแนวจะประสบ
ความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารควรจัดบริการแนะแนวในเรื่องต่างๆดังนี้ 1) ให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
ในเรื่องพัฒนาการของเด็ก 2) ให้คำปรึกษาเกี่ยวข้องกับข้อคิดเห็นอันจะช่วยให้เด็กมีความ
เจริญก้าวหน้าไปสู่การมีศักยภาพสูงสุด 3) จัดให้บริการสารสนเทศต่างๆแก่ผู้ปกครอง

สรุปได้ว่าองค์ประกอบบริการ ประกอบไปด้วย 1) ให้คำปรึกษาเกี่ยวข้องกับ
ข้อคิดเห็นอันจะช่วยให้เด็กมีความเจริญก้าวหน้าไปสู่การมีศักยภาพสูงสุด 2) จัดให้บริการ
สารสนเทศต่างๆแก่ผู้ปกครอง 3) ประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในการ
พัฒนาความมีระเบียบวินัย 4) ควบคุม ดูแล แนะนำอาชีพให้กับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา 5)
ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องพัฒนาการของเด็ก 6) การจัดชั้นเรียนที่เหมาะสมกับความถนัด
และความสุขใจของนักเรียน 7) บริการสอนซ่อมเสริม 8) บริการด้านสุขภาพอนามัย 9) การจัด
กิจกรรมให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และ 10) มีการจัดระเบียบวินัย รู้จักปกครอง
ตนเองตามวิถีทางประชาธิปไตย

2. ด้านอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม

2.1 ความหมายของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม

ยุพชาติ รัชดาพรรณานิกุล (2540, หน้า 26) กล่าวว่า อาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสร้างอาคาร การใช้ การบำรุงรักษา การควบคุมดูแลอาคารให้เกิดความปลอดภัย เกิดความสะดวกสบาย ความเพียงพอ และเหมาะสมแก่การศึกษา

อนันต์ เลาทวีกุล (2542, หน้า 26-27) กล่าวว่า อาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามจุดประสงค์ ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคล และเป็นไปตามความต้องการของชุมชน ครูต้องเป็นผู้เร่งเร้าให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และรวมไปถึงการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในโรงเรียน ดังนั้น อาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ การบริการ และด้านวิชาการต่างก็เอื้อซึ่งกันและกัน ซึ่งโรงเรียนควรตระหนักและสร้างเสริมให้เกิดขึ้นเพื่อให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่น่าอยู่ น่าเรียน และบุคลากรก็จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ปิยนันท์ ภิรมย์ไกรภักดิ์ (2544, หน้า 6) กล่าวว่า อาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม หมายถึงการจัดโรงเรียนในลักษณะพยายามเสริมสร้างให้องค์ประกอบด้านต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ได้แก่ อาคารสถานที่บริเวณโรงเรียนโดยทั่วไป วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอน การปฏิบัติงานของบุคลากร ตลอดจนการจัดกิจกรรม ประกอบการสอนในวิชาต่าง ๆ ให้มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งสามด้าน ได้แก่ ใฝ่เรียนรู้ กระตือรือร้น หรือปลุกฝังให้นักเรียนมีจริยธรรมที่ดีตามต้องการได้

บุญยั้ง เชื้อนิล (2544, หน้า 7) กล่าวว่า อาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม หมายถึง การปรับปรุง พัฒนาลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

จิรพัฒน์ จันทร์ศรี (2545, หน้า 6) กล่าวว่า อาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม หมายถึงการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดบรรยากาศในโรงเรียน การใช้ประโยชน์จากอาคารเรียน และอาคารประกอบ การรักษาความสะอาด การรักษาความปลอดภัยในบริเวณโรงเรียน

สุทิน ศรีโมรา (2548, หน้า 6) กล่าวว่า อาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม หมายถึง การพัฒนาทางกายภาพของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อันได้แก่ สภาพแวดล้อมสะอาดร่มรื่น มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอ เหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

อำเภอ คำรอด (2549, หน้า 4-5) กล่าวว่า อาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม หมายถึงการปรับปรุง พัฒนาลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

อริคม สวัสดิญาณ (2550, หน้า 124-137) กล่าวว่า อาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพอาคารเรียนและอาคารประกอบอื่นที่มีความมั่นคง แข็งแรง อาคารสถานที่ และอุปกรณ์อื่นๆ ได้รับการดูแลให้สะอาดเป็นระเบียบ จำนวนนักเรียนต่อห้อง และห้องจัดกิจกรรมอื่นมีความเหมาะสม มีห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด เพียงพอ และเหมาะสม จัดห้องพยาบาล และมีเจ้าหน้าที่พยาบาลไว้ดูแลนักเรียนอยู่ประจำ มีการป้องกันอุบัติเหตุทั้งภายใน และภายนอกอาคาร สนามเด็กเล่นมีความปลอดภัย

สุกานดา โพธิ์ศรี (2551, หน้า 115) กล่าวว่า อาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม หมายถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสร้างอาคาร การใช้ การบำรุงรักษา การควบคุมดูแลอาคารให้เกิดความปลอดภัย เกิดความสะอาดสบาย ความเพียงพอและเหมาะสมแก่การศึกษา

นิรมล ศตวุฒิ (2551, หน้า 10) กล่าวว่า อาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม หมายถึง สถานที่หรือสิ่งแวดลอมทางกายภาพทั้งหมดและบรรยากาศของโรงเรียน เช่น ห้องเรียน สำนักงาน ห้องโถง ทางเดิน ห้องรับแขก ห้องน้ำ ห้องสมุด โรงอาหาร สิ่งแวดล้อมโดยรอบ เป็นต้น

โซเรียโน (Soriano, 1986, p.8) กล่าวว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง อาคารสถานที่คือห้องเรียน แหล่งการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องมีแสงสว่างอย่างน้อย 30 ฟุตแรงเทียน อุณหภูมิไม่ควรร้อนเกิน 68 องศาฟาเรนไฮต์ และต้องมีอากาศไหลเวียน 10-20 ลูกบาศก์ฟุตต่อนาทีต่อคน

แฮนแซน, และซิล (Hansen, & Childs, 1998, p.14) กล่าวว่า การสร้างสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ให้มีชีวิตชีวา มีบริเวณสำหรับนักเรียนพักผ่อนหย่อนใจทั้งภายในและภายนอกอาคาร มีต้นไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับตกแต่ง มองเห็นภายนอกอาคารร่มรื่น

โรบบิน (Robbins, 1990, p. 206) กล่าวว่า อาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ภายนอกองค์การ คือ เป็นภาพรวมทั้งหมด ส่วนองค์การถือว่า เป็นส่วนประกอบย่อยที่อยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมภายนอกนั้น และองค์การจะอยู่โดดเดี่ยวไม่ได้ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกด้วย

มอร์เตนสัน, และชมูลเลอร์ (Mortenson, & Schmuller, 1996, p. 46) กล่าวว่า อาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม หมายถึง การรู้จักจัดหา รู้จักใช้อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการดูแลรักษา การให้บริการแก่ชุมชน และรู้จักส่งเสริมทำนุบำรุงอาคารสถานที่ ที่มีอยู่ให้คงสภาพที่ดี ถูกหลักวิชา เอื้อต่อกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด และประหยัดที่สุดด้วย

สรุปได้ว่า อาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม หมายถึง การดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับการจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน การใช้ประโยชน์มีความสะดวกสบาย การดูแลรักษา ให้เกิดความปลอดภัยและส่งเสริมการเรียนรู้

2.2 ความสำคัญของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม

สุพัตร เลาะวิธี (2541, หน้า 48) กล่าวว่า ความสำคัญของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม คือ จะต้องคำนึงถึงการจัดสร้างและการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักจัดสรรส่วนต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมรวมทั้งห้องเรียนให้สัมพันธ์กับผู้เรียน ทั้งนี้โดยการสร้างเสริมประสิทธิภาพที่ดีต่อการเรียนการสอนให้สามารถเป็นไปตามเป้าหมาย

วรเกตุ สุวรรณรัตน์ (2544, หน้า 61) กล่าวว่า ความสำคัญของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม คือ 1) เป็นที่ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยตรง 2) เป็นที่เก็บวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียน 3) เป็นสื่อการเรียนที่ดียิ่งหนึ่ง 4) เป็นที่ประกอบกิจกรรมนอกห้องเรียนของนักเรียนและกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการเรียนการสอน 5) เป็นที่ประกอบกิจกรรมการดำเนินงานบริหารโรงเรียนทุกงาน 6) มีส่วนในการกลมเกลียวลักษณะนิสัยของนักเรียน ที่ให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี 7) มีส่วนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในการประกอบกิจกรรมต่างๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2544, หน้า 17) กล่าวว่า ความสำคัญของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม คือ โรงเรียนต้องประกันคุณภาพมาตรฐานด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ไว้ดังนี้ โรงเรียนมีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้และความเป็นอยู่มีความร่มรื่นและปลอดภัยจากมลพิษจากสิ่งแวดล้อม และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกว้างขวาง สะอาด ร่มรื่น มีอาคารได้มาตรฐาน มีห้องเรียนและมุมกิจกรรมเพียงพอ มีอาคารเอนกประสงค์ และสนามเด็กเล่น ส่วนรอบๆ บริเวณโรงเรียนบรรยากาศโปร่งใส ปลอดภัยจากมลพิษต่างๆ

ชาน (Chen, 1993, p. 63) กล่าวว่า ความสำคัญของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม คือ อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งส่งผลถึงความเจริญงอกงามทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาของนักเรียน

สมิธ (Smith, 1993, p.53) กล่าวว่า ความสำคัญของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม คือ การดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผน การใช้อาคาร สถานที่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด การควบคุมดูแล การบำรุงรักษา การพัฒนาอาคารต่างๆ การจัดบริเวณโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่สวยงาม เหมาะสมกับสภาพการใช้งานอยู่เสมอ การรักษาความสะอาด ความคงทนแข็งแรง ความปลอดภัย และสามารถสนองความต้องการได้อย่างเพียงพอ

นีโอสค์ (Neoske, 1998, p. 4273) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา คือ การจัดอาณาบริเวณสถานศึกษา อาคารเรียน ห้องเรียน ตลอดจนการตกแต่งการใช้พื้นที่การวางติดตั้งทั้งหมด ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียน การสร้างสมความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ความชอบ การเห็นคุณค่า ระบบค่านิยม ตลอดจนสร้างพฤติกรรม และบุคลิกภาพของผู้เรียนและการโน้มเอียงตามลักษณะของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

แฮนแซน, และซิล (Hansen, & Childs, 1998, p. 14) กล่าวถึงความสำคัญของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อมไว้ว่า ทำให้มีชีวิตชีวา มีบริเวณสำหรับนักเรียนพักผ่อนหย่อนใจทั้งภายในและภายนอกอาคาร มีต้นไม้ ไม้ดอกไม้ประดับตกแต่งมองเห็นภายนอกอาคารร่มรื่น

สรุปได้ว่า ความสำคัญของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม คือ เป็นการให้ความสะดวกแก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่ผู้เรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีความพร้อม และพอใจในการประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน มีความกระตือรือร้น สนใจ และมีความสุขกับการเรียนรู้ในกิจกรรมต่างๆ

2.3 องค์ประกอบของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม

ใจจริง บุญเรืองรอด (2539, หน้า 74) กล่าวว่า องค์ประกอบของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม คือ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะจะต้องสะอาด เรียบร้อยและปลอดภัย ซึ่งไม่เพียงจะช่วยให้นักเรียนและทุกคนในโรงเรียนได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขอนามัยแล้ว ยังช่วยกล่อมเกลาจิตใจของเด็กได้อีกด้วยโดยเฉพาะด้านการจัดบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ จะช่วยกล่อมเกลาจิตใจเยาวชนของชาติให้มีอารมณ์แจ่มใส จิตใจสะอาด เห็นคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันจะเป็นการเสริมสร้างคุณภาพทางวิชาการอีกทางหนึ่ง

ยุพาทิ รัชดาพรรณาริกุล (2540, หน้า 26) กล่าวว่า องค์ประกอบของงานอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน คือ 1) การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสร้างอาคาร 2) การใช้การบำรุงรักษา 3) การควบคุมดูแลอาคารให้เกิดความปลอดภัย เกิดความสะดวกสบาย ความเพียงพอและเหมาะสมแก่การศึกษา

อารมณ ใจเที่ยง (2540, หน้า 15-17) กล่าวว่า องค์ประกอบของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม คือ 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ กระดานดำ โต๊ะ เก้าอี้ ป้ายนิเทศ มุมส่งเสริมการเรียนรู้ มุมหนังสือ มุมแสดงผลงานนักเรียน แสงสว่าง อุณหภูมิ ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2) สภาพแวดล้อม (บรรยากาศ) ทางจิตวิทยา ได้แก่ ความรู้สึกอบอุ่น สบายใจ มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียนด้วยกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับ 2.1) บุคลิกภาพของครู ว่ามีลักษณะเป็นประชาธิปไตย เผด็จการ หรือปล่อยปละละเลย 2.2) พฤติกรรมการสอน ยึดผู้เรียน หรือครูเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนทำกิจกรรมทำงานเป็นกลุ่ม ให้ผู้เรียนได้อภิปราย แสดงความคิดเห็น ครูรับฟังความเห็นของผู้เรียน มีการเสริมแรง

พูดให้กำลังใจให้คำชม รางวัล 2.3) เทคนิคการปกครองชั้น ครูเป็นผู้มีพรหมวิหาร 4 มีความยุติธรรม มีความเป็นประชาธิปไตย มีความใกล้ชิดกับผู้เรียน 2.4) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน เป็นไปด้วยดีมีไมตรีจิตมิตรภาพระหว่างกัน

กรมวิชาการ (2540, หน้า213) กล่าวว่า องค์ประกอบอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม คือ 1) จัดสภาพแวดล้อมให้สะอาด ปลอดภัย ปลอดภัยต่อธรรมชาติ 2) ปรับเปลี่ยนสภาพของชั้นเรียนให้มีความหลากหลาย ไม่จำเจเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ อย่างกระตือรือร้น 3) มีความเมตตากรุณา มีความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน 4) ดำเนินการเรียนการสอนให้มีความร่าเริง เบิกบาน กระตุน และส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออกความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 5) มีการให้แรงเสริมและกำลังใจที่เหมาะสม 6) นักเรียนได้เห็นและยอมรับความจริงใจด้วยการเห็นตัวอย่าง การฝึกคิดพิจารณาการฝึกปฏิบัติและเห็นผลของการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

อรุณ รักธรรม (2541, หน้า 42) กล่าวว่า องค์ประกอบของงานอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน คือ 1) การรักษาความปลอดภัยในทรัพย์สินของทางราชการ 2) การมอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบโดยตรง 3) การบริหารพื้นที่ อาคารสถานที่ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 4) การจัดอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนการสอน 5) การดูแลบำรุงรักษาอาคารสถานที่ สิ่งปลูกสร้างให้พร้อมสำหรับการใช้งาน 6) การให้บริการแก่บุคลากรภายนอกที่เข้ามาใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ของโรงเรียน

เปรมฤดี กฤษเจริญ (2542, หน้า21-22) กล่าวว่า องค์ประกอบของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม คือ โรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทต่อนักเรียนทุกคนเพราะนักเรียนใช้ชีวิตอยู่ที่โรงเรียนมากในแต่ละวัน และครูคือผู้แนะนำความรู้ ความประพฤติ โดยเฉพาะสอนให้เป็นผู้มีการปฏิบัติดีนั้น อาจกล่าวได้ว่าสภาพแวดล้อม และบรรยากาศทั้งปวงภายในบ้านและโรงเรียนควรสอดคล้องสัมพันธ์กับคำสอนของครูด้วย เพื่อให้ นักเรียนเกิดศรัทธาเห็นจริง ควรสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมได้ดังนี้ 1) บริเวณโรงเรียน ไม่ว่าจะ คับแคบหรือกว้างขวางต้องให้สะอาดเป็นศรีสง่าแก่โรงเรียน ควรประดับดอกไม้ ต้นไม้เพื่อจะ สร้างบรรยากาศที่ดีแก่สายตาและจิตใจนักเรียน ให้รักษาณาบริเวณโรงเรียน โดยเฉพาะหน้า ประตู เสาธง ห้องประชุมมีความหมายต่อนักเรียนมาก 2) สถานที่ควรดูให้ศักดิ์สิทธิ์ น่าเคารพ กราบไหว้ เช่น สถานที่ปฏิบัติศาสนกิจ หรือที่ตั้งบุคคลสำคัญในระดับต่าง ๆ 3) จัดให้มีป้ายแสดง คติธรรม คำขวัญทางศาสนา ป้ายแสดงปรัชญาคุณธรรมที่โรงเรียนยึดมั่น ติดประกาศในที่อัน ควร เพื่อจะได้เป็นการสอนจริยธรรมผ่านสายตาของนักเรียนทั้งจะทำให้ นักเรียนรักการอ่านโดยปริยาย 4) ควรจัดให้มีกิจกรรมนักเรียน เนื่องในวันสำคัญทางศาสนาและประเพณีวัฒนธรรม รายละเอียดของกิจกรรมในแนวดังกล่าว จะช่วยให้นักเรียนซาบซึ้งมองเห็นคุณค่าวัฒนธรรม จริยธรรมได้ 5) การจัดงานประจำปีของโรงเรียน เช่น การให้นักเรียนร่วมแสดงละคร คติธรรม การร่วมมือกันทำงานในโรงเรียน ความใกล้ชิดระหว่างครู และนักเรียน เป็นผลพลอยได้จาก

กิจกรรมที่ให้ทำไรแก่นักเรียนในการปรับตัวและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นเป็นการสอนจริยธรรม ผ่านการประพฤติต่อกัน 6) แบบอย่างจากคณะครูในโรงเรียน เช่น การทักทาย การไหว้ ระหว่าง ครูและนักเรียน ไม่คุยกันในห้องประชุม การไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียวใส่นักเรียน การทักทาย การให้ความเอาใจใส่แก่นักเรียน เป็นช่องทางให้นักเรียนได้พบเห็นจริยธรรมจากการประพฤติ ต่อกันของครู การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนควรเป็น 2 ลักษณะคือ สภาพแวดล้อมทาง กายภาพ สภาพแวดล้อมทางจิตใจ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นสภาพที่นักเรียนรับรู้ได้ ด้วยตามีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัยของนักเรียนได้ง่าย ได้แก่ อาคารเรียนและบริเวณโรงเรียน ป้ายแสดงคำขวัญ คำสอน คติพจน์ สัญลักษณ์ของศาสนา การจัดนิทรรศการวันสำคัญทาง ศาสนา การได้พบแบบอย่างที่ดีจากครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียน สภาพแวดล้อมทางจิตใจ เป็นภาพที่มีผลต่อจิตใจของนักเรียนโดยตรง กล่าวคือนักเรียนจะมีบุคลิกลักษณะต่อเจตคติ จริยธรรมอย่างไร มีผลมาจากสภาพแวดล้อมส่วนหนึ่งได้แก่ การจัดห้องจริยธรรมในโรงเรียน การประกวดห้องเรียน มารยาทดีเด่น การมีป้ายแสดงรายชื่อ และประวัตินักเรียนที่มีความ ประพฤติที่ดี การจัดโครงการสรรหานักเรียนที่มีความประพฤติดี มีชุมชนจริยธรรมในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 10) กล่าวว่า องค์ประกอบของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม คือ 1) อาคารสถานที่ของ ทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ควรจัดให้มีความอบอุ่นคล้ายบ้านมีพื้นที่ว่างให้ เด็กได้เล่นและเคลื่อนไหวอย่างอิสระโดยไม่เป็นอันตราย เด็กสามารถทำงานด้วยตนเองและทำ กิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มได้ 2) สภาพห้องเรียน ควรเป็นห้องขนาด 7 x 9 ตารางเมตร หรือ 6 x 8 ตารางเมตร ตามมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ การจัดห้องเรียนควรคำนึงถึงสี แสงสว่าง อากาศ ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัย ความสะดวก ความสุข สนุกสนานสำหรับเด็ก 3) การจัดมุมประสบการณ์หรือมุมเล่นในห้องเรียน ควรจัดมุมเล่นตาม บริเวณต่างๆ เช่น มุมบ้าน มุมบล็อก มุมศิลปะ มุมช่าง มุมธรรมชาติหรือมุมวิทยาศาสตร์ มุม หนังสือ ฯลฯ ควรจัดแยกมุมที่ใช้เสียงดังและมุมที่ต้องการความสงบออกจากกัน 4) สื่อ ควรจัด ให้มีจำนวนเพียงพอกับจำนวนเด็ก หลากหลายและเหมาะสมกับวัยของเด็ก จัดวางไว้ในชั้นหรือ ที่เด็กสามารถลงมือทำได้โดยตนเอง เพื่อกระตุ้นประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น เครื่องเล่น วัสดุ ศิลปะ ฯลฯ สื่อที่จัดควรหมุนเวียนเปลี่ยนสื่อเป็นระยะๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลายสนองความ สนใจของเด็กแต่ละคน 5) สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน โรงเรียนควรจัดให้มีสนามเด็กเล่น ที่มีผิวหลายประเภท เช่น ดิน ททราย หญ้า พื้นที่มีที่ร่ม ที่โล่งแจ้ง พื้นดินสำหรับขุด ที่เล่นน้ำ บ่อ ททราย พร้อมอุปกรณ์การเล่น เช่น เครื่องตวง ถังน้ำพลาสติก เครื่องเล่นสนามสำหรับปีนป่าย และทรงตัว ฯลฯ ทั้งนี้ต้องไม่ติดกับบริเวณอันตราย

เฉลิมชัย ฉวีวงศ์ (2543, หน้า 16) กล่าวว่า องค์ประกอบของอาคารสถานที่ ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม คือ โรงเรียนหรือสถานศึกษานอกจากจะมีพื้นที่ที่เพียงพอ มีอาคาร มีห้องเรียนครบถ้วนแล้ว ต้องมีบรรยากาศที่ร่มรื่น สงบ อาคารเรียนจะต้องเอื้อต่อการ

เรียนการสอน จะต้องมีการจัดวางส่วนต่างๆ ให้เหมาะสม รวมทั้งอาคารประกอบการ การปรับปรุง ตกแต่งสถานที่ การดูแลรักษาอาคารเรียน อาคารประกอบบ้าน และการดูแลรักษา ซ่อมแซม ครุภัณฑ์ของสถานศึกษาหรือโรงเรียนตามแนวการบริหารด้านอาคารสถานที่ที่จะเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรเป็นดังนี้ 1) จัดห้องเรียนและสถานที่อื่นๆ ที่จะส่งเสริมการเรียนการสอน 2) ดูแล บำรุงรักษา ปรับปรุงอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยและใช้งานได้ 3) จัดหาอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น อุปกรณ์ สนามเด็กเล่น สนามกีฬาและสถานที่พักผ่อนสำหรับนักเรียนทุกคน 4) สร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ในการช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดอาคารสถานที่

ทิศนา ขมมณี (2546, หน้า 15) กล่าวว่า องค์ประกอบของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม คือวิธีการที่ครูสามารถช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรมของผู้เรียนให้สูงขึ้น ด้วยการจัดบรรยากาศ (ทางจิตวิทยา) ในห้องเรียนและในโรงเรียนให้เอื้อต่อการที่ผู้เรียนจะสามารถแสดงความคิดเห็น อภิปรายโต้แย้งเกี่ยวกับปัญหาที่ขัดแย้งเกี่ยวกับจริยธรรมร่วมกับเพื่อนๆ ได้อย่างเปิดเผยมีเสรีภาพในการพูดแสดงความคิดเห็น การได้รับการยอมรับ และปลอดภัยจากการถูกลงโทษ วิพากษ์วิจารณ์ และการกล่าวหาต่างๆ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 34) กล่าวว่า องค์ประกอบของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน คือ 1) การวางแผนด้วยอาคารสถานที่ 2) การรักษาความสะอาดและสุขาภิบาล 3) การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม 4) การใช้อาคารสถานที่ 5) การจัดสถานที่บริการนักเรียน

วัฒนา ปุญญฤทธิ์ (2546, หน้า 240) ได้ให้องค์ประกอบเกี่ยวกับอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม ดังนี้ สภาพแวดล้อมมีขอบเขตใน 3 ส่วนคือ 1) สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่บริเวณโดยรอบ โดยเฉพาะส่วนที่เป็นสนาม วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ การจัดเนื้อที่และการใช้สอย ทั้งนี้อาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อมทางกายภาพต้องตอบสนองต่อเป้าหมายในการพัฒนาเด็ก และต้องคำนึงถึงความต้องการของสุขภาพ อนามัยและมาตรฐานความปลอดภัยสภาพแวดล้อมดังกล่าวนี้ ได้แก่ 1.1) การจัดห้องเรียนและห้องประกอบ 1.2) การจัดเนื้อที่ทำกิจกรรมต่างๆ 1.3) การจัดบริเวณและเนื้อที่สำหรับเก็บวัสดุสิ่งของ 1.4) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ 1.5) การจัดสถานที่เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านกายภาพ 1.6) การจัดบริเวณ 1.7) แสงสว่าง 1.8) การดูแลความปลอดภัย 1.9) ห้องอาหาร 1.10) ห้องน้ำ ห้องส้วม 1.11) โต๊ะ เก้าอี้ 1.12) ห้องนอนและเครื่องใช้ 1.13) ที่เก็บของส่วนตัว 1.14) ที่แสดงผลงาน 1.15) สีที่ใช้บริเวณต่างๆ 1.16) การประเมินผลการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ 2) สภาพแวดล้อมด้านกิจกรรมและประสบการณ์ เป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดช่วงเวลาของการทำกิจกรรมและ กิจกรรมต่างๆ ที่ปรากฏไว้ในตารางกิจกรรมประจำวันและ

กิจกรรมอื่นๆ ที่เด็กต้องทำตลอดทั้งวัน ซึ่งมีอยู่สองส่วนคือ ส่วนที่เป็นกิจวัตรประจำวัน เช่น การขับถ่าย การพักผ่อน และส่วนที่เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความได้สัดส่วนระหว่างกิจกรรมประจำวันในแต่ละกิจกรรม ดังนั้นสภาพแวดล้อมด้านกิจกรรมและประสบการณ์จึงเกี่ยวข้องกับ 2.1) บรรยากาศภายในสถานศึกษา 2.2) ประชากรในโรงเรียน ทั้งเด็กผู้ใหญ่ 2.3) ชนิดของปฏิสัมพันธ์ เด็กต่อเด็ก เด็กต่อผู้ใหญ่ และผู้ใหญ่ต่อผู้ใหญ่ 2.4) ความรู้สึกที่มีต่อกฎระเบียบของห้อง 2.5) การจัดดำเนินการด้านสุขภาพอนามัย 2.6) การกำหนดระเบียบและปฏิบัติตาม 2.7) ระบบการจราจร 2.8) ระดับเสียง การกำหนดข้อตกลงด้านการใช้เสียง 2.9) การรักษาระเบียบข้อตกลงของห้อง

อริคม สวัสดิญาณ (2550, หน้า 124-137) กล่าวว่า องค์ประกอบของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 1) ความเพียงพอและเหมาะสมแก่การศึกษา 2) การควบคุมดูแลอาคารให้เกิดความปลอดภัย 3) จัดสภาพแวดล้อมให้สะอาดปลอดภัย ปลอดภัย ปลอดภัย ปลอดภัย 4) การบริหารพื้นที่ อาคารสถานที่ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 5) การจัดอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนการสอน 6) การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม 7) การจัดมุมประสบการณ์หรือมุมเล่นในห้องเรียน 8) จัดห้องเรียนและสถานที่อื่นๆ ที่จะส่งเสริมการเรียนการสอน และ 9) ดูแล บำรุงรักษา ปรับปรุงอาคารสถานที่

ไรท์ (Wright, 1992, p.1756) ได้กำหนดแนวทางในการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนไว้ 6 ด้าน ดังนี้

1. สื่อ อุปกรณ์ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของขนาด ความสูงต่ำของสื่อ อุปกรณ์ คุณภาพของสื่อที่ใช้ โดยมีความเหมาะสมกับผู้เรียนที่จะส่งเสริม หรือสอดแทรกด้านคุณธรรม จริยธรรม
2. การจัดที่นั่งของนักเรียนให้มีความพอเหมาะกับห้องเรียนไม่แน่นจนเกินไป นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มได้ง่าย
3. แสงภายในห้องเรียน ความสว่างในห้องเรียนที่เหมาะสมและการป้องกันแสงสะท้อนภายในห้องเรียน จัดห้องให้มีแสงสว่างพอควรโดยไม่ใช้ห้องมืด ทั้งนี้เพื่อความสบายตาในการดู และเพื่อให้ผู้เรียนสามารถอ่านเอกสารประกอบหรือจดข้อความได้
4. การป้องกันเสียงสะท้อนในห้องเรียน และห้องไม่ควรมีเสียงอื่นรบกวน เช่น เสียงการจราจร ห้องปฏิบัติการ และทางบันไดที่มีเสียงอึกทึก
5. อุปกรณ์ในห้องเรียนอื่นๆ ควรต้องมีสื่อการสอนอื่นๆ ประกอบในการย้ำและอธิบายบทเรียนจากโทรทัศน์ เช่น หนังสือ แผนที่ ตาราง กระดาน เป็นต้น
6. การระบายอากาศ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง การหมุนเวียนของอากาศบริสุทธิ์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการมีสมาธิ จำไว้ว่าถ้าเราเปิดหน้าต่างเพื่อระบายอากาศปัญหาก็จะมีด้านเสียงอึกทึกที่รบกวน

อูลเลอร์ (Euler, 1999, pp. 1682-1683) กล่าวว่า องค์ประกอบของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ดังนี้

1. สำรวจสถานที่และแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ที่ส่งเสริมการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นในเขตพื้นที่การศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง
2. จัดทำเอกสารเผยแพร่สถานที่ หรือแหล่งการเรียนรู้ทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ และประสานความร่วมมือสถานศึกษาในบริเวณใกล้เคียง
3. จัดตั้งและพัฒนาสถานที่ตลอดจนสภาพแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ และประสานความร่วมมือจากสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในการจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน
4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้สถานที่และแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

เบคเกอร์ (Becker, 2000, p. 4566-A) กล่าวว่า องค์ประกอบของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ดังนี้

1. จัดให้มีสถานที่ที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ให้พอเพียง และสอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม
2. ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ใช้สถานที่ และแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่มีลักษณะที่หลากหลาย
3. ส่งเสริมให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองได้ร่วมกันพัฒนาสถานที่สภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของอาคารสถานที่ของทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 1) ความเพียงพอและเหมาะสมแก่การศึกษา 2) การควบคุมดูแลอาคารให้เกิดความปลอดภัย 3) จัดสภาพแวดล้อมให้สะอาด ปลอดภัย ใกล้เคียงธรรมชาติ 4) การบริหารพื้นที่ อาคารสถานที่ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 5) การจัดอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนการสอน 6) การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม 7) การจัดมุมประสบการณ์หรือมุมเล่นในห้องเรียน 8) จัดห้องเรียนและสถานที่อื่น ๆ ที่จะส่งเสริมการเรียนการสอน และ 9) ดูแลบำรุงรักษา ปรับปรุงอาคารสถานที่

3. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

3.1 ความหมายของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

สุวิทย์ หิรัญยกานต์ (2540, หน้า 60) กล่าวว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หมายถึง รายวิชาที่กำหนดไว้ให้ศึกษา เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียน หรือผู้บริหารการศึกษาของรัฐจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของการศึกษา

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542, หน้า 48) กล่าวว่า หลักสูตรและการจัดการเรียน การสอน หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และทักษะต่าง ๆ อันเป็นประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไปในการรับรู้ของผู้เรียน

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2543, หน้า 9) กล่าวว่า หลักสูตรและการจัดการเรียน การสอน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดขึ้น ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อการพัฒนา ผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์

สำลี รักสุทธี (2544, หน้า 10) กล่าวว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หมายถึง มวลประสบการณ์หรือกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อส่งเสริมให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด เจตคติ และการปฏิบัติตนใน ทิศทางที่พึงประสงค์

ถวัลย์ มาศจรัส (2545, หน้า 45) กล่าวว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของ ห้องเรียนนั้นๆ และหลักสูตรเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน

กรมวิชาการ (2545, หน้า 5) กล่าวว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หมายถึง เป็นแผนหรือแนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียน มี ความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึง ลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่ การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จ ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคมและโลกอย่างมีความสุข

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 9-14) กล่าวว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หมายถึง 1) วิชาและเนื้อหาสาระที่จัดให้กับผู้เรียน 2) เอกสารหลักสูตร 3) กิจกรรมต่างๆที่จะให้แก่ผู้เรียน 4) แผนสำหรับจัดโอกาสเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน 5) จุดหมายปลายทาง 6) มวลประสบการณ์ 7) ระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียน การสอน

อริคม สวัสดิญาณ (2550, หน้า 124-137) กล่าวว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยหลักสูตรควรมุ่งเน้น ความเจริญของนักเรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การจัดกิจกรรม ใน การเรียนเป็นการจัดให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกัน เพื่อให้เด็กเรียนมีความคิดสร้างสรรค์

นิรมล ศตวุฒิ (2551, หน้า 11) กล่าวว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการศึกษาให้ครอบคลุมความต้องการของมนุษย์ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางมาก จัดเพื่อประโยชน์ของทุกคน เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม จัดได้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำสิ่งที่สนใจ ทำงานร่วมกับผู้อื่นและเรียนรู้ตลอดชีวิต

ทาบา (Taba, 1992, p.11) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนว่า เป็นแบบแผนสำหรับให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

กู๊ด (Good, 1993, p.157) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนไว้ 3 ประการ คือ 1) หลักสูตรหมายถึงเนื้อหาวิชาที่จัดไว้อย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาจนจบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง 2) หลักสูตรหมายถึงโปรแกรมการศึกษาที่ทางโรงเรียนกำหนดให้ผู้เรียนได้ศึกษาจนจบชั้นหรือได้ประกาศนียบัตรเพื่อสามารถเข้าเรียนต่อในสายวิชาชีพต่อไป 3) หลักสูตรหมายถึง กลุ่มวิชาและประสบการณ์ต่างๆที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาภายใต้การแนะนำของโรงเรียน

เซเลอร์, และอเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1984, p. 6) กล่าวว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนคือ แผนสำหรับการเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายกว้างๆและจุดมุ่งหมายเฉพาะสำหรับประชากร

จอร์จ พอสเนอร์ (George J. Posner, 1992, p. 45) ได้ให้คำนิยามของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนไว้ 6 ประการคือ 1) หลักสูตรหมายถึง องค์ประกอบและลำดับของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นชุดของการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายแต่ละระดับของการศึกษา 2) หลักสูตรหมายถึง แผนการทั้งหมดของชุดการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วยเป้าหมายสำหรับชุดการเรียนรู้ ประเด็นที่เป็นหัวข้อสำคัญ ข้อกำหนดในการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล 3) หลักสูตรหมายถึง โครงสร้างที่เป็นกรอบของเนื้อหาสาระ ที่เป็นการกำหนดเนื้อหาสาระของการสอนให้มีความเสมอภาคกันในการวางแผนหลักสูตร เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินไปภายในกรอบของเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ 4) หลักสูตรหมายถึง เอกสารตำรา สำหรับให้ครูนำไปใช้เป็นแนวทางประกอบการสอนในแต่ละวัน ซึ่งจะนำเสนอให้ทราบถึงจุดประสงค์และวิธีการที่จะบรรลุจุดประสงค์อย่างชัดเจน 5) หลักสูตรหมายถึง ชุดของการศึกษาหรือชุดของการเรียน เป็นชุดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ให้ครบทั้งชุด เปรียบเสมือนเส้นทางที่นักเดินทางต้องใช้เดินทางเพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทางที่กำหนดไว้ 6) หลักสูตรหมายถึง ประสบการณ์ที่ได้รับการวางแผนไว้แล้ว ประกอบไปด้วยประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียนที่ได้รับการวางแผนโดยโรงเรียน

แทนเนอร์ (Tanner, 1995, p. 153) ได้ให้คำนิยามของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า เป็นการสร้างความรู้ และประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนเจริญเติบโตในความสามารถใช้สติปัญญาครอบคลุมความรู้ หรือประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ โดยผ่านเครื่องมือที่

เรียกว่า “หลักสูตร” ผู้เรียนจะเติบโตทางความรู้ ความสามารถ เกิดพลังทางสังคม มีความเข้าใจในสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตนำชีวิตไปสู่สิ่งที่ดี

สรุปได้ว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หมายถึง มวลประสบการณ์ต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับวัย เพื่อสร้างประสบการณ์และก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักเรียนให้นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

3.2 ความสำคัญของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ซาร์ง บัวศรี (2542, หน้า 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติไปสู่การปฏิบัติ นำความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษาแปลงเป็นการกระทำขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษาถ้าปราศจากหลักสูตรแล้วการศึกษาย่อมดำเนินไปไม่ได้ นอกจากนี้หลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์แก่ผู้เรียน

ชูศรี สุวรรณโชติ (2544, หน้า 39) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า หลักสูตรเป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างยิ่ง หากไม่มีหลักสูตรแล้วก็เหมือนครูผู้สอนขาดทิศทางในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของการจัดการศึกษาที่ต้องการผลิตคนให้มีคุณภาพตามความต้องการของประเทศ ดังนั้นการให้การศึกษาไม่ว่าจะเป็นการให้การศึกษาในระบบโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน จำเป็นจะต้องกำหนดให้มีหลักสูตรขึ้น หลักสูตรจึงเป็นข้อกำหนดว่าผู้เรียนจะเรียนอะไร ผู้สอนจะสอนอะไร และอย่างไร และการที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ได้นั้นจะต้องใช้ตัวกำหนดหรือเกณฑ์อะไรเป็นเครื่องมือในการวัดหลักสูตรทางการเรียนการสอน เป็นเครื่องในการกำหนดทิศทางวิชาการของโรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณภาพที่ดี และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หลักการจัดการด้านหลักสูตรจะต้องให้ความสอดคล้องตามนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542

สุนีย์ ภูพันธ์ (2545, หน้า 17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า หลักสูตรเป็นเสมือนบ้ำหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ เป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษาในโรงเรียน หลักสูตรจะเป็นแนวปฏิบัติแก่ครู เป็นเครื่องกำหนดว่าเนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่นเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมนอกจากนี้ยังเป็นการทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไร

วัฒนาพร ระจับทุกซ์ (2545, หน้า 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน หลักสูตรจะชี้ให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ ตลอดจนคนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้สามารถจัดมวล

ประสบการณ์ให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์จนบรรลุผลตามจุดหมายของการจัดการศึกษา

ปราโมทย์ จันท์เรือง (2548, หน้า 6-7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือซึ่งบอกให้ครูผู้สอนรู้ว่า จะต้องตั้งเข็มทิศไปทางใด และจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไร ต้องใช้สื่อหรืออุปกรณ์ช่วย หรือต้องมีการตรวจสอบประเมินผล หรือต้องปรับปรุงวิธีการอย่างไรอย่างหนึ่งในการเรียนการสอนนั้น ผู้เรียนต้องทราบล่วงหน้าว่าจะได้เรียนเรื่องอะไร และจะได้รับผลอย่างไร นอกจากนี้จะต้องมีการเตรียมการอย่างไร จึงจะสามารถเรียนรู้และได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

เซเลอร์, และอเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1984, pp. 44-45) กล่าวว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการเรียนการสอน ที่ผู้เรียนมีโอกาสก้าวหน้าและมีอิสระในการพัฒนาความสามารถความสนใจ นักเรียนและครูมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับแผนการเรียนต่างๆในหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตรครอบคลุมข้อมูลที่ได้จากนักเรียน สังคม กระบวนการเรียนการสอนและความรู้ที่ควรได้รับ กลุ่มที่ควรรับผิดชอบในการวางแผนนั้นเป็นตัวแทนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน โดยส่วนร่วมและกลุ่มอาชีพผู้ปกครอง

โอลิวา (Oliva, 1992, pp. 14-15) กล่าวว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการเรียนการสอน หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในฐานะที่เป็นเอกสารที่กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายต้องยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีประสิทธิภาพตามที่พึงประสงค์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ

โซเวล (Sowell, 1996, p. 16) กล่าวว่า หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการเรียนการสอน เป็นเครื่องชี้แนวทางหรือเป็นบทบัญญัติของรัฐในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำไปปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา และควบคุมการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ความสำคัญของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นเครื่องชี้แนวทางให้ผู้สอนจัดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนตรงตามความต้องการ สามารถทำให้ระบบการเรียนการสอนต่อเนื่องไปจนถึงระดับที่สูงขึ้น เพื่อให้การศึกษาไปสู่จุดหมายเดียวกัน หลักสูตรเป็นเครื่องมือซึ่งถึงความเจริญของชาติเพราะถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่ดีมีคุณภาพการพัฒนาประเทศก็จะบรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตั้งไว้

3.3 องค์ประกอบของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540, หน้า 8) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ 1) จุดมุ่งหมาย เป็นทิศทางของการจัดการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำ

ให้ทราบว่าจะพัฒนาผู้เรียนไปลักษณะใดจะดำเนินการแก้ปัญหาและสนองความต้องการของสังคมและผู้เรียนได้อย่างไร 2) เนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เนื้อหาที่สมบูรณ์จะผนวกความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม ทักษะคติเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทั้งความรู้ พัฒนานิสัย ระบบความคิดและการกระทำที่เหมาะสม 3) การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นองค์ประกอบส่วนที่สาม ที่จะทำให้หลักสูตรกลายเป็นการปฏิบัติมากขึ้น การนำหลักสูตรไปใช้รวมถึงกิจกรรมหลายอย่าง แต่ละกิจกรรมที่สำคัญที่สุดได้แก่ การเรียนการสอน ครูจึงมีบทบาทที่สำคัญในการใช้หลักสูตร ถ้าครูศึกษาหลักสูตรจนเข้าใจต้องแก่สามารถนำไปใช้ได้อย่างดี ก็จะทำให้หลักสูตรเกิดสัมฤทธิ์ผลได้ 4) การประเมิน เป็นองค์ประกอบสุดท้าย หลังจากให้นำหลักสูตรไปใช้แล้วจะต้องมีการประเมินผลว่า เกิดผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 8) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ 1) เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา หมายถึงสิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หมายถึงผลรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรแล้ว 3) รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร หมายถึงลักษณะและแผนที่แสดงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ 4) จุดประสงค์ของวิชา หมายถึงผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นๆไปแล้ว 5) เนื้อหา หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว 6) จุดประสงค์การเรียนรู้ หมายถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถหลังจากที่ได้เรียนรู้ตามเนื้อหาที่กำหนด 7) ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน หมายถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 8) การประเมินผล หมายถึงการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร 9) วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวิดีโอเทป และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆรวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีและอื่นๆที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียน

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542, หน้า 50-52) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ 1) จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ จุดหมายเป็นสิ่งที่กำหนดไว้กว้างๆเน้นคุณลักษณะที่คาดหวังของผู้เรียน จุดประสงค์เป็นสิ่งที่กำหนดเฉพาะเรื่องในระดับกลุ่มวิชา กลุ่มประสบการณ์ 2) เนื้อหาสาระและประสบการณ์ เนื้อหาสาระ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์ ประสบการณ์ เป็นการกำหนดคุณลักษณะ เจตคติ ค่านิยมอันพึงปรารถนา ให้ผู้สอนนำไปพิจารณาตัดสินใจสร้างเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนและชั้นเรียน 3) การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่มีการปรับปรุงตลอดเวลาของการใช้หลักสูตร ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรในหน่วยงานต่างๆและมีการ

ติดตามผลเป็นระยะ 4) การประเมินผล เป็นการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร ค้นหาสาเหตุของการไม่สัมฤทธิ์ผล เป็นงานใหญ่ที่มีขอบเขตกว้างขวาง จะต้องวางโครงการการประเมินผลไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นกระบวนการ

นิรมล ศตวุฒิ (2543, หน้า 26) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) จุดมุ่งหมายเฉพาะ 4) โครงสร้างของหลักสูตร 5) เนื้อหาหลักสูตร 6) การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จันทร์ธานี สงวนนาม (2545, หน้า 86) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ 1) วัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นแนวทางการเรียนการสอนว่าต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร ต้องสอนเนื้อหาอะไร สอนแก่ใคร สอนทำไม 2) เนื้อหาวิชา หมายถึงสาระของความรู้และประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ตามศาสตร์สาขานั้นๆ เนื้อหาเป็นรายละเอียดที่นำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) วิธีสอนและวิธีดำเนินการ หมายถึงการแปลงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอน สอนเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรกำหนดด้วยวิธีการสอนแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จมีความรู้ สมรรถภาพ ทักษะ เจตคติ และคุณสมบัติตามที่หลักสูตรกำหนด 4) วิธีการประเมินผล หมายถึงการประเมินผลหลักสูตรและประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อตรวจสอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ไทเลอร์ (Tylor, 1990, p.1) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนคือ 1) ความมุ่งหมายทางการศึกษาที่สถาบันต้องการให้บรรลุมีอะไรบ้าง 2) เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมาย จะต้องจัดประสบการณ์อะไรบ้าง 3) ประสบการณ์ที่กำหนดไว้สามารถจัดให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร 4) ทราบได้อย่างไรว่าบรรลุตามความมุ่งประสงค์นั้นแล้ว

ทาบ (Taba, 1992, p. 422) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนคือ 1) จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ 2) เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การประเมินผล

โบแชมป์ (Beauchamp, 1995, p. 107) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนคือ 1) เนื้อหา 2) จุดมุ่งหมาย 3) การนำหลักสูตรไปใช้ 4) การประเมินผล

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ 1) เนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้ 2) ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน 3) วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง 4) การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) การดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยหลักสูตรสามารถยืดหยุ่นได้ 6) หลักสูตรเหมาะสมกับวัยของเด็ก 7) การนำหลักสูตรไปใช้ 8) การตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร และ 9) มีการปรับปรุงตลอดเวลาของการใช้หลักสูตร

4. ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

4.1 ความหมายของครูและบุคลากรทางการศึกษา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542, หน้า 629) กล่าวว่า บุคลากร หมายถึง ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เช่น ในการบรรจุแต่งตั้ง เลื่อนขั้น เลื่อนเงินเดือน เป็นต้น หรือหมายถึง ผู้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน

พะยอม วงศ์สารศรี (2542, หน้า 189) กล่าวว่า บุคลากร หมายถึง บุคคลที่มีความเข้าใจความเป็นมนุษย์ มีปฏิภาณไหวพริบดี มีความสามารถในการประสานงาน และตัดสินใจได้อย่างชาญฉลาด มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดี มีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบต่อคำสั่งมีอารมณ์มั่นคง ไม่เคร่งครัดต่ออำนาจหน้าที่อย่างเต็มที่ทางเทคนิค

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 5) กล่าวว่า บุคลากร หมายถึง บุคคลที่ร่วมกันรับผิดชอบในการดำเนินการบริหารการศึกษาที่รับผิดชอบโดยตรงต่องานหรือโดยทางอ้อม ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรสนับสนุนและปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ในโรงเรียน ผู้บริหารจะมีความสำคัญต่อสถานศึกษา เป็นผู้ที่เื้ออำนวยการทำงานของบุคลากรทุกฝ่ายประสบผลสำเร็จ

เรืองรอง ผาสุก (2548, หน้า 50) กล่าวว่า บุคลากร หมายถึง บุคคลที่เป็นผู้บริหารปฏิบัติการเพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนเป็นทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพสูงสุดตลอดเวลาที่จะส่งผลสำเร็จต่อเป้าหมายขององค์กร

อริคม สวัสดิญาณ (2550, หน้า 124-137) กล่าวว่า บุคลากร หมายถึง การจัดให้มีครูที่สอนในโรงเรียน โดยจะต้องมีวุฒิทางการศึกษา และใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ ครูและบุคลากรจะต้องได้รับการฝึกอบรม และมีประสบการณ์จากสถาบันหรือหน่วยงานที่เชื่อถือได้

นิรมล ศตวุฒิ (2551, หน้า 10) กล่าวว่า บุคลากร หมายถึง บุคคลทุกฝ่ายในโรงเรียน เช่น ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้นิเทศ ผู้ให้คำปรึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายต่างๆ เลขานุการ บรรณารักษ์ พยาบาล ผู้เรียน บุคลากรในโรงอาหาร พนักงานรักษาความปลอดภัย พนักงานขับรถ นักการภารโรง เป็นต้น

จอยซ์ (Joyce, 1992, p. 35) กล่าวว่า บุคลากร หมายถึง อัตรากำลังคนในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้สำเร็จลุล่วงและการดำเนินงานตรงตามเป้าหมายที่วางไว้

บาร์เมส (Barmes, 1995, p. 453) กล่าวว่า บุคลากร หมายถึง เป็นบุคคลที่ทำการ ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า บุคลากร หมายถึง บุคคลที่ร่วมกันรับผิดชอบในการดำเนินการจัดการ และบริการทางการศึกษาที่รับผิดชอบโดยตรงต่องานหรือโดยทางอ้อม ได้แก่ผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากร สนับสนุนและผู้ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ในโรงเรียน โดยเฉพาะผู้บริหารจะมีความสำคัญต่อสถานศึกษา เป็นผู้ที่เื้ออำนวยการทำงานของบุคลากรทุกฝ่ายจนประสบผลสำเร็จ

4.2 ความสำคัญของครูและบุคลากรทางการศึกษา

ถวิล มาตรเยี่ยม (2542, หน้า 3-7) กล่าวถึงความสำคัญของบุคลากรไว้ว่า ครูที่มีประสิทธิภาพควรมีลักษณะให้ได้คุณลักษณะส่วนตัว หรือคุณลักษณะเฉพาะที่จะต้องพัฒนาให้เกิดในตัวครูให้ได้ เกี่ยวกับการรู้จักตนเอง นั่นคือตนเองจะต้องวิเคราะห์ให้รู้ให้เข้าใจ เกี่ยวกับการรู้และความเข้าใจบุคคลอื่น กล่าวคือ จะต้องยอมรับว่าไม่ได้อยู่คนเดียว จะต้องเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ในสังคมว่าพฤติกรรมหรือกิริยาโต้ตอบเกี่ยวพันกันของคนในสังคมนั้นเป็นอย่างไร

อุทุมพร พรายอินทร์ (2542, หน้า 4) กล่าวถึงความสำคัญของบุคลากรไว้ว่า จะต้องมึลักษณะของครูที่ดี ครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน เพราะครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้นักเรียนโดยตรง มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมาก การสอนของครูเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ว่าจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่เพียงใด ครูต้องเลือกวิธีสอน เลือกใช้สื่อการสอนของตนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ สามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ครูนับได้ว่ามีความสำคัญมากที่สุดในโรงเรียน มีส่วนที่จะสร้างองค์ความรู้และจัดประมวลประสบการณ์ให้กับเด็กอีก อีกทั้งเพิ่มการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กทุกคน เพื่อช่วยพัฒนาเด็กอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ ครูจึงเป็นทั้งผู้สอน ผู้จัดการ ผู้สร้างสรรค์กิจกรรมและวิธีการต่างๆ เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่เหมาะสม รวมทั้งการเป็นต้นแบบที่ดีสำหรับเด็กด้วย

วิไล จุฑางกูร (2543, หน้า 29) กล่าวถึงความสำคัญของบุคลากรไว้ว่า ปัจจัยในด้านครูที่ผู้ปกครองนำมาเป็นเกณฑ์ เพื่อใช้ในการตัดสินใจนั้น จำแนกได้ 2 ด้าน คือ ด้านวิทยุฒิ และด้านคุณวุฒิ ด้านความรับผิดชอบและการปกครองนักเรียน ทั้งนี้ลักษณะครูที่ดีมีประสิทธิภาพทั้งจากทัศนะของนักการศึกษาและจากมุมมองของเด็กสรุปได้ว่า ครูดีต้องมีความรู้ มีคุณธรรม มีความสุภาพอ่อนโยน สอนสนุก และห่างไกลอบายมุข

นัยนา ยิ่งสกุล (2545, หน้า 26) กล่าวถึงความสำคัญของบุคลากรไว้ว่า ผู้บริหารจะต้องมีความรับผิดชอบและสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการได้ มีความเข้าใจทั้งทางทฤษฎีและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ต้องมุ่งมั่นและดำเนินการให้บรรลุผลในงานด้านต่างๆ เพื่อให้โรงเรียนนั้นเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับแก่ชุมชนทั่วไป และผู้บริหารต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพและพัฒนาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ เอาใจใส่ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชา มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์และแสวงหาความรู้และวิทยาการใหม่ๆ ให้บุคลากรอยู่เสมอ นอกจากนี้ผู้บริหารต้องมีความเป็นประชาธิปไตย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคล/หน่วยงานอื่น มีลักษณะน่าเชื่อถือ รวมทั้งมีความสามารถในการประสานงาน และยังคงปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา

กอร์ดัน (Gorton, 1993, p. 226) กล่าวถึงความสำคัญของบุคลากรว่า เป็นหัวใจในความสำเร็จของงานทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับคน บรรดาสิ่งต่างๆ เช่น สิ่งก่อสร้าง เงิน อุปกรณ์ ฯลฯ แม้มีความสมบูรณ์เพียงใดก็ตามจะไม่มี ความหมายเท่ากับคน

อูลเลอร์ (Euler, 1999, pp. 1682) กล่าวถึงความสำคัญของบุคลากรว่า คือ งานบุคลากร เป็นงานสำคัญงานหนึ่ง ที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ ในการ ดำเนินการ เพราะงานบุคลากรเป็นกำลังสำคัญในการบริหารงานด้านอื่นๆ ให้บรรลุเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพได้

เบคเกอร์ (Becker, 2000, p. 4566) กล่าวถึงความสำคัญของบุคลากรว่า คือ กระบวนการ เกี่ยวกับบุคคลเพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่ดี มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงาน เข้ามาทำงานให้ได้ผลดีที่สุด โดยองค์การสามารถดึงดูด ชำรงรักษาและพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถทั้งนี้เพื่อให้องค์กรสามารถทำภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตามความมุ่งหมาย

สรุปได้ว่า ความสำคัญของบุคลากร คือ สามารถช่วยแก้ปัญหาในโรงเรียน เสริมสร้างและพัฒนาโรงเรียน บทบาทของแต่ละคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารต้องมีความเป็นประชาธิปไตยยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและจะต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ให้มีความรู้ความสามารถนำประสบการณ์มาจัดการเรียนการสอน ดังนั้นจะต้องมีการพัฒนาให้มีความรู้ ความชำนาญอย่างต่อเนื่อง

4.3 องค์ประกอบของครูและบุคลากรทางการศึกษา

อรุณี หรดาล (2540, หน้า 7) กล่าวว่า องค์ประกอบของบุคลากร คือ บุคลากร เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงาน เพราะทั้งนี้การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ รวมทั้งการจัดบริการต่างๆ ให้แก่เด็ก จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งได้แก่ ครู เจ้าหน้าที่ คนงาน เป็นปัจจัยสำคัญ ตามทฤษฎีองค์การถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ มี 2 ส่วน คือ งาน และ คน หมายความว่า องค์การทุกประเภทจะต้องมีองค์ประกอบด้านงาน ได้แก่ ภารกิจที่จะต้องทำตามวัตถุประสงค์ขององค์กร คือ การศึกษาอบรมและส่งเสริมพัฒนาการให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับงานเพียงพอที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

กรมสามัญศึกษา (2541, หน้า 715) กล่าวว่า องค์ประกอบของบุคลากร คือ

- 1) ทำการสอนและอบรมความรู้สามัญและหรือวิชาชีพตามหลักสูตร
- 2) ให้บริการทางการศึกษา ส่งเสริมการเรียนการสอน
- 3) รับผิดชอบปกครองดูแลความประพฤติ การรักษาวินัยและสุขภาพ และดูแลการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนและนักศึกษาตามที่ได้รับมอบหมาย
- 4) ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมวิทยาการและประสบการณ์ใหม่ๆ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง
- 5) รู้จักใช้สื่อในการเรียนการสอนและเครื่องมืออุปกรณ์อื่นๆ และเก็บรักษาอย่างถูกต้อง
- 6) รักษาวินัยและประพฤติดนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและนักศึกษา
- 7) ติดต่อสัมพันธ์กับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน

สอน 8) ปฏิบัติงานในลักษณะเฉพาะพิเศษตามลักษณะประเภทและระดับการศึกษา 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2545, หน้า 81) กล่าวว่า องค์ประกอบของบุคลากร คือ 1) ร่วมมือกันทำงานอย่างนักวิชาชีพ ทำงานเป็นทีม เรียนรู้จากกันและกัน ร่วมกันสร้างองค์ความรู้ วิธีการสอนและสื่อใหม่ ๆ มาใช้ในโรงเรียน 2) ใช้ยุทธวิธีการสอนที่หลากหลาย ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เน้นการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน สอนทั้งวิชาการ และค่านิยมที่พึงประสงค์ 3) จัดการห้องเรียนได้ดี มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียน นักเรียนเรียนรู้ได้จากครู เพื่อน เอกสาร สื่อต่างๆ สามารถเรียนรู้และมีโอกาสนำความรู้ไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันครูมีโอกาสดำเนินการรับข้อมูลต่างๆจากนักเรียนด้วย 4) ทำการสอนเป็นขั้นตอน เรียงลำดับความยากง่ายและก่อนหลังของเนื้อหาและทักษะที่สอน มุ่งสู่การปฏิบัติ การค้นคว้า การสร้างองค์ความรู้ไปเผยแพร่

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2548, หน้า 100) กล่าวว่า องค์ประกอบของบุคลากรในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา คือ 1) ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ 2) กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนไว้ในธรรมนูญโรงเรียน 3) จัดให้มีแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. หมวด ที่ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา ปรับปรุงการบริหารจัดการให้เอื้ออำนวยความสะดวกให้ครูผู้สอน มีเสรีในการคิดพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ การทำวิจัยชั้นเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในระหว่างเพื่อนครูการทำงานเป็นทีมฝึกกำลังระหว่างกลุ่มวิชา พัฒนาผลการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐานหลักสูตร 4) พัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด สามารถใช้โลก เป็นห้องเรียน 5) จัดให้มีระบบนิเทศภายในช่วยเหลือครูในด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง องค์ประกอบของบุคลากร ในฐานะครูผู้สอน คือ 1) เป็นผู้จัดระบบการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่การศึกษาหลักสูตร ตลอดจนการวางแผนการเรียนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกผลิต และใช้สื่อในการเรียนการสอน วัดผลและประเมินผล และรวมไปถึงการจัดระเบียบวินัยในชั้นเรียนด้วย 2) จัดบรรยากาศ หรือสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ ด้านกายภาพ ได้แก่ การจัดชั้นเรียน วัสดุ อุปกรณ์ แสงสว่าง ระบบเสียง ให้ผู้เรียนรู้สึกสบายและอยากเรียน ส่วนด้านจิตวิทยา ได้แก่ การจัดชั้นเรียนให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็น ส่งเสริมการกล้าคิด กล้าทำ กล้าริเริ่ม ให้โอกาสผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จทุกคน 3) ชี้นำ หรือแนะแนวทางให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ โดยการสังเกต สืบค้น ทดลอง วิเคราะห์จนพบคำตอบ ซึ่งเป็นวิธีการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง 4) นำเสนอในเรื่องที่มีความซับซ้อน ซึ่งผู้เรียนอาจประสบปัญหา ถ้าจะต้องทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือเป็นเรื่องที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคย และไม่เคยมีความรู้มาก่อน ครูพิจารณาแล้วว่าควรเป็นผู้นำเสนอเรื่องนั้นด้วยตนเอง 5) สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อพร้อมที่จะเข้าใจ ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน หรือแก้ไข

บางอย่างเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างราบรื่น 6) เสริมแรงเพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ครูต้องการ และเป็นการย้ำให้ผู้เรียนมั่นใจในการกระทำของตนเอง จะได้พัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น ครูควรเลือกโอกาสในการเสริมแรงให้เหมาะสม 7) ถามคำถาม การถามคำถามเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครูสามารถใช้พัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน คำถามที่ใช้จึงควรหลากหลายและใช้ความคิดระดับสูงในการตอบ 8) ให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้เรียนเมื่อลงมือปฏิบัติสิ่งใดย่อมต้องการทราบผลการกระทำของตน ครูจึงควรบอกผลการกระทำแก่ผู้เรียนโดยเร็ว เพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจหรือแก้ไขข้อบกพร่องได้ทันที่ ครูควรมีวิธีให้ข้อมูลย้อนกลับที่ส่งเสริมการเรียนรู้

ซีเฟลท์ (Seefeldt, 1994, p. 132) กล่าวถึงองค์ประกอบของการดำเนินงานด้านบุคลากรในสถานศึกษา คือ 1) การวางแผนนโยบายเกี่ยวกับบุคลากร 2) งานอกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับบุคลากร การรักษาวินัยเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี

เวอร์ทเทอร์, และเดวิส (Werther, & Davis, 1993, p.209) กล่าวถึงองค์ประกอบของการดำเนินงานด้านบุคลากรในสถานศึกษา คือ 1) การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน 2) การพัฒนาและธำรงรักษาบุคลากร 3) การรักษาระเบียบวินัย และ 4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

แคสเททเทอร์ (Casterter, 1996, p.235) กล่าวถึงองค์ประกอบของการดำเนินงานด้านบุคลากรในสถานศึกษา คือ 1) เพื่อความก้าวหน้าในการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง 2) เพื่อพัฒนาท่าที บุคลิกภาพในการทำงาน 3) เพื่อพัฒนาฝีมือในการทำงานโดยการทดลองปฏิบัติ 4) เพื่อฝึกฝนการใช้พินิจจยในการตัดสินใจ 5) เพื่อเรียนรู้งานและลดการเสี่ยงอันตรายในการทำงาน 6) เพื่อปรับปรุงสภาพการทำงานให้ดีขึ้น 7) เพื่อส่งเสริมและสร้างขวัญในการทำงาน 8) เพื่อเข้าใจนโยบายและความมุ่งหมายขององค์การที่ปฏิบัติงานอยู่ให้ดีขึ้น และ 9) เพื่อให้มีความพอใจในการปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของครูและบุคลากรทางการศึกษา คือ 1) ครูมีประสบการณ์ มีคุณวุฒิสอนตรงตามวิชาเอก 2) ครูมีลักษณะเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม 3) ครูมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน 4) ครูมีการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 5) ครูมีการแนะแนวทางให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ 6) การวางแผนนโยบายเกี่ยวกับบุคลากร 7) พัฒนาฝีมือในการทำงานโดยการทดลองปฏิบัติ 8) นโยบายและความมุ่งหมายขององค์การที่ปฏิบัติงานอยู่ให้ดีขึ้น และ 9) ครูรักษาวินัยเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี

5. ด้านชื่อเสียง

5.1 ความหมายของชื่อเสียง

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2546, หน้า 96) กล่าวว่า ชื่อเสียง หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ดีแล้วสามารถสร้างชื่อเสียงในด้านงานวิชาการ นักเรียนสามารถชนะเลิศในการแข่งขันในด้านต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดความพึงพอใจของผู้ปกครองและครู

พจน์ รัตนมณี (2547, หน้า 25) กล่าวว่า ชื่อเสียง หมายถึง เกียรติประวัติที่สถานศึกษามี ความเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ความเชื่อมั่น เชื่อถือต่อสถานศึกษา

ทองเดิน เผ่าดี (2547, หน้า 5) กล่าวว่า ชื่อเสียง หมายถึง เกียรติยศความสำเร็จ รางวัลด้านต่างๆ ที่โรงเรียนได้รับมาจากผู้บริหาร ครู นักเรียนทั้งปัจจุบันและศิษย์เก่า

พรรณเพ็ญแข อุดลย์พันธ์ (2548, หน้า 30) กล่าวว่า ชื่อเสียง หมายถึง ความประทับใจ ซึ่งได้มาจากการได้มีความรู้และความเข้าใจในสิ่งนั้นหรือองค์กรนั้น

อริคม สวัสดิญาณ (2550, หน้า 124-137) กล่าวว่า ชื่อเสียง หมายถึง เกียรติยศ ความสำเร็จ รางวัลด้านต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยได้รับมาจากผู้บริหาร ครู นักศึกษาทั้งปัจจุบันและศิษย์เก่า และความสำเร็จในด้านต่างๆ ของการดำเนินชีวิตที่เกิดจากการอบรมสั่งสอนจากการเรียนรู้จากครู สิ่งแวดล้อม สังคมรอบด้านของนักศึกษา

สิทธดา พวงสุวรรณ (2552, หน้า 66) กล่าวว่า ชื่อเสียง หมายถึง เกียรติยศ ความสำเร็จ รางวัลต่างๆ ที่ได้รับมาจากผู้บริหาร ครู นักเรียนทั้งปัจจุบันและศิษย์เก่า และความสำเร็จในด้านต่างๆ ของการดำเนินชีวิตที่เกิดจากการอบรมสั่งสอนจากการเรียนรู้จากครู สิ่งแวดล้อม สังคม รอบด้านของนักเรียน

สรุปได้ว่า ชื่อเสียง หมายถึง เกียรติยศ ความสำเร็จ รางวัลด้านต่างๆ ที่โรงเรียนได้รับมาจากผู้บริหาร ครู นักเรียนทั้งปัจจุบันและศิษย์เก่า และความสำเร็จในด้านต่างๆ ของการดำเนินชีวิตที่เกิดจากการอบรมสั่งสอนจากการเรียนรู้จากครู สิ่งแวดล้อม สังคมรอบด้านของนักเรียน

5.2 ความสำคัญของชื่อเสียง

พรรณเพ็ญแข อุดลย์พันธ์ (2548, หน้า 18 - 19) กล่าวว่า สถานศึกษาที่มีชื่อเสียงต้องมีชื่อเสียงทางด้านต่างๆ ดังนี้

1. ชื่อเสียงด้านวิชาการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งที่สถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียนมุ่งหวัง เพราะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่แสดงถึงคุณภาพของสถานศึกษาและนักเรียนเป็นประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงนำมาซึ่งชื่อเสียงของสถานศึกษา

2. ชื่อเสียงด้านกีฬา กีฬาเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีคุณค่าในตัวทั้งสิ้นจะช่วยหล่อหลอมพฤติกรรม จิตการศึกษาที่ดีให้การสนับสนุนด้านการกีฬา และพัฒนานักเรียนด้านต่างๆ ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม เป็นกิจกรรมนันทนาการสำหรับพักผ่อนคลายความตึงเครียด ช่วยฝึกการตัดสินใจและรู้จักคิดแก้ปัญหา ตลอดจนมีสมาธิที่ดี ช่วยฝึกให้มีความเป็นนักกีฬา รู้จักแพ้ รู้จักให้อภัย มีความกล้าหาญ อดทน อดกลั้น ย่อมเป็นสิ่งที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง ในการพิจารณาส่งบุตรหลานเข้าเรียน เพราะนอกจากได้ความรู้ด้านวิชาการแล้ว ยังได้ความรู้ทักษะด้านการกีฬาอีกด้วย

3. ด้านดนตรี ดนตรี เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาและปลูกฝังเจตคติอันดีให้แก่นักเรียน ให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจ รู้จักการทำงานอย่างเป็นระบบ ให้การสนับสนุน สอนวิชาดนตรีให้กับนักเรียนที่มีความสนใจ อาจจัดในลักษณะวงดนตรีไทย วงดุริยางค์ให้นักเรียนเกิดทักษะความชำนาญ แล้วส่งเข้าประกวดระหว่างสถานศึกษาหรือส่งแข่งขันระดับประเทศให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป จะเป็นสิ่งหนึ่งสร้างชื่อเสียงให้กับสถานศึกษาได้ นักเรียนที่มีคุณลักษณะพิเศษ มีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออกในการร้องเพลงหรือจัดการแสดงละครเวทีในโอกาสต่างๆ จนนักเรียนสามารถเป็นนักร้องนักแสดงที่มีชื่อเสียงจะเป็นสิ่งที่ช่วยดึงดูดความสนใจจากผู้ปกครองที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษานั้น

สิทธดา พวงสุวรรณ (2552, หน้า 67) กล่าวว่า การที่สถานศึกษาจะมีชื่อเสียงได้นั้น ผู้บริหารต้องสร้างความเป็นเลิศทางการศึกษาโดยเฉพาะทางด้านวิชาการที่สร้างชื่อเสียงผลงาน เกียรติยศ ความภาคภูมิใจให้แก่สถานศึกษาและได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งปรากฏออกมาให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เห็นผ่านการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น แผ่นป้าย โฆษณา หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น เพราะปัจจัยที่สำคัญที่ผู้ปกครองจะนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาให้กับนักเรียน

เฉลิมศรี ปัญญาดี (2553, หน้า 10) กล่าวว่า ชื่อเสียงเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินงานเพื่อสร้างความรู้สึที่ดี และชื่อเสียงเปรียบเสมือนเรือหรือพื้นฐานทางความคิดที่คนมีต่อสถาบัน หรือองค์กร ตลอดจนสินค้าหรือบริการ หากมีชื่อเสียงหรือภาพลักษณ์ที่ดีอยู่แล้ว การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความรู้สึที่ดีให้บรรลุผลจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ง่าย ตรงกับข้ามหากมีชื่อเสียงที่ไม่ดี การดำเนินงานเพื่อสร้างความรู้สึที่ดีก็เกิดขึ้นเป็นเรื่องยาก ดังนั้น การที่สถาบัน องค์กรใดก็ตาม มีภาพลักษณ์หรือชื่อเสียงที่ดีอยู่แล้วจึงถือว่าได้เปรียบ ส่วนในแง่ของการสร้างความรู้สึที่ดีนั้นเป็นเพราะมนุษย์มีแนวโน้มที่จะเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิด ความเชื่อเดิมของตนเอง

สุมาลี วงศ์สุภา (2556, หน้า 27) กล่าวว่า ชื่อเสียงเป็นสิ่งที่เกิดจากรู้สึนึกคิด เกิดขึ้นในจิตใจของคนที่มีต่อองค์กร สถาบัน มีความรู้สึประทับใจต่อหน่วยงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ถ้าองค์กรใดมีชื่อเสียงที่ดี ก็ จะสร้างความเชื่อถือไว้วางใจ สนับสนุนร่วมมือให้องค์กรนั้นประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน แต่ถ้าองค์กรใดมีชื่อเสียงที่ไม่ดี ย่อมได้รับการต่อต้านและการดูหมิ่นเกลียดชัง ชื่อเสียงจึงเป็นรากฐานของความมั่นคงขององค์กร ถ้ามีชื่อเสียงที่ดี แม้จะมีวิกฤติการณ์เกิดขึ้นก็สามารถแก้ไขได้ง่าย เหมือนร่างกายของคนแข็งแรง มีภูมิคุ้มกันโรค หากได้รับโรคหรืออาการเจ็บป่วย อาการก็จะไม่ร้ายแรงและหายเร็วกว่าปกติ

อาเจนติ (Argenti, 2007, p. 12) ได้กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของชื่อเสียงองค์กรว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ เนื่องจากชื่อเสียงองค์กรที่แข็งแกร่ง เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางนั้นย่อมจะช่วยให้ดึงดูดความสนใจจากบุคคลต่างๆ ภายนอกองค์กรได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับทุก ๆ กิจกรรมของมหาวิทยาลัย ไม่ใช่เพียงแค่การประชาสัมพันธ์เท่านั้น ซึ่งมีความสัมพันธ์และผลกระทบอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหาร ผู้สอน และนักศึกษาทุกคน กิจกรรมทุกอย่าง ผลการดำเนินงาน พฤติกรรมทั้งหมดซึ่งมีผลต่อชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยทั้งสิ้น

5.3 องค์ประกอบของชื่อเสียง

อภิญา พันธุ์สุวรรณ (2548, หน้า 18) กล่าวว่า สถานศึกษาที่มีชื่อเสียงเกียรติประวัติที่ดี เป็นที่ยอมรับกันว่ามีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี มีศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในสังคมอยู่มากมาย มีอัตราการสอบเข้าเรียนต่อได้ในอัตราที่สูง ซึ่งผู้ปกครองมองเห็นได้ว่าเมื่อลูกก้าวเข้าไปเป็นนักเรียนก็จะสามารถรับประกันความสำเร็จของลูกที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ ซึ่งสิ่งที่คงความมีชื่อเสียงไว้ได้ดีคือ ความเข้มงวดด้านวิชาการและกิจกรรมพิเศษด้านล่าง

ปารวี ไพบูลย์ยิ่ง (2549, หน้า 5) กล่าวว่า ในปัจจุบันผู้ปกครองนิยมส่งลูกเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงและภาพลักษณ์ดีด้วยเหตุผลหลายประการ ได้แก่ 1) ภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษาเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษา และความสำเร็จของบุตรหลาน 2) เพื่อให้บุตรหลานได้เรียนกับเพื่อนที่มีฐานะทางสังคม 3) มีประสบการณ์ตรง คือ พ่อแม่ ผู้ปกครองสำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษานั้นและประสบความสำเร็จ

ภากร ใจเพียร (2551, หน้า 33) กล่าวว่า การที่สถานศึกษาจะมีชื่อเสียงได้นั้นผู้บริหารต้องสร้างความเป็นเลิศทางการศึกษาโดยเฉพาะทางด้านวิชาการที่สร้างชื่อเสียงผลงาน เกียรติยศ ความภาคภูมิใจให้แก่สถานศึกษาและได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งปรากฏออกมาให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เห็น ผ่านการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง เช่น แผ่นป้ายโฆษณา หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น เพราะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ผู้ปกครองจะนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาให้กับนักเรียน

พรทิพย์ พิมลสินธุ์ (2552, หน้า 18) อธิบายถึงสิ่งที่ก่อให้เกิดชื่อเสียงขององค์กรไว้ว่า

1. เป็นองค์กรที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสาธารณชน เป็นหน้าที่หลักของการประชาสัมพันธ์ คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเป้าหมายภายในหรือภายนอกองค์กร ซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กรที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อถือ ความศรัทธาต่อองค์กร

2. เป็นองค์กรที่มีสินค้าและบริการที่ดี คือ สินค้าต้องมีคุณภาพและการบริการที่ประทับใจ
  3. เป็นองค์กรที่มีความปลอดภัยและลดมลพิษในการทำธุรกิจ เป็นองค์กรที่มีระบบในเรื่องความปลอดภัย พนักงานทำงานด้วยความสุข มีระบบป้องกันภัยหรือเป็นองค์กรที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
  4. เป็นองค์กรที่มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีการบริการจัดการที่สูงด้วยประสิทธิภาพ สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดผลิตสินค้าหรือบริการที่มีประสิทธิภาพให้แก่สังคม
  5. เป็นองค์กรที่ทำประโยชน์แก่เศรษฐกิจ และสังคมโดยรวม การที่องค์กรเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ก็ย่อมมีหน้าที่สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่สังคม การสร้างงาน พัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น การมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของเศรษฐกิจประกอบกับองค์กรที่ประกอบกิจการต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่ส่วนรวมเป็นสำคัญ
  6. เป็นองค์กรที่มีพนักงานมีคุณภาพ พนักงานทำงานด้วยใจรักมีจิตใจของการบริการที่ดีให้แก่ผู้ที่มาติดต่อด้วยหรือเป็นบุคคลที่ให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรจะเจริญเติบโตได้ต้องมีพนักงานที่ดี
  7. เป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม องค์กรต่างๆ ที่ดำเนินธุรกิจต้องคำนึงถึงการเป็นองค์กรที่ต้องสนับสนุนช่วยเหลือ หรือเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร
  8. เป็นองค์กรที่ปฏิบัติงานภายในกรอบของกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ประเพณีและวัฒนธรรม องค์กรที่ดำเนินธุรกิจเป็นที่ยอมรับแก่สมาชิกของสังคมได้ องค์กรนั้นจะต้องมีความประพฤติอยู่ภายในกรอบของกฎหมายของบ้านเมือง สืบสานประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม มีความซื่อสัตย์ด้วยการเสียภาษีอย่างถูกต้อง ซึ่งยังประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติโดยตรง
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2553, ย่อหน้า 1) ได้กำหนดดัชนีชี้วัดสมรรถนะหลัก (key performance index) หรือ KPI เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดในการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาไว้ 7 มาตรฐานด้วยกัน คือ 1) มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต ได้แก่ ร้อยละของบัณฑิตที่มีงานทำใน 1 ปี ร้อยละของบัณฑิตที่ได้รับเงินเดือนเริ่มต้นเป็นไปตามเกณฑ์ ระดับความพึงพอใจของนายจ้างผู้ประกอบการและผู้ใช้บัณฑิต จำนวนนักศึกษาหรือศิษย์เก่าที่จบการศึกษาไม่เกิน 3 ปี ที่ได้รับการประกาศเกียรติ จำนวนวิทยานิพนธ์และรายงานวิชาการของนักศึกษาที่ได้รับรางวัล ในระดับชาติหรือ ร้อยละของบทความจากวิทยานิพนธ์ปริญาโทและปริญาเอกที่ดีพิมพ์ เผยแพร่ต่อจำนวน 2) มาตรฐานด้านวิจัยและงานสร้างสรรค์ ได้แก่ ร้อยละของงานวิจัยที่ดีพิมพ์และเผยแพร่ เงินสนับสนุนวิจัย ร้อยละของอาจารย์ที่รับทุนวิจัย และบทความวิจัยที่ถูกนำไปใช้ในการอ้างอิงในระดับชาติ และ

ผลงานสร้างสรรค์ที่ได้รางวัลหรือสิทธิบัตรในรอบ 5 ปี 3) มาตรฐานด้านการบริการวิชาการ ได้แก่ กิจกรรมหรือบริการที่จัดเพื่อพัฒนาและเสริมความเข้มแข็งของชุมชน การเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการวิทยานิพนธ์ภายนอกสถาบัน การนำความรู้และประสบการณ์จากการบริหารวิชาการและวิชาชีพมาใช้ในการพัฒนาการเรียน การสอน และการวิจัย 4) มาตรฐานด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ร้อยละของโครงการหรือกิจกรรมในการอนุรักษ์ พัฒนาและเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรม หรือมีผลงานหรือองค์ความรู้ในการสร้างมาตรฐานศิลปะและวัฒนธรรมและประสิทธิผลจากการทำกิจกรรม 5) มาตรฐานด้านการพัฒนาสถาบันและบุคลากร ได้แก่ มีการพัฒนาสถาบันให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ มีการใช้ทรัพยากรภายในและภายนอกสถาบันร่วมกัน จำนวนสินทรัพย์และค่าใช้จ่ายต่อจำนวนนักศึกษาขงประมาณ การเข้าร่วมประชุมวิชาการของอาจารย์และงบพัฒนาอาจารย์ทั้งในและต่างประเทศ 6) มาตรฐานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ จำนวนหลักสูตรที่ได้มาตรฐาน จำนวนนักศึกษาเทียบกับจำนวนอาจารย์ จำนวนอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาเอก การปฏิบัติตามจรรยาบรรณของอาจารย์ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการสอนของอาจารย์ การพัฒนานักศึกษา ค่าใช้จ่ายในการดูแลระบบห้องสมุด คอมพิวเตอร์และศูนย์สารสนเทศ 7) มาตรฐานด้านระบบประกันคุณภาพ ได้แก่ ระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายในที่ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายใน

สรรัชย์ ชูชีพ (2553, หน้า 21) กล่าวว่า ชื่อเสียง เกิดจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลให้มหาวิทยาลัยเป็นที่รู้จักในสังคมจากการแสดงออก พฤติกรรม หรือ ภาวลักษณะโดยรวมของมหาวิทยาลัย ได้แก่ 1) ความสามารถและคุณภาพของอาจารย์ผู้สอนและเจ้าหน้าที่ 2) หลักสูตรที่ทางมหาวิทยาลัยใช้ในการจัดการเรียนการสอน 3) การให้บริการวิชาการแก่ผู้เรียนและสังคม 4) การสร้างผลงานวิจัย 5) ความเชื่อมั่นในมหาวิทยาลัยและตัวบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา 6) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ 7) มีการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้มาตรฐาน 8) สถานะทางการเงินที่มั่นคง

ปาเก, และเฟรน (Page, & Fearn, 2005, p. 10) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดชื่อเสียงขององค์กร ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 มิติใหญ่ๆ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (public responsibility) หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ด้วยการกระทำประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านงานการกุศล การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนพื้นที่ ความห่วงใยในสิ่งแวดล้อม หรือแม้แต่ว่าความรับผิดชอบต่อสังคมและพนักงานภายในองค์กรเอง

2. ความเป็นผู้นำและความสำเร็จ (consumer fairness) หมายถึง การพิจารณาความสำเร็จขององค์กรจากสิ่งที่ดำเนินการมา ความมีนวัตกรรมที่แปลกใหม่ทันสมัย ซึ่งอาจพิจารณาจากประสิทธิภาพการทำงานของผู้บริหารระดับสูงขององค์กร เช่นความสำเร็จ

ภาวการณ์เป็นผู้นำ ซึ่งพิจารณาได้จากพฤติกรรมขององค์กรที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติอย่างยุติธรรมต่อผู้บริโภค ทั้งปัจจัยด้านคุณภาพของสินค้าและบริการ การโฆษณา การตั้งราคา และความน่าเชื่อถือ

สรุปได้ว่า ชื่อเสียง เกิดจากปัจจัยด้านต่างๆ ที่ส่งผลให้โรงเรียนเป็นที่รู้จักในสังคมโดยรวม ได้แก่ 1) ความสามารถและคุณภาพของอาจารย์ผู้สอนและเจ้าหน้าที่ 2) มีอัตราการสอบเข้าศึกษาต่อได้ในอัตราที่สูง 3) ความเข้มงวดด้านวิชาการและกิจกรรมพิเศษ 4) ความเชื่อมั่นในมหาวิทยาลัยและตัวบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา 5) มีศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในสังคมอยู่มากมาย 6) มีการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้มาตรฐาน และ 7) สถานะทางการเงินที่มั่นคง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สายชล หมวกเหล็ก (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชนมากที่สุดคือ คือ ปัจจัยเกี่ยวกับครู ได้แก่ การดูแลเอาใจใส่นักเรียนและให้การบ้านสม่ำเสมอ ปัจจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน ได้แก่ โรงเรียนมีการเน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กเป็นสำคัญและส่งเสริมให้เด็กอ่าน เขียนคิดคำนวณได้ ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารอาหารและสุขภาพ ได้แก่ การจัดบริการอาหารเสริมและอาหารกลางวันที่สะอาดถูกหลักโภชนาการ และมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้แก่ โรงเรียนช่วยเหลือผู้ปกครองโดยแบ่งชำระค่าเทอมได้ในอัตราส่วนที่เหมาะสม ปัจจัยเกี่ยวกับที่ตั้ง ได้แก่ โรงเรียนตั้งอยู่แหล่งที่สะดวกในการเดินทางรับ – ส่ง และตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ไม่มีกลิ่น เสียงหรือสิ่งที่เป็นอันตรายอยู่ข้างเคียง

สุรสิทธิ์ แก้วใจ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน พบว่าปัจจัยด้านวิชาการได้แก่ โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และการจัดสภาพแวดล้อมได้แก่ โรงเรียนมีบรรยากาศแห่งความอบอุ่น ปลอดภัย จัดครูเวรรับ – ส่ง นักเรียนเข้า – ออก จากโรงเรียน ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครู ได้แก่ โรงเรียนที่ผู้บริหารมีบุคลิกดีมีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มุ่งมั่นต่อความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนและครูมีความรู้ความสามารถในการสอน มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปัจจัยด้านค่าธรรมเนียมการเรียน ได้แก่ โรงเรียนยินยอมให้ผู้ปกครองผ่อนชำระค่าเล่าเรียนได้ ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ได้แก่ โรงเรียนจัดให้มีบริการด้านสุขภาพอนามัย เช่น มีแพทย์ พยาบาล ตรวจสุขภาพของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ปัจจัยด้านชื่อเสียงของโรงเรียน ได้แก่โรงเรียนที่มี

นักเรียนจบการศึกษาสามารถสอบเข้าเรียนต่อในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงได้ ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ได้แก่ โรงเรียนที่จัดทำเอกสาร วารสาร แผ่นพับ สิ่งพิมพ์เผยแพร่กิจการและการดำเนินงานของโรงเรียน ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน ได้แก่ โรงเรียนที่ผู้ปกครองสามารถเยี่ยมบุตรหรือขอพบครูได้ตลอดเวลาทำการของโรงเรียน ปัจจัยด้านระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน ได้แก่โรงเรียนเอกชนที่ตั้งอยู่ใกล้บ้าน ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ได้แก่รายได้ของครอบครัวเพียงพอกับค่าธรรมเนียมและค่าเล่าเรียนที่จะส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนเอกชน

สมชาย กองจินดา (2543, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาถึงความคาดหวังของผู้ปกครองในการนำบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนบุญสมวิทยา จังหวัดจันทบุรี พบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองในการนำบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนบุญสมวิทยา จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมและรายได้ทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก เปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนในการนำบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนบุญสมวิทยา จังหวัดจันทบุรีที่มีอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจกับเอกชนทั่วไป โดยภาพรวมและรายได้ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจมีความคาดหวังสูงกว่าผู้ปกครองที่เป็นเอกชนทั่วไป

โชติรส โสภณมณี (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ พบว่า ด้านการเงิน มีการวางแผนโดยสำรวจข้อมูลภายในโรงเรียนอย่างละเอียด จัดให้มีการผ่อนชำระหรือแบ่งชำระค่าธรรมเนียมรายรับจากค่าธรรมเนียมการเรียน ซึ่งเป็นรายได้หลักของโรงเรียนลดลง ด้านการเรียนการสอน จัดโดยยึดหลักความต้องการของผู้ปกครอง โดยสอนทั้งแนวการสอนแบบเตรียมความพร้อมและวิชาการควบคู่กันไป ด้านบุคลากร วางแผนโดยยึดประโยชน์และประหยัดอย่างมีประสิทธิภาพงดการรับสมัครบุคลากรเพิ่ม ให้บุคลากรที่ขาดประสิทธิภาพออก นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อลดบุคลากร ไม่มีการปรับหรือลดเงินเดือน รวมทั้งลดสวัสดิการของบุคลากร และลดโครงการพัฒนาบุคลากรเข้าอบรม ด้านการจัดบริการด้านต่าง ๆ การใช้บริการพิเศษและกิจกรรมพิเศษมีจำนวนลดลง โรงเรียนจัดให้มีการผ่อนชำระค่าบริการ มีการปรับปรุงวิธีการประชาสัมพันธ์ และจัดกิจกรรมเฉพาะที่จำเป็นและได้รับความนิยมเท่านั้น ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ได้มีการใช้อย่างคุ้มค่า และสอดคล้องกับนโยบายประหยัด ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนมีการประสานงานกับชุมชนและโรงเรียนต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ปัญหาในการบริหารงานพบดังนี้ การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานด้านการจัดซื้อสื่อประกอบการเรียนการสอน การจัดบริการด้านต่าง ๆ ด้านอาคารสถานที่ และการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ไม่เพียงพอ ด้านบุคลากรพบว่าบุคลากรต้องการหารายได้พิเศษเสริมจากงานประจำ ส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานด้อยลง

มนต์ชิตา บุปผาคำ (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษากลยุทธ์การตลาดของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกัน คือ โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาและบริการต่างๆอย่างมีคุณภาพสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กและผู้ปกครอง ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถมีความรักและเอาใจใส่เด็กเป็นอย่างดี สามารถจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการครบทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา ผู้ปกครองมักนำเด็กเข้าฝากโรงเรียนที่ใกล้บ้านหรือที่ทำงานเพื่อความสะดวกและประหยัดเวลาในการเดินทาง และในการเลือกโรงเรียนอนุบาล ผู้ปกครองจะคำนึงถึงปัจจัยต่างๆประกอบด้วย เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย ความน่าเชื่อถือ และความไว้วางใจ และต้องการให้โรงเรียนมุ่งเน้นการอ่านการเขียนและการจัดกิจกรรมต่างๆที่ส่งเสริมพัฒนาของเด็กอีกด้วย ดังนั้นกลยุทธ์ทางการตลาดทุกกลยุทธ์ไม่ว่าจะเป็นกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนอนุบาล

จุฬารัตน์ ประจงพงศ์พันธุ์ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร พบว่า ทักษะของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนเอกชนของผู้ปกครองในระดับมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษาด้านการบริหารโรงเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการแสดงผลงานหน้าที่ครู ด้านการอำนวยความสะดวกและบริการ และด้านการรักษาความปลอดภัย รองลงมาคือระดับมาก ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และด้านวิธีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเรียน ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลในระดับปานกลางมีเพียงด้านเดียวคือปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา

กัญญิกา กิตติเอกชัย (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในจังหวัดภาคใต้ในการส่งบุตรหลานศึกษาต่อ ณ อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน (หลักสูตรพิเศษ ชื่อเสียง อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การประชาสัมพันธ์ กฎ ระเบียบวินัยของโรงเรียน) ปัจจัยเกี่ยวกับผู้ปกครอง (ความต้องการของผู้ปกครอง ค่านิยมและกลุ่มอ้างอิง) ปัจจัยเกี่ยวกับโอกาสในอนาคต (โอกาสในการได้รับทุนการศึกษา โอกาสในการศึกษาต่อ โอกาสในการเพิ่มรายได้) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองนักเรียนในจังหวัดภาคใต้ในการส่งบุตรหลานศึกษาต่อ ณ อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้ปกครองในด้านรายได้ อาชีพ และระดับการศึกษาไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองนักเรียนในจังหวัดภาคใต้ในการส่งบุตรหลานศึกษาต่อ ณ อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

บุษกร กรพิตักษ์ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนกรพิตักษ์ศึกษา เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครอง เกี่ยวกับปัจจัยการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนกรพิตักษ์ศึกษา โดยจำแนกตามอาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ของผู้ปกครอง และระดับชั้นของนักเรียนในความปกครอง ใช้การวิจัยเชิงสำรวจกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนกรพิตักษ์ศึกษา ระดับชั้นก่อนประถมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 716 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่น 0.97 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน F-test ทดสอบ รายคู่ด้วยเซฟเฟ (Scheffe' Method) ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างรายได้ไม่น้อยกว่า 10,000 บาท สำหรับด้านปัจจัยที่ผู้ปกครองใช้เป็นเกณฑ์การตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนกรพิตักษ์ศึกษาสามารถเรียงลำดับความสำคัญปัจจัยได้ดังนี้ 1) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม สภาพของอาคารเรียนและอาคารประกอบมีความมั่นคงแข็งแรง มีอากาศถ่ายเทสะดวกและโรงเรียนสามารถรักษาความสะอาดและความมีระเบียบเรียบร้อยได้เป็นอย่างดี 2) ด้านค่าธรรมเนียมการเรียน โรงเรียนจัดกิจกรรมประสบการณ์พิเศษต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ ว่ายน้ำ อีเลคโตน โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โรงเรียนมีการจัดการผ่อนชำระเล่าเรียนให้ผู้ปกครองเมื่อมีเหตุผลและความจำเป็น 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ ความปลอดภัยของนักเรียน การจัดระบบและเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยของนักเรียน การตรวจเช็คการเข้าออกของบุคคลภายนอก การจัดเจ้าหน้าที่บริการความสะดวกแก่ผู้ปกครอง 4) ด้านบุคลากร ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ให้การดูแลนักเรียน และผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารโรงเรียน 5) ด้านวิชาการ การให้การบ้านและแบบฝึกหัดแก่นักเรียนสม่ำเสมอ การสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 และผลการเปรียบเทียบพบว่า 1) ภูมิหลังของผู้ปกครองที่มีการศึกษาต่างกัน มีการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 ในปัจจัยด้านวิชาการและด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ 2) ภูมิหลังของผู้ปกครองที่มีนักเรียนในความปกครองระดับชั้นต่างกัน มีการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 ในปัจจัยด้านบุคลากร 3) ภูมิหลังของผู้ปกครองที่มีอาชีพและรายได้ต่างกัน มีการส่งบุตรหลานเข้าเรียนไม่แตกต่างกัน 4) ภูมิหลังของผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 ในปัจจัยด้านบุคลากร

พรรณเพ็ญแข อดุลยพันธ์ (2548, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชน ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชนในระดับประถมศึกษา และเปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชน ระดับประถมศึกษา

จำแนกตามเพศ อายุ ฐานะที่เกี่ยวข้อง วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ การดำเนินการวิจัยใช้วิธีสำรวจความคิดเห็นในการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษา ในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ปกครอง ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าสถานศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษา เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ รวม 7 ด้าน คือสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ค่าธรรมเนียมการเรียน ชื่อเสียงของโรงเรียน คุณลักษณะของครูที่ดี การจัดสภาพแวดล้อม ลักษณะของโรงเรียนประถมศึกษาที่ดี และการอำนวยความสะดวก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่ม และใช้ค่า t และหาค่าความแตกต่างระหว่าง 3 กลุ่มขึ้นไปใช้ค่า F ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ปกครองมีการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษา โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆที่ใช้ประกอบการตัดสินใจระดับต่างกันโดยมีรายละเอียดดังนี้ ด้านคุณลักษณะของครูที่ดี ด้านชื่อเสียงของโรงเรียน ด้านการอำนวยความสะดวกและการบริการ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านลักษณะของโรงเรียนประถมศึกษาที่ดี ด้านสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งอยู่ในระดับเห็นด้วย ส่วนปัจจัยด้านค่าธรรมเนียมการเรียน ผู้ปกครองให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง 2) เปรียบเทียบการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษา เอกชนระดับประถมศึกษา พบว่า 2.1) ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน มีการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษาไม่แตกต่างกัน 2.2) ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกปัจจัยในการตัดสินใจเป็นรายด้านกับอายุพบว่า มีด้านคุณลักษณะของครูที่ดี และด้านการอำนวยความสะดวกและการบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

ภากร ใจเพ็ชร (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า 1) การตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การจัดการเรียนการสอน ชื่อเสียงของโรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อม ค่าธรรมเนียมการเรียน สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว การอำนวยความสะดวกและการบริการ ทำเลระดับชั้นของบุตร และการเอาใจใส่ของครู 2) เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสิงห์บุรี

จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพ วุฒิการศึกษา รายได้ และอายุของผู้ปกครอง ภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. งานวิจัยต่างประเทศ

คาร์เพนเทอร์, และฟิชแมน (Carpenter, & Fleishman, 1997, pp.91-97) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนต่อในระดับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยของเด็กวัยรุ่นออสเตรเลียที่จบเกรด 12 พบว่า ระดับการศึกษาของบิดามีผลต่อการตัดสินใจเรียนต่อ เพราะการได้รับการศึกษาของบิดาเป็นบทบาทที่จะให้บิดาแนะนำให้กับบุตรทราบแนวทางการศึกษาได้

วิลมส์ (Willms, 1997, pp.1-4) ได้ทำการศึกษาถึงทางเลือกของผู้ปกครองและนโยบายการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองน้อยกว่าร้อยละ 90 ที่ไม่ได้วางแผนในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนให้กับบุตรหลาน โดยผู้ปกครองเลือกโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ความรู้ ความสามารถของนักเรียน ตลอดจนสภาพสังคมเป็นประการสำคัญ

จอยซ์ (Joyce, 2002, p.56) ได้วิจัยหาเหตุผลของผู้ปกครองที่เลือกโรงเรียนชั้นประถมศึกษาของรัฐระหว่างสองรัฐ โดยกลุ่มผู้ปกครองสองกลุ่มของโรงเรียนแอสตันบิโนวิลล์ส อยู่ในรัฐโอไฮโอ และเซนเบอร์น อยู่ในรัฐแมนนิสโซต้า (Stenbenville Public School in Ohio and ST.Paul Public in Minnesota) เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่ผู้ปกครองเลือกให้บุตรหลานเข้าเรียน สรุปความเห็นในการเลือกโรงเรียนที่เหมือนกันมากมี 8 ข้อ คือ 1) คุณภาพครู 2) ระเบียบของโรงเรียน 3) วินัยของโรงเรียน 4) หลักสูตรพิเศษ 5) จริยธรรมของครู 6) การประเมินความสามารถของครู 7) ความรับผิดชอบของโรงเรียน และ 8) มีแนวการสอนหลากหลาย สำหรับเหตุผลที่มีความสำคัญน้อยที่สุดของผู้ปกครองคือ รายได้ครอบครัวและพื้นฐานทางคุณธรรม ความเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการบริหาร และการจัดองค์การในโรงเรียนมี 8 ข้อ คือ 1) เป็นระบบ 2) กระจายอำนาจ 3) มีความเป็นอิสระแบบเอกชน 4) ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามที่ต้องการ 5) มีลักษณะเป็นผู้นำ 6) มีอิทธิพลต่อการแข่งขันสูง 7) มีความสัมพันธ์ชุมชนดี และ 8) มีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม ผลการวิจัยจากเหตุผลดังกล่าว ยังสรุปความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนที่มีความเข้มแข็งในวินัยของหลักสูตรโดยไม่สับสน ด้านอาคารสถานที่เป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของผู้ปกครองได้มาก ต้องการสภาพบรรยากาศที่ดี แสดงผลของการทดสอบชัดเจน การเดินทางสะดวก และชื่อเสียงของโรงเรียน ความคิดเห็นของผู้ปกครองจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของรัฐและเอกชนให้เป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครอง และยินดีจะช่วยเหลือร่วมมือกับทางโรงเรียนอย่างเต็มที่

เกล (Gale, 2003, pp. 1 - 3) ได้ทำการศึกษาถึง การทำงานของนักเรียนหลังจากจบการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทโดยตรงต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนให้กับบุตรหลาน สิ่งที่ผู้ปกครองคาดหวังจากโรงเรียนคือ การจัดการศึกษาที่นำไปสู่เป้าหมายของการเลือกอาชีพในอนาคตที่ดีและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

ฮิลล์, และปาร์ค (Hill, & Park, 2000, pp. 1 - 5) ได้ศึกษาถึงความต้องการของผู้ปกครองสำหรับเด็กในประเทศสกอตแลนด์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกโรงเรียนสำหรับบุตรหลานของตน พบว่า ปัจจัยที่สำคัญคือ อาคารสถานที่ ความปลอดภัย สถานที่เล่น และความมีชื่อเสียงของโรงเรียน นอกจากนี้ยังพบว่ารายได้ของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับการเลือกโรงเรียน

จากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนต่างๆ มีความคิดที่แตกต่างกันออกไป พอจะสรุปได้ว่า ด้านวิชาการ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อมุ่งพัฒนาสติปัญญาควบคู่กับคุณธรรม เลือกโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้านเพื่อความสะดวกในการเดินทางรับส่งนักเรียน และความเอาใจใส่ดูแลนักเรียน ตลอดถึงตัวครูที่มีคุณวุฒิ ประสบการณ์ และบุคลิกภาพที่เหมาะสม รวมถึงการจัดอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และความปลอดภัยของนักเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ จึงได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
4. การหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเอกชน 21 โรงเรียนในจังหวัดลพบุรี ซึ่งแบ่งตามระดับชั้น ในจังหวัดลพบุรี รวมนักเรียนจำนวน 17,580 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2558)

2. กลุ่มตัวอย่าง

การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากการใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane) (สุวริย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2553, หน้า 34) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 391 คน การสุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ทำการสุ่มแบบชั้นภูมิตามระดับชั้นของบุตร แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ก่อนประถมศึกษา	3,536	79
ประถมศึกษา	7,886	175
มัธยมศึกษาตอนต้น	5,238	116
มัธยมศึกษาตอนปลาย	920	21
รวม	17,580	391

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ประเภทปลายปิด (closed form) ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยศึกษาจากกรอบแนวคิดขององค์ประกอบของระบบและแนวคิดต่าง ๆ ประมวลเข้าด้วยกัน จากนั้น ได้ขอรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนำมาประกอบในการสร้างแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่สอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนดความมากน้อยของระดับการตัดสินใจของผู้ปกครอง ดังนี้

- 5 หมายถึง การตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนมากที่สุด
- 4 หมายถึง การตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนมาก
- 3 หมายถึง การตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนปานกลาง
- 2 หมายถึง การตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนน้อย
- 1 หมายถึง การตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1
2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างคำถามให้ครอบคลุมการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1
3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมขอบเขตที่กำหนดในกรอบแนวคิด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอกรรมการและที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาของเครื่องมือ ซึ่งได้ค่าความสอดคล้องเท่าระหว่าง 0.60 -1.00

2. การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี ปีการศึกษา 2557 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น และนำแบบสอบถามที่ได้รับคือจากการทดลองใช้ทุกฉบับมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าโดยใช้การหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.983

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อแสดงตัวต่อผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี

2. ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนในการตอบแบบสอบถาม

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามให้นักเรียนนำกลับไปบ้าน ให้ผู้ปกครองตอบ และนำกลับมาส่งในวันถัดไป ใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์

4. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม

การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามทั้งหมด มาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบของแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์และถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยทำการแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2548 หน้า 9)

4.50 - 5.00	หมายถึง	การตัดสินใจของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียน ระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	การตัดสินใจของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนระดับมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	การตัดสินใจของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	การตัดสินใจของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนระดับน้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	การตัดสินใจของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตาม อายุ วุฒิการศึกษา โดยใช้การทดสอบที (t-test) เมื่อจำแนกตาม อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับชั้นของบุตร โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของนัยสำคัญทางสถิติจะใช้การทดสอบเป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของเชฟเฟ้ (Scheffe's method)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

สูตรการคำนวณหาขนาดตัวอย่าง (สุริย ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 129-130)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ N แทน จำนวนประชากร

n แทน กลุ่มตัวอย่าง

e แทน ความคลาดเคลื่อน

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาในเนื้อหาเพื่อลงความเห็นและให้คะแนนดังนี้

+ 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรม

นั้น

- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรม

แล้วนำคะแนนมาแทนค่าสูตร (สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 243-244)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
เนื้อหาทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้า IOC คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น ถ้าข้อคำถามใดมีค่าต่ำกว่า 0.5 ข้อคำถามนั้นถูกตัดออกไปหรือต้องปรับปรุงใหม่

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ตามวิธีการของครอนบาค มีสูตร ดังนี้ (สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2540, หน้า 113)

$$a = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ a แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อ

s_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

s_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบสอบถาม

3.1 ค่าร้อยละ (percentage)

$$P = \frac{F}{n} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

F แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

3.2 ค่าเฉลี่ย (mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนหน่วยในกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

$\sum X^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

n แทน จำนวนหน่วยในกลุ่มตัวอย่าง

3.4 สูตรทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย (t - test)

$$\text{การทดสอบโดยใช้ } F = \frac{S^2_{hi}}{S^2_{low}}, \quad \begin{matrix} df_1 = n_1 - 1 \\ df_2 = n_2 - 1 \end{matrix}$$

ถ้า F มีนัยสำคัญทางสถิติ เลือกใช้สูตร 3.4.1

ถ้า F ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เลือกใช้สูตร 3.4.2

ใช้สูตร

3.4.1 สำหรับความแปรปรวนประชากรเท่ากันแต่ไม่ทราบความแปรปรวน

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}, df = n_1 + n_2 - 2$$

ใช้สูตร

3.4.2 สำหรับความแปรปรวนประชากรไม่เท่ากันแต่ไม่ทราบความแปรปรวน

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}, df = \frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2} \right]^2}{\frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} \right]^2}{n_1 - 1} + \frac{\left[\frac{S_2^2}{n_2} \right]^2}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2
ค่าที่สัมพันธ์

$\bar{x}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1

$\bar{x}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2

S_1^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1

S_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 2

df แทน ระดับชั้นของความเป็นอิสระ

n_1 แทน จำนวนหน่วยในกลุ่มที่ 1

n_2 แทน จำนวนหน่วยในกลุ่มที่ 2

3.5 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ กรณีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one – way ANOVA) ด้วยการทดสอบเอฟ (F-test) (Best, & Kahn, 1998, p.406) สูตรที่ใช้คือ

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ MS_b แทน ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
(mean of sum squares between groups)

MS_w แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม
(mean of sum squares within groups)

3.6 การทดสอบรายคู่ด้วยการทดสอบของเชฟเฟ้ (Scheffe's test)

$$F_1 = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2)^2}{MS_w \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right] (k-1)}$$

เมื่อ $\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ย

k แทน จำนวนกลุ่ม

n แทน จำนวนในกลุ่มตัวอย่าง

MS_w แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม